

คณะนักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติ 2543-2552. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 41 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 11 (วปรอ. 4010).

1. ความเป็นมา/เหตุผลที่ทำ

ประกอบการศึกษาหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 41 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนรุ่นที่ 11 ปีการศึกษา 2541-2542

2. ปัญหาวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติ 2543-2552

3. วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินสถานการณ์และกำหนดยุทธศาสตร์ชาติใน 10 ปีข้างหน้า

4. กรอบแนวคิด/ทฤษฎี

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้เวลาวิจัย 1 ปี โดยประเมินยุทธศาสตร์ครอบคลุมห้วงเวลา 10 ปี

6. เทคนิควิธีที่ใช้

การประเมินยุทธศาสตร์ชาติของ วปอ.

7. ตัวแปร/เครื่องมือที่ใช้

7.1 เครื่องมือ : การค้นคว้าเอกสาร การประชุมถกแถลงและสัมภาษณ์

7.2 ตัวแปร : การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การเมืองภายในประเทศ การทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม

8. ผลการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะผ่านไปอย่างรวดเร็ว แต่การพัฒนาคนไทยให้พร้อมเข้าสู่โลกยุคโลกาภิวัตน์จะสัมฤทธิ์ผลได้ในต้นทศวรรษต่อไป ทำให้ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติของประเทศไทยยังไม่ได้ขึ้นทันกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศกำลังพัฒนาอื่นในภูมิภาค ประเทศไทยยังคงอยู่ในสภาวะของการพยายามไล่ตามความทันสมัยของสังคมโลกต่อไป

อย่างไรก็ตามความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างชาติจะมีบรรยากาศดีขึ้น ส่งเสริมให้บังเกิดความมั่นคงและความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการรักษาความมั่นคงร่วมกันภายในภูมิภาคได้สูงขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีต่อการร่วมมือในการพัฒนาประเทศของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคตั้งแต่ปลายทศวรรษแรกเป็นต้นไป

ประเทศไทยจะมีบทบาทเข้าร่วมในองค์การทุกระดับโลกและร่วมในการพัฒนาองค์การภายในภูมิภาคให้เป็นปึกแผ่นและมีประสิทธิภาพได้ภายในสิ้นทศวรรษแรก และขยายผลร่วมมือกับองค์การของภูมิภาคอื่นได้อย่างแน่นแฟ้นในทศวรรษต่อไป

อิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ประเทศไทย ตกไปอยู่ท่ามกลางการแข่งขันทางเศรษฐกิจของสังคมโลกและภูมิภาคในทศวรรษแรก จะส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งรัดให้ประชาชนรู้และใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเร็วขึ้น สังคมไทยความเป็นสังคมเปิด ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกแบบไทยกับวัฒนธรรมตะวันตกแบบอเมริกัน และเป็นสังคมที่ทันสมัยทั้งในเมืองและชนบทภายในทศวรรษแรกแต่จะได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตไทยอย่างจริงจังในทศวรรษต่อไป

ความมั่นคงในภูมิภาคจะดำเนินไปภายใต้ฉันทามติของโลก ซึ่งต้องการให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่สงบสันติและเป็นกลาง และการพัฒนาภูมิภาคอื่น ๆ โดยรอบส่วนความขัดแย้งระหว่างประเทศภายในภูมิภาคมีความร่วมมือและประสานประโยชน์ร่วมกันได้ดีกว่าห้วงเวลาที่ผ่านมา

ประเทศไทยในทศวรรษหน้า จะยังคงก้าวหน้าไปในทิศทางเดียวกับสังคมส่วนใหญ่ของโลก ยังมุ่งมั่นที่จะพัฒนาความเจริญมั่งคั่งทางการอุตสาหกรรม ควบคู่กับการดำรงความมั่นคงอย่างยั่งยืนทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อไป

ผู้นำและผู้บริหารของประเทศไทยในทศวรรษหน้าจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดลุ่มลึก และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีจิตวิญญาณที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของสังคมอย่างสูงส่งตลอดจนกล้าหาญที่จะมุ่งมั่นดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าและประชาชนมีความเกษมสุขสมบูรณ์ ทัดเทียมกับอารยประเทศอย่างแท้จริง

วิสัยทัศน์เฉพาะด้าน

ด้านการเมืองต่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกที่มีความเป็นสากลตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมีอธิปไตย มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาค อีกทั้งยังเจริญก้าวหน้าทันสมัยทัดเทียมกับนานาประเทศ มีศักยภาพในการต่อรองและพร้อมที่จะเป็นผู้นำในเวทีการเมืองของภูมิภาค โดยการปรับตัวทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ ระบบและองค์กรให้สอดคล้องไม่ขัดแย้งกับกระแสภายนอก และจำเป็นต้องยอมรับค่านิยมสากลในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจเสรีการขจัดปัญหาเสียดสี การปฏิบัติตามกฎหมายสากล และการดำรงรักษาพันธกรณีระหว่างประเทศมาเป็นมาตรฐานร่วม ในการดำเนินกิจการระหว่างประเทศและภายในประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยปรารถนาให้พันวิถิตีเศรษฐกิจอย่างมั่นคง เพื่อก้าวเข้าสู่สภาวะเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันและพัฒนาเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเตรียมความพร้อมและปรับปรุงกลไกของระบบเศรษฐกิจให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการในการเศรษฐกิจของสังคมโลก

ด้านการสังคมจิตวิทยา

หากจะมองภาพสังคมไทยเป็นสังคมที่มีสามมิติ ประเทศไทยมีข้อดีในมิติที่หนึ่งและสอง ซึ่งได้แก่ภาพ กว้าง-ยาว โดยประเทศไทยยึดมั่นในการธำรงไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อเป็น ศูนย์รวมจิตใจและเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า สังคมไทยมีความสงบปลอดภัย และมีสันติประชาชนมีเสรีภาพและความหวังอันสดใสในชีวิต อยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นเอื้ออาทร เคารพในกฎหมายและกติกาสังคม ดำรงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่งดงามของชาติยึดมั่นใน คุณธรรมตามหลักแห่งศาสนา ยึดถือในสิทธิมนุษยชน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นคนไทยที่ดีมี คุณภาพ และได้รับการส่งเสริมให้มีขีดความสามารถเหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางของพัฒนาการ ในทุกด้านของประเทศ แต่สำหรับมิติที่สามของสังคมด้านความลึกนั้น ประเทศไทยมีปัญหาที่ การพัฒนาคนให้มีความสำนึกในหน้าที่ต่อส่วนรวมและผลประโยชน์ของประเทศชาติ การพัฒนา คนต้องกระทำพร้อมกับการพัฒนาระบบ และคนไทยต้องมีคุณภาพและความรู้ที่ทันสมัยมีความ ประพฤติอันดีงามและจิตสำนึกแห่งสังคม

ด้านการเมืองภายในประเทศ

ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการเมืองที่ สุจริตโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการเพื่ออำนวยประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน ทุกหมู่เหล่าในประเทศด้วยความยุติธรรม แก้ไขความขัดแย้งในสังคมได้โดยสันติวิธี และทำให้ ชาติมีความเจริญรุ่งเรือง มีเสถียรภาพ มีเอกภาพ ประชาชนมีความผาสุกร่มเย็นตามความ ปราปรณาร่วมกัน

ด้านการทหาร

ประเทศไทยปรับปรุงการทหารให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย และมี ขนาดที่เหมาะสม พอเหมาะกับความต้องการในกำลังอำนาจที่เพียงพอกับการรักษาความมั่นคง ของประเทศ การพิทักษ์รักษาผลประโยชน์สำคัญของชาติ การพัฒนาประเทศ และการมีอำนาจ ต่อรองเพื่อการดำเนินการของประเทศในสังคมนานาชาติในระดับภูมิภาค รวมทั้งการมีศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพิทักษ์รักษาสันติภาพของ สังคมโลก

ด้านการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นกลไกที่สำคัญในการสนับสนุนการแก้ ปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจของชาติและพัฒนาส่งเสริมให้บังเกิดความก้าวหน้าทางด้านวิทยา ศาสตร์เทคโนโลยี เพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจในสังคมโลกได้อย่างมั่นคงและ เพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชนและสิ่งแวดล้อมของสังคมมีคุณภาพที่ดี รวมทั้งเพิ่มขีดความ สามารถในด้านต่าง ๆ ของประเทศให้เข้มแข็ง ทันสมัยและก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สรุปวิสัยทัศน์ประเทศไทย 2563

ประเทศไทยในทศวรรษหน้าภายหลังจากปฏิรูปเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การ เศรษฐกิจ การสังคมจิตวิทยา การทหาร และการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอย่างสอดคล้องกัน

จะพัฒนาประเทศเข้าสู่สังคมนานาชาติได้อย่างช้า ๆ แต่มันคงยั่งยืน โดยนำศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ของสังคมไทยและจุดเด่นของสภาพแวดล้อมทางภูมิยุทธศาสตร์มาใช้สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการของประเทศชาติและประชาชนชาวไทยให้ดำรงคงอยู่อย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคทัดเทียมกับนานาประเทศและมีความสงบสุขร่มเย็นได้อย่างแน่นอน

ประทุมพร วัชรเสถียร. (2532). ประเทศไทยกับประชาคมโลกในอีก 15 ปีข้างหน้า. กรุงเทพฯ : มปท. (ในโครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

สถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับประชาคมโลกอย่างกว้างขวาง สิ่งแวดล้อมทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในทวีปเอเชียและในระดับโลก จะมีผลต่อบทบาทและการดำเนินนโยบายของประเทศไทยในอนาคต จึงจำเป็นต้องอยู่ในสภาพตื่นตัว เตรียมพร้อมให้สามารถปรับเปลี่ยนนโยบายได้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรองรับต่อผลประโยชน์ของชาติในระดับต่อไป

2. ปัญหาวิจัย

การคาดการณ์บทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลกในอนาคต

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อพยากรณ์แนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ของประเทศไทย ต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระดับโลกและภูมิภาคที่บังเกิดขึ้นในห้วงเวลาต่าง ๆ

3.2 เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนนโยบายรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในประชาคมโลก

3.3 เพื่อกำหนดบุคลากรให้มีขีดความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของชาติในอนาคต

4. กรอบแนวคิด

พิจารณาบทบาทของประเทศไทยในด้านการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอดีตและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านนโยบายต่างประเทศ และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย เพื่อคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตของประเทศไทยในอีก 15 ปีข้างหน้า (ปี 2531 - ปี 2546)

5. เทคนิควิธีที่ใช้

5.1 **Genius Forecasting** โดยใช้วุฒิภาวะ ประสพการณ์ ตลอดจนภูมิปัญญาของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ในการทำนายแนวโน้มของอนาคต

5.2 **Exploratory Forecasting** โดยใช้ข้อมูลสถานการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประกอบกันในการศึกษาและพยากรณ์แนวโน้มของอนาคต

6. เครื่องมือในการพยากรณ์

6.1 จากการศึกษาวรรณกรรม ข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

6.2 การระดมความคิดของผู้เชี่ยวชาญด้วยการจัดสัมมนา

6.3 การออกแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญ (Delphi Technique)

7. ผลการวิจัย

7.1 ความเป็นมาเดิมจนถึงปัจจุบัน (ห้วงเวลาพิจารณา)

7.1.1 สภาวะการณ์ทางการเมือง

1) ภายหลังจากถอนทหารสหรัฐฯ ออกจากเวียดนามเมื่อปี 2517 นโยบายต่างประเทศของไทยได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม จากการที่เป็นพันธมิตรใกล้ชิดกับมหาอำนาจตะวันตกใน 2 ลักษณะคือ

(1) Equidistant คือการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจทุกประเทศในสถานะเท่าเทียมกัน

(2) Omnidirectional คือการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ บนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติ

2) ประเทศไทยติดต่อสัมพันธ์โดยใกล้ชิดเป็นพิเศษกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการเมื่อครั้ง มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีเดินทางเยือนกรุงปักกิ่งอย่างเป็นทางการ เมื่อ 1 กรกฎาคม 2518 ภายหลังจากเวียดนามเข้ายึดและมีอิทธิพลครอบงำทั้งลาวและกัมพูชา

3) สถานการณ์ในกัมพูชาในห้วงเวลานั้น รัฐบาลเฮง สัมริน / ฮุนเซน ภายใต้การสนับสนุนของเวียดนามได้สิทธิบริหารการปกครองประเทศ โดยมีเขมร 3 ฝ่าย (กลุ่มเขมรแดง, กลุ่มเขมรเสรี, กลุ่มเจ้าสีหนุ) เป็นกลุ่มต่อต้านที่ได้รับการรับรองจากนานาชาติ

4) พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนสิงหาคม 2531 ได้เปลี่ยนนโยบายด้านกัมพูชาใหม่ โดยเข้าติดต่อสัมพันธ์กับนายฮุนเซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายสำคัญ ซึ่งขัดแย้งต่อแนวทางการเมืองและการทูตของกลุ่มสมาชิกอาเซียนที่มีต่อปัญหากัมพูชา

7.1.2 สถานการณ์การค้าการลงทุนจากต่างประเทศ

1) การขาดดุลทางการค้าอย่างต่อเนื่องกับญี่ปุ่น

ไทยมีความต้องการสินค้าหลายประเภทจากญี่ปุ่น ซึ่งจำเป็นต้องการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมที่มีราคาสูง ส่งผลให้ภาวะการค้ากับญี่ปุ่นขาดดุลอย่างมหาศาลในปี 2527 มีสภาวะขาดดุลสูงถึง 43,027 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการค้าขาดดุลทั้งหมด 69,918 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.5 ของการค้าขาดดุลทั้งหมด ในปี 2528 คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ โดยการบริหารของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการว่าด้วยการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น” ขึ้น เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น

2) นโยบายกีดกันทางการค้า (Protectionism) ของสหรัฐ

แม้หลักการแห่งการค้าเสรี (Free Trade) จะเป็นหลักการที่นานาประเทศมีความเห็นสอดคล้องกันก็ตาม แต่ในสภาวะความเป็นจริงประเทศต่าง ๆ ล้วนหามาตรการเพื่อเป็นอุปสรรคกีดขวางมิให้สินค้าจากภายนอกเข้ามาสู่ตลาดภายในของตนได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาผล

ประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจภายในประเทศ แม้แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งยึดมั่นในหลักการค้าเสรีก็ตาม ก็ยังดำเนินนโยบายดังกล่าวด้วยเช่นกัน ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 (ปี พ.ศ.2523) เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบอุปสรรคทางการค้าจากสหรัฐ หลายรูปแบบด้วยกันคือ

- (1) มาตรการการจำกัดโควตาส่งออกและเครื่องนุ่งห่มตั้งแต่ปี 2527
- (2) มาตรการภาษีขาเข้าที่สูงกับสินค้าราคาถูกจากไทยบางประเภท (Counter veiling) เช่น ปลาทุณักรบ้องและท่อเหล็ก ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐบาลไทยให้การสนับสนุนกระบวนการผลิตทำให้มีต้นทุนต่ำไม่เป็นธรรมกับสินค้าชนิดเดียวกันจากประเทศอื่น
- (3) การประกาศใช้กฎหมาย Food Security Act (Farm Act) ในปี 2528 ที่รัฐบาลใช้มาตรการพยุงราคาข้าวให้เกษตรกรสหรัฐ ให้สามารถส่งออกได้ในตลาดแข่งขันกับประเทศเกษตรกรรม
- (4) ตัดสิทธิพิเศษทางอัตราภาษีศุลกากร (GSP : Generalized System of Preferences) ที่ให้กับสินค้าไทยมูลค่า 170 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2532 ด้วยเหตุผลที่ไทยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการให้สิทธิพิเศษ กรณีการแก้ไข พรบ.ลิขสิทธิ์คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในประเด็นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ สิทธิบัตรยาและเครื่องหมายการค้า

3) การลงทุนจากต่างชาติ

รัฐบาลไทยทุกรัฐบาล มีแนวความคิดในลักษณะเดียวกันมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาว่า การลงทุนจากต่างชาติจะให้ประโยชน์แก่เศรษฐกิจไทยในด้านต่าง ๆ และได้ให้ความสำคัญกับมาตรการชักจูงการลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามายังประเทศไทย แม้จะประสบปัญหาบ้าง กรณีผู้ลงทุนฝ่ายไทยไม่สามารถควบคุมนโยบายการผลิต การขยายและการบริหารระดับสูงของกิจการนั้น ๆ ได้ แต่การลงทุนจากต่างชาติในไทยก็มีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับในระหว่างปี 2523 - 2530 ประเทศญี่ปุ่น ฮอลแลนด์และสหรัฐ มีมูลค่าการลงทุนในไทยมากที่สุดตามลำดับ

7.2 ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดภาพสถานการณ์

7.2.1 สถานการณ์ในกัมพูชา

มีแนวคิดใน 2 ลักษณะกล่าวคือ

- 1) กรณีเขมร 4 ฝ่าย (กลุ่มเขมร สัมริน / ชุนเซน, กลุ่มเขมรแดง, กลุ่มเขมรเสรี และกลุ่มเจ้าสีหนุ) ยังคงสู้รบกันอยู่ภายใต้การสนับสนุนของเวียดนามและจีน
- 2) กรณีเขมร 4 ฝ่าย ยุติการสู้รบ รวมตัวกันจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของเจ้าสีหนุ

7.2.2 บทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของญี่ปุ่นที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับโลกและภูมิภาคแทนที่สหรัฐอเมริกา

1) สถานภาพของสหรัฐ

- การขาดดุลการค้า ในระหว่างปี 2523 - 2531 มียอดการขาดดุลเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 17,868 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 170,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งหนี้สินต่างประเทศอีกไม่ต่ำกว่า 300 พันล้านเหรียญสหรัฐ สาเหตุจากนโยบายเปิดตลาดการค้าเสรีมากเกินไป ประกอบกับมาตรการกีดกันสินค้าในตลาดต่างประเทศหลายแห่ง รวมถึงปัญหาวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง

- การขาดดุลงบประมาณ จากนโยบายการใช้จ่ายภาครัฐที่เป็นหลักในด้านความมั่นคงสวัสดิการสังคม เงินเดือนบำนาญและการว่างงาน นอกจากนี้นโยบายของประธานาธิบดียอร์ช บุช ที่นำเสนอระหว่างรณรงค์เลือกตั้งเกี่ยวกับการไม่ขึ้นภาษีจะส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

- มีการประมาณการณีสถานะของสหรัฐ ในห้วงเวลานี้ว่า จะกดดันให้สหรัฐ ต้องใช้นโยบายเปิดตลาดและเรียกร้องการค้าที่ยุติธรรม (Fair Trade) มากกว่าการค้าโดยเสรี ซึ่งจะปิดกั้นบทบาทของสหรัฐ ในระดับโลกและระดับภูมิภาคลงไป

2) สถานภาพของญี่ปุ่น

- จำเป็นต้องเปิดตลาดเพิ่มขึ้นจากตัวอย่างสหรัฐ ที่ผ่านมาข้างต้น เพื่อสร้างสมบารมีทดแทนสหรัฐ โดยใช้เงินทุนมหาศาลจากการได้เปรียบดุลการค้าระหว่างประเทศ และกำไรจากการลงทุนในต่างประเทศ มาใช้ในการพัฒนาประเทศและเพิ่มงบประมาณในการช่วยเหลือประเทศอื่นมากขึ้น ดังเช่น กรณีเงินทุนพัฒนาอาเซียน-ญี่ปุ่น (The ASEAN-JAPAN Development Fund : AJDF) ซึ่งญี่ปุ่นได้เสนอจัดตั้งเงินกองทุน 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ภายหลังการประชุมประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน ครั้งที่ 3 เมื่อเดือนธันวาคม 2530 วัตถุประสงค์เพื่อเป็นเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำกับประเทศอาเซียน เพื่อใช้พัฒนากิจการธุรกิจเอกชน

7.2.3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดกันระหว่างกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก จากปัญหาผลกระทบที่ได้รับจากนโยบายกีดกันทางการค้าในตลาดโลก

1) กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (ฮ่องกง, เกาหลีใต้, ไต้หวัน, สิงคโปร์) จะเพิ่มการลงทุนในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น และสมาชิกในกลุ่มอาเซียนก็จะลงทุนในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเจริญน้อยกว่า (ลาว, กัมพูชา, เวียดนาม, พม่า) โดยรูปแบบการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะเป็นการรวมตัวระหว่างคู่ค้าและกลุ่มทุนที่สำคัญในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคีอย่างหลวม ๆ ของกลุ่มธุรกิจเอกชน ที่มีลักษณะพิเศษของการลงทุน “นานาชาติ” โดยใช้ทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายทุนและเทคโนโลยีสะดวกและรวดเร็วขึ้น

2) ประเทศในกลุ่มอินโดจีนและพม่า จะเป็นศูนย์ใหม่ของการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ และมีแนวโน้มจะส่งผลให้กลุ่มอาเซียนต้องแข่งขันกันเพื่อมุ่งต่อผลประโยชน์ของตน

7.2.4 การขยายบทบาทของจีน

ผลจากการพัฒนาประเทศจีนตามนโยบาย “4 ทันสมัย” (Four Modernization) ที่เริ่มดำเนินการในปี 2521 ในสมัยที่นายเติ้ง เสี่ยวผิง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แก่ การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการทหาร ทั้ง 4 ด้านในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้จีนกลายเป็นศูนย์กลางที่สำคัญอีกศูนย์หนึ่งในเอเชียที่เป็นแหล่งทรัพยากร ตลาดการค้าและการลงทุนของประเทศต่าง ๆ และอาจก่อให้เกิดปัญหาการแย่งตลาดการค้ากับประเทศในกลุ่มอาเซียน เนื่องจากผลผลิตโดยเฉพาะด้านการเกษตรจะมีลักษณะคล้ายกัน

7.2.5 การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและโซเวียต

1) นโยบายการผ่อนคลายความตึงเครียด (Détente) ของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน แห่งสหรัฐอเมริกากับจีน เมื่อปี 2515 สร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างสหรัฐ-จีน-ญี่ปุ่น ส่งผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงของสหภาพโซเวียตอย่างมหาศาล รวมถึงการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาเซียนกับจีนที่ได้ร่วมคัดค้านการรุกรานเข้ายึดครองกัมพูชาของเวียดนามภายใต้การสนับสนุนของโซเวียตในปี 2521 ยิ่งส่งผลกระทบต่อการสูญเสียผลประโยชน์ของโซเวียตในภูมิภาคนี้

2) จีนและโซเวียต เริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางด้านการค้าและการเมืองในปลายปี 2527 และประสบความสำเร็จจับหน้างานมีการประชุมสุดยอดระหว่างนายมีคาอิล กอร์บาชอฟ ประธานาธิบดีโซเวียต กับนายเติ้ง เสี่ยวผิง นายกรัฐมนตรีจีน เมื่อ พ.ศ.2532 ในห้วงปีนี้ปรากฏการถอนทหารโซเวียตออกจากชายแดนจีน การถอนทหารโซเวียตออกจากอัฟกานิสถาน และการถอนทหารเวียดนามออกจากกัมพูชา ซึ่งเป็นประเด็นข้อเรียกร้องที่สำคัญของจีนนับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา เป็นจุดเริ่มของความสัมพันธ์ที่ดีของทั้ง 2 ประเทศต่อมา

7.2.6 นโยบายการปฏิรูปของโซเวียต (กลาสโนสท์และเปเรสตรอยกา)

นโยบายนี้เริ่มตั้งแต่สมัยมีคาอิล กอร์บาชอฟ เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ สหภาพโซเวียตและประธานาธิบดีโซเวียต ในปี 2528 โดยมุ่งต่อการปฏิรูปสังคมและการบริหารของรัฐ เพื่อผลในการพัฒนาประเทศโดยรวม

7.2.7 การเปิดเสรีสู่ความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมืองโลก

วุฒิภาวะของระบบการปกครองและเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ปรากฏผลออกมาในทางลบ ขยายตัวไปยังประเทศสังคมนิยมในหลายภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการ “คลายตัว” จากการยึดถือลัทธิอย่างเข้มข้นตามที่ผ่านมา รวมไปถึงกลุ่มประเทศนอกกรอบสังคมนิยม แต่มีระบบการเมืองการปกครองไม่เป็นประชาธิปไตยอีกหลายประเทศ ก็มีการเปลี่ยนแปลงภายในอันแสดงถึงความต้องการระบบแบบประชาธิปไตยประกอบกับในทศวรรษหน้าจะเป็นช่วงการเปลี่ยนผู้นำยุคเก่าในหลายประเทศ จะบังเกิดผลให้ประเทศต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงในทางด้านที่ “เปิด” มากขึ้น เมื่อผู้นำชุดเดิมหมดสภาพไป

7.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่าง ๆ จะมีลักษณะ “การทูตที่กระทำด้วยการประชุมระดับต่าง ๆ” (Conference Diplomacy หรือ Summit Diplomacy)

แต่ละประเทศจะมีเวทีแสดงออกถึงภาวะผู้นำ และเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ เพื่อกระชับสัมพันธ์และแก้ปัญหาร่วมกัน

7.3 การคาดการณ์แนวโน้มสภาวะในอนาคต

7.3.1 สถานการณ์ในกัมพูชามีแนวโน้มของโอกาสที่จะเกิดได้ทั้งสันติภาพที่แท้จริง และสันติภาพที่ยังไม่สมบูรณ์ขึ้นอยู่กับบทบาทของจีนและเวียดนาม ประเทศไทยคงจะหวังประโยชน์จากสถานการณ์ภายในกัมพูชาไม่ได้มากนัก เนื่องจากจะยังคงมีปัจจัยภายนอกเข้าแทรกแซงอยู่

7.3.2 จากบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจของญี่ปุ่นที่เพิ่มสูงขึ้นจากศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ จะส่งผลให้ไทยต้องผูกพันทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่นมากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อความเสี่ยงในการสูญเสียเสรีภาพความเป็นตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตามไทยยังมีอำนาจต่อรองญี่ปุ่นอยู่ไม่น้อย ในแง่การเป็นแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ ตลอดจนขนาดของตลาดในการรองรับสินค้าญี่ปุ่น

7.3.3 ปริมาณการลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มอาเซียนของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จะทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางการติดต่อกับประเทศในกลุ่มอินโดจีนและพม่า และจะเป็นประเด็นความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ในรูปแบบใหม่กับเจ้าของประเทศ รวมถึงกลุ่มประเทศที่ 3 ที่มีบทบาทค้าขายและลงทุนในประเทศเหล่านั้นแข่งกับไทย

7.3.4 จากนโยบายการพัฒนา “4 ทันสมัย” ของจีน จะส่งผลให้จีนมีผลผลิตทางด้านสินค้าเทคโนโลยีระดับสูงและกลางเพิ่มขึ้น รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคที่ผลิตอยู่เดิม การที่จีนส่งออกสินค้าแข่งขันกับไทยในตลาดเดียวกัน เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อาเซียน จะทำให้ได้เปรียบจากราคาดัชนีที่ต่ำกว่า รวมถึงศักยภาพทางการเมืองของจีนก็จะเอื้อประโยชน์กับต่างประเทศให้เข้าไปลงทุนกับจีนมากกว่ากับไทย

7.3.5 การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับโซเวียต จะทำให้นโยบายต่างประเทศของไทยที่มีต่อทั้ง 2 ประเทศ อยู่ในสภาพล่องตัวมีอิสระในการติดต่อสัมพันธ์กับ 2 ฝ่าย อย่างไรก็ตาม การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับโซเวียต อาจมีผลให้ไทยต้องย้อนกลับไปดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ เพื่อประโยชน์ด้านดุลอำนาจของไทย

7.3.6 นโยบายการปฏิรูปภายในของโซเวียต จะมีผลให้บรรยากาศความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศลดลง เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมยิ่งขึ้น ไทยจะได้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจจากการลดภาระด้านการป้องกันประเทศ มีโอกาสได้รับความรู้และเทคโนโลยีมาตรฐานสูงจากโซเวียตและกลุ่มยุโรปตะวันออก

7.3.7 กระแสของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ขยายตัวออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก จะทำให้การเมืองภายในประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศต่าง ๆ

7.3.8 การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะของการประชุมสุดยอดจะบังเกิดผลดีต่อไทย จากการที่มีความพร้อมซึ่งได้ปฏิบัติมาก่อนแล้วตั้งแต่สมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นจุดเด่นของไทย ในอนาคตไทยจำเป็นต้องจัดเตรียมบุคลากรให้พร้อมดำเนินบทบาทในลักษณะนี้ เพื่อเสริมผลประโยชน์ของชาติให้ได้มากที่สุด

อำนวย วีรวรรณ. (2539). เมืองไทยในปี 2560 : อนาคตเมืองไทยใน 2 ทศวรรษหน้า. หน้า 18-39. กรุงเทพฯ : บริษัทเอช เอ็น กรุ๊ป จำกัด. (เอกสารและการบรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2539)

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ในระยะเวลาห้วงทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์โลกแปรเปลี่ยนไปภายใต้การแข่งขันทางการค้าระหว่างภูมิภาคประกอบกับกระแสสังคมสารสนเทศ ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมุ่งเน้นเข้าสู่ความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคมนาคมของภูมิภาค ส่งผลให้มีการปรับตัวให้ทันกับโลกภายนอกมากกว่าการมุ่งเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายในและการประเมินตัวเอง ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมายต่อสังคมไทยในห้วงระยะเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แจ้งเตือนให้ต้องมีการเรียนรู้และศึกษาว่า ในอนาคตประเทศไทยจะมีสภาพเป็นเช่นไร เพื่อนำมาพิจารณาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ปัญหาวิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอดีตที่ผ่านมาห้วง 3 ทศวรรษ ที่มีผลต่อสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน (ปี 2539) และแนวโน้มภาพเศรษฐกิจไทยต่อไปในอีก 2 ทศวรรษหน้า (ปี 2560) ที่ปรารถนาจะเกิดขึ้น

3. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลกระทบของประเทศไทย ที่ได้รับจากกระแสเศรษฐกิจโลกและสังคมสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นต่อปัจจัยภายใน เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ของประเทศในอนาคต (ปี 2560) สำหรับการวางแผนพัฒนาประเทศในระยะยาวได้อย่างต่อเนื่อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

โดยการนำเสนอบทความประกอบการสัมมนาและการบรรยาย

5. สารสำคัญ

5.1 เศรษฐกิจไทยในห้วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา

5.1.1 พัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มต้นจากฉบับที่ 1 ในปี 2504 จนถึงห้วงเวลาพิจารณาในปี 2538 จากกลุ่มประเทศ "รายได้ต่ำ" ตามความหมายของธนาคารโลกมาอยู่ในกลุ่มประเทศ "รายได้ปานกลาง" (จากรายได้ต่อหัวของประชากร 2,100 บาท/คน/ปี มาเป็น 68,000 บาท/คน/ปี)

5.1.2 สภาวะความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างต่าง ๆ

- 1) โครงสร้างเศรษฐกิจเกษตรกรรมไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและบริการ
- 2) โครงสร้างการผลิตและการส่งออก จากสินค้าเกษตรขั้นปฐมไปสู่สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน ฝีมือ และเทคโนโลยีอย่างง่าย ๆ รวมถึงสินค้าเกษตรแปรรูป

3) ระบบการเงินการคลังของประเทศมีการพัฒนามากขึ้นกล่าวคือ การใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแทนที่ภาษีการค้า การรักษาเงินบาทให้สอดคล้องกับตะกร้าเงินตราสกุลต่าง ๆ แทนที่การผูกอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับเงินเหรียญสหรัฐ การยกเลิกการกำหนดเพดานดอกเบี้ยภายในประเทศ การจัดตั้งสถาบันการเงิน Off-shore คือ Bangkok International Banking Facilities (BIBF) จนถึงการเปิดเสรีทางการเงิน

4) ปัญหาที่ยังคงอยู่และเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ช่องว่างการกระจายรายได้ และโอกาสทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยและคนจนที่เพิ่มขึ้น ภาวะขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงาน คุณภาพ การขาดการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ปัญหามลพิษทั้งทางอากาศ เสียง น้ำ เป็นต้น

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อสถานการณ์ในอนาคต

5.2.1 เศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในระดับโลกและภูมิภาค จะเข้ามาผูกพันกันมากขึ้น ทั้งในด้านนโยบายเศรษฐกิจ / การค้าเสรี และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี โทรคมนาคม โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่ประมาณการณ์ว่าจะมีการเจริญเติบโตสูงสุดในโลก

5.2.2 ในระดับประเทศ ปัญหาที่ประสบอยู่ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ และโอกาสทางเศรษฐกิจ แนวทางแก้ไขด้วยการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจออกไปยังท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

5.2.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออนาคต ที่พิจารณาอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 แยกได้ 2 กลุ่มคือ

1) ประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจ มีมาตรการเสริมสร้างใน 4 แนวทาง กล่าวคือ

(1) แนวทางการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ด้วยการแก้ไข ปัญหาช่องว่างการออม การลงทุน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ตลอดจนพัฒนาระบบการเงิน และตลาดทุนให้เป็นสากล

(2) แนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศให้มีความพร้อมในการแข่งขันในเวทีโลก ทั้งทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรมให้ สอดคล้องกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงกฎเกณฑ์การค้าในเวทีโลก

(3) แนวทางการสร้างฐานการผลิตที่สมบูรณ์ด้วยการพัฒนาพื้นที่และชุมชนต่าง ๆ ของประเทศ

(4) แนวทางการเพิ่มปริมาณและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการ การควบคุมดูแลฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

2) การลดความเหลื่อมล้ำของรายได้และกระจายผลการพัฒนา
โดยการดำเนินการใน 2 แนวทางคือ

(1) การเสริมสร้างโอกาสด้วยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานโดยภาครัฐ
เพื่อพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน

(2) เพิ่มบทบาทรัฐในการช่วยเหลือกลุ่มคนด้อยโอกาสด้วยการ
สนับสนุนโอกาสในการสร้างรายได้ที่มั่นคง ควบคู่ไปกับการกระจายบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
และบริการสังคม และใช้มาตรการทางการเงินการคลังเพื่อลดช่องว่างในด้านมาตรฐานความเป็น
อยู่และคุณภาพชีวิต

5.3 การคาดการณ์ในอนาคตที่พึงปรารถนา

5.3.1 ระบบเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราที่ไม่ก่อให้เกิดภาวะ
เงินเฟ้อ ไม่ต่ำเกินไปจนมีผลกระทบต่อการสร้างงานรองรับแรงงานใหม่ ค่าเงินบาทมั่นคงหนี้
ต่างประเทศภาครัฐไม่สูง มีทุนสำรองเงินตราต่างประเทศเพียงพอ ดุลบัญชีเดินสะพัดสมดุล
หรือเกินดุล มีความเจริญเติบโตยั่งยืนสอดคล้องระหว่างการผลิตและการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการกระจายความเจริญทั่วถึงในทุกภูมิภาคของประเทศ
มีความสมดุลทั้งด้านการเกษตร-อุตสาหกรรม-บริการ

5.3.2 การเข้าสู่ความเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคด้านคมนาคม-การค้า-การเงิน
เงินบาทมีค่ามั่นคงและเป็นสื่อกลางการค้าของประเทศเพื่อนบ้าน จำนวนชนชั้นกลางของ
ประเทศมีมากขึ้น ช่องว่างรายได้ลดลงมีเมืองหลักเศรษฐกิจของภูมิภาค

5.3.3 กระบวนการผลิตเปลี่ยนจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Resource-
Based) ไปสู่การใช้เทคโนโลยีและองค์ความรู้มากขึ้น (Knowledge-Based) นโยบายเศรษฐกิจ
ต่างประเทศมีผลกระทบต่อทั้งการเมืองภายในและต่างประเทศ และปัญหาของเมืองจะเพิ่มมาก
ขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). เมืองไทยในปี 2560 : อนาคตเมืองไทยใน 2 ทศวรรษ หน้า. หน้า 67-89. กรุงเทพฯ : บริษัท เอช เอ็น กรุ๊ป จำกัด. (เอกสารประกอบการบรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2539 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2539 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ในระยะเวลาทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์โลกแปรเปลี่ยนไปภายใต้การแข่งขันทางการค้าระหว่างภูมิภาค ประกอบกับกระแสสังคมสารสนเทศ ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมุ่งเน้นเข้าสู่ความเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคมนาคมของภูมิภาค ส่งผลให้มีการปรับตัวให้ทันกับโลกภายนอกมากกว่าการมุ่งเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายในและการประเมินตัวเอง ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมาต่อสังคมไทยในห้วงระยะเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แจ้งเตือนให้ต้องมีการเรียนรู้และศึกษาว่า ในอนาคตประเทศไทยจะมีสภาพเป็นเช่นไร เพื่อนำมาพิจารณาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ปัญหาวิจัย

สภาวะด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสถานะความเป็นผู้นำทางการเมืองไทยในอนาคต

3. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลกระทบของประเทศไทยที่ได้รับจากกระแสเศรษฐกิจโลก และสังคมสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นต่อปัจจัยภายใน เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ของประเทศในอนาคต (ปี 2560) สำหรับการวางแผนพัฒนาประเทศในระยะยาวได้อย่างต่อเนื่อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

โดยการนำเสนอบทความประกอบการสัมมนาและการบรรยาย โดยใช้หลักการวิเคราะห์จากการเคลื่อนไหวเพื่อเชื่อมกันเป็นโลกเดียวของนานาประเทศ ตามพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสาร และการเข้าสู่ยุคแห่งคลื่นลูกที่ 3 ตามคาดการณ์ของอัลวิน ทอฟเฟอร์ (Alvin Toffler) จากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรมจนถึงสังคมแห่งเทคโนโลยีระดับสูง (โลกาภิวัตน์) ในปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ โดยเฉพาะแนวทางการวิเคราะห์เพื่อหาลักษณะผู้นำการเมืองไทยในอนาคต มี 2 ปัจจัย ที่นำมาพิจารณาได้แก่

1. **เอกลักษณ์สภาพยุคโลกาภิวัตน์** สภาวะการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นหลัก ที่นำไปสู่ลักษณะระบบที่ต้องรวมตัวและประสานสอดคล้องกับระบบของภูมิภาคอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่มการค้า สังคมเทคโนโลยีขั้นสูง ระบอบประชาธิปไตยแบบเศรษฐกิจนำหน้า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. **เอกลักษณ์สภาพสังคมไทย** ที่สำคัญ 5 ประการคือ

- (1) สังคมอุปถัมภ์
- (2) ระบบเจ้าขุนมูลนาย
- (3) สังคมที่มีทัศนคติเชิงรับ
- (4) สังคมปฏิบัติการณ์นิยมมากกว่าอุดมการณ์นิยม
- (5) สังคมที่ผสมผสานวัฒนธรรมและบุคลิกชนส่วนใหญ่เป็นลักษณะนิสัยประจำชาติ

5. ผลการวิจัย

5.1 การคาดการณ์การเมืองไทย

5.1.1 กลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจจะใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นข้อต่อรองในการกำหนดรูปแบบความเป็นประชาธิปไตยของไทย ควบคู่ไปกับการเรียกร้องจากกลุ่มประชาชนที่มีการศึกษา และผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากกระแสโลกาภิวัตน์ จนก่อให้เกิดการกระจายอำนาจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ชัดเจนมากขึ้น

5.1.2 กลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ จะใช้กระแสการบีบบังคับต่อประเทศคู่ค้าในการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก โดยใช้ข้อจำกัดทางการค้าเป็นเครื่องมือต่อรอง กดดันให้การเมืองไทยโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

5.1.3 อำนาจทางการเมืองในประเทศ จะย้ายฐานจากกลุ่มทุนสู่พลังเสียงของประชาชนทั้งประเทศตามระบอบประชาธิปไตย ภายใต้การควบคุมวิถีทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมผ่านกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ ที่ใช้ข้อต่อรองผลประโยชน์ภายใต้อิทธิพลระเบียบโลกใหม่ ซึ่งจะมีบทบาทอิทธิพลต่อสถานะผู้นำการเมืองไทย

5.2 การคาดการณ์สภาพเศรษฐกิจไทย

5.2.1 ภาคการบริการภายในประเทศจะเจริญเติบโตต่อไป ตามแนวโน้มธุรกิจโลกที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ พื้นฐานจุดเด่นด้านเอกลักษณ์ของสังคมไทยจะหนุนช่วยในธุรกิจบริการได้อย่างดี

5.2.2 ภาคอุตสาหกรรม จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน จากการเปลี่ยนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือเป็นหลักในการผลิตมาเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เนื่องจากประเทศขาดการวางพื้นฐานวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับความสามารถของประเทศเพื่อนบ้านในการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ และสภาพแรงงานฝีมือราคาถูกกว่าแรงงานไทยจะส่งผลให้ไทยหลุดจากฐานการลงทุนแรงงานราคาถูกไปสู่การใช้แรงงานทักษะสูงขึ้น ทำให้ภาพการลงทุนในประเทศเปลี่ยนไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและแรงงานที่มีทักษะสูงขึ้น

5.2.3 สภาพะแรงงานของประเทศ จะมีการนำเครื่องอุปกรณ์และเทคโนโลยีระดับสูงในภาคอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เข้ามาทดแทนแรงงานไร้ฝีมือจนถึงผู้บริหารระดับกลาง ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความรวดเร็วของการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารระหว่างโลก จะมีผลกระทบต่อกลุ่มชนที่สามารถตามกระแสโลกได้ทัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็น

ระดับชนชั้นกลางขึ้นไปที่มีโอกาสทางการศึกษาที่จะได้เปรียบเป็นที่ต้องการในสังคมมากกว่า กลุ่มชนที่ไม่มีความรู้หรือมีเพียงทักษะฝีมือราคาถูก รวมถึงกลุ่มคนในชนบทและคนจนในเมือง ก่อให้เกิดสภาวะการว่างงานและช่องว่างการกระจายรายได้ที่กว้างขึ้น

5.2.4 แนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของกลุ่มประเทศในเขตแปซิฟิก (Pacific Rim) ประกอบกับกระแสโลกในการผลักดันให้เกิดตลาดเสรีจะก่อให้เกิดการรวมตัวระดับภูมิภาคจัดตั้งเขตการค้าเสรี ส่งผลประโยชน์กับไทยในการต่อรองผลประโยชน์ทางการค้าในระดับประเทศ

5.3 การคาดการณ์สภาพสังคมไทย

5.3.1 คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีด้านบันเทิงต่าง ๆ จะหล่อหลอมมอมเมาเยาวชนจากวัฒนธรรมภายนอก ภายในสังคมเปิดของประเทศ ส่งผลกระทบต่อปัญหาครอบครัว

5.3.2 อิทธิพลจากกลุ่มมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลกที่มีบทบาทครอบงำการดำเนินการต่าง ๆ ภายในประเทศ จะใช้อำนาจก่อตั้ง “กติกาสากล” บีบบังคับให้ประเทศในกลุ่มต้องมีนโยบายเพื่อแสดงถึงความซื่อสัตย์ในความร่วมมือระหว่างกัน ประกอบกับกระแสวัฒนธรรมของสังคมโลกหันเข้าหาศาสนาและคุณธรรมเพิ่มขึ้น โดยการเผยแพร่ทางสังคมข้อมูลข่าวสารจะบีบบังคับให้สังคมไทยกระทำทุจริตประพฤติดีมิชอบ (Corruption) ได้ยากยิ่งขึ้น

5.3.3 สังคมไทยจะกลายเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น สังคมเกษตรจะยังมีขนาดเล็ก และมีความเป็นสากลที่ต้องใช้ภาษาที่สองเพิ่มขึ้น กลุ่มคนในสังคมไทยจะแบ่งแยกเป็น 2 ระดับ ที่ปรับตัวเตรียมความพร้อมในยุคอนาคตได้ และกลุ่มคนที่ขาดความคิดซึ่งรัฐมิได้เตรียมความพร้อมไว้ให้และเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม ตามข้อมูลขั้นต้น

5.4 ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย จะสร้างสรรค์คุณสมบัติผู้นำการเมืองไทย ดังนี้

5.4.1 มีการศึกษาดี มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การใช้ภาษาต่างประเทศ การรับรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะคุณภาพการศึกษาของประชาชน จะมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณสมบัติผู้นำการเมืองไทย

5.4.2 ความผันผวนในการปรับตัวในทันต่อนานาประเทศ และความปรารถนาในการผลักดันประเทศเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เช่น ทางด้านการเงินและการค้า แต่ยังขาดรากฐานรูปธรรมในการปฏิบัติที่เป็นจริง

5.4.3 ความมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ เพื่อรองรับต่อข้อกำหนดระหว่างกลุ่มการค้าต่างประเทศ ตลอดจนการตื่นตัวของประชาชนที่มีการศึกษาที่ดีขึ้น

5.4.4 มีความสามารถ มีทักษะเฉพาะด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการบริหารบุคคล องค์กร มีประสบการณ์ในความสำเร็จมาแล้ว และสามารถประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายได้อย่างดี

5.4.5 มีความเป็นประชาธิปไตยจากการเลือกตั้ง ภายใต้การสนับสนุนจากฐานมวลชน ปราศจากอิทธิพลของกลุ่มการเมือง สังคมข่าวสารจะเป็นพลังหนุนการตรวจสอบความโปร่งใสทางการเมืองในประเทศ

5.4.6 มีโลกทัศน์และคุณสมบัติที่เป็นสากล เป็นที่ยอมรับของสังคมภายในและต่างประเทศ สามารถบริหารงานและสื่อสารกับนานาชาติได้

5.4.7 สามารถสื่อความคิด นโยบายทั้งส่วนตนและของรัฐให้เกิดความเข้าใจต่อประชาชนได้ โดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

5.4.8 มีความซื่อสัตย์ต่อพันธะสัญญาที่ให้ไว้กับสังคม และดำเนินการให้บังเกิดรูปธรรม

5.4.9 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทุกระดับ ทั้งภายในและต่างประเทศ

5.4.10 มีความประนีประนอม คำนึงถึงอิทธิพลของกลุ่มมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกที่อำพรางการครอบงำการบริหารประเทศต่าง ๆ เพื่อปรับตัวให้คงอยู่ในเวทีโลกได้ การขาดความรอบรู้เท่าทันในการเมืองและเศรษฐกิจโลกของผู้นำการเมือง อาจเป็นการสนองผลประโยชน์ของชาติให้กลุ่มมหาอำนาจตามนโยบายบริหารต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ

5.4.11 เปิดกว้างต่อการส่งผ่าน ค่านิยม ความคิด เทคโนโลยีทันสมัย เข้าสู่ประเทศ เพื่อการผสมผสานวัฒนธรรมและความร่วมมือระหว่างประเทศให้สังคมก้าวทันต่อสถานการณ์โลก

หมายเหตุ : คุณสมบัติทางสังคมของผู้นำหลายประการข้างต้น แม้จะเอื้อประโยชน์โดยรวมต่อประเทศชาติ แต่หากผู้นำขาดวิจรรณญาณในการบริหาร การรักษาจุดยืนของประเทศชาติ การกลั่นกรองต่ออิทธิพลและวัฒนธรรมภายนอกที่ส่งผ่านสู่สังคมภายใน อาจส่งผลให้เกิดปัญหาของชาติตามมาภายหลังได้อย่างมาก

สนธิ์ สมัครงการ, สุพรรณิ ไชยอำพร. (2538). สังคมไทย : ภาวะปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มปท.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

เป็นที่เชื่อกันว่า สังคมและวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน กำลังอยู่ในภาวะที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เห็นได้ทางรูปธรรมอย่างชัดเจนมากที่สุด นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น เช่น จำนวนประชากร โครงสร้างประชากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาชีพ สุขภาพอนามัย การย้ายถิ่น และอื่น ๆ ก็มีอยู่อย่างชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาวิจัยเพื่อทราบรายละเอียดของข้อมูลในด้านต่าง ๆ ว่า ภาวะของสังคมไทยโดยแท้จริงในปัจจุบันอยู่ในสภาพอย่างไร และแนวโน้มในอนาคตที่พอจะมองเห็นได้จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการพัฒนาสังคม

2. ปัญหาวิจัย

เพื่อมุ่งแสวงหาความรู้ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไทยในภาวะปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตที่พอจะมองเห็นได้ประมาณ 10-15 ปีข้างหน้า (ปี 2535-2550)

3. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิจัยข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องของครอบครัว การศึกษา โดยทั่ว ๆ ไป การสาธารณสุข การเมืองการปกครอง ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมและอุดมการณ์ต่าง ๆ แยกออกจากข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และการศึกษาทางด้านอาชีพ ซึ่งได้ดำเนินการเป็นโครงการวิจัยย่อย อีกส่วนหนึ่งประกอบกับโครงการ "การศึกษากับงานอาชีพ : ผลกระทบจากสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการขยายโอกาสทางการศึกษา"

4. กรอบแนวคิด

เป็นการผสมระหว่างแนวความคิดเรื่องระบบ (System Concept) ซึ่งรวมเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural Functionalism) เข้าไว้ด้วยกัน และนำแนวความคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์สภาวะของสังคมไทยปัจจุบัน โดยพิจารณาถึงการทำหน้าที่ของระบบย่อย (Subsystems) ที่สำคัญของสังคม ซึ่งได้แก่ ระบบครอบครัวและเครือญาติ (Family and Kinship System) ระบบการศึกษา (Educational System) ระบบสาธารณสุขและนันทนาการ (Health and Creative System) ระบบการทำมาหาเลี้ยงชีพ (Professional System) ระบบการเมืองการปกครอง (Political and Administrative System) และระบบความเชื่อและศาสนา ซึ่งรวมถึงระบบค่านิยมและอุดมการณ์ด้วย (Belief and Religious System) ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยหาข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

5.1 การศึกษาจากเอกสาร ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลห้วงระยะ 10 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2525-2535)

5.2 การสัมภาษณ์ผู้นำระดับปัญญาชนในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 25 คน โดยยึดแนวทางการวิจัยแบบอนาคตชาติพันธุ์ (Ethnographic Futures Research) ของ Robert TEXTOR ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. สาระสำคัญ

6.1 พื้นฐานสภาวะสังคมโดยสังเขป

6.1.1 รัฐบาลไทยในอดีต มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับแรก ตั้งแต่ปี 2504 ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในปัจจุบัน ทั้งนี้บนพื้นฐานความเชื่อของนักวิชาการจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในอดีตที่ว่า หากเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ประชาชนมีรายได้ ประเทศมีความมั่นคงและมั่งคั่งแล้ว สังคมหรือประเทศไทยโดยรวมจะดีขึ้น ต่อมามีการพิจารณาว่าการพัฒนาสังคมจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้วย จึงได้มีการจัดทำแผนงานทางด้านสังคมบรรจุเข้าไป โดยเปลี่ยนชื่อเป็น "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ" ตั้งแต่แผนฯ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมาจนปัจจุบัน

6.1.2 การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของโลกภายนอกประเทศไทย ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารทำให้เศรษฐกิจไทยต้องกลายเป็นเศรษฐกิจเปิดอย่างมาก รายได้ของประเทศในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรม การค้าและบริการมากกว่าภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้ระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคมไม่สามารถปรับตัวได้ทัน สังคมจึงมีความเหลื่อมล้ำกันมาก วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปมุ่งแสวงประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบของสังคม ศิลธรรมหรือจริยธรรมในสังคม

6.2 ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคม

6.2.1 สภาวะครอบครัวและเครือญาติ

1) ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลง มีความห่างเหินเครือญาติรวมถึงความใกล้ชิดภายในครอบครัว จากลักษณะหน้าที่การงาน

2) สถานะของครอบครัวในสังคม

- ครอบครัวคนจน ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ มาก ภาระหน้าที่การงานของบิดามารดา จะส่งผลต่อสภาวะความเป็นอยู่ของลูก การขาดการดูแลเลี้ยงดูเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาสังคมปัจจุบัน

- ครอบครัวผู้มีฐานะดี มีสภาพเช่นเดียวกับครอบครัวคนจนบิดามารดาขาดความใกล้ชิดกับลูก มักจะใช้ปัจจัยการเงินเป็นหลักในการดำรงสภาวะของลูก

- ครอบครัวชนชั้นกลาง ประสบปัญหาน้อยที่สุด จากพื้นฐานการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจที่เพียงพอของบิดามารดา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังคงมีอยู่มาก

3) สภาวะแวดล้อมของสังคมภายนอกมีอิทธิพลต่อความคิดและการรับรู้ของลูก บิดามารดาจะต้องรู้จักปรับเปลี่ยนบทบาทให้เหมาะสมกาลสมัย โดยจะต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้เดิมที่ทำให้ความเป็น "Authority Figure" ของตนต้องลดลง

4) เศรษฐกิจเปิดทำให้ภาคการค้าและการบริหารแพร่กระจายไปทุกส่วนของสังคม สถานบริการและเริงรมย์จะมีผลกระทบต่อสังคมครอบครัว หากไม่สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม

6.2.2 ด้านการศึกษา

1) แนวคิดในการจัดการศึกษา

- มุ่งเน้นด้านวิชาการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาขั้นต่อไปในระดับสูงมากกว่าการพัฒนาลักษณะนิสัยสำหรับการอยู่ร่วมในสังคม

- มุ่งสนองตอบความต้องการทางเศรษฐกิจจนมากเกินไป ขาดการพัฒนาคนให้มีอิสระในการคิดและวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอาชีวศึกษา มุ่งสนองตอบผลประโยชน์ด้านการเงินให้กับผู้จัดการศึกษามากกว่าสนองตอบความต้องการของตลาด

- ผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวมของระบบการศึกษาไทย จึงมีลักษณะเป็นเพียงวิธีการแสวงหาหนทางที่จะทำให้คนมีฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคมที่สูงขึ้นมากกว่าการผลิตสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านวิชาการและคุณธรรม ปรากฏการณ์ที่ชัดเจนประการหนึ่งของสังคมไทยก็คือ บุคคลที่มีความรู้สูงมิได้ช่วยแก้หรือลดปัญหาสังคม นอกจากนี้บางส่วนยังกลับเป็นปัญหาของสังคมเองอีกด้วย

2) หลักสูตรการศึกษา

- ยังไม่สนองตอบความต้องการของผู้เรียนในแต่ละระดับได้อย่างเพียงพอ เนื้อหาของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน การศึกษาในระดับอนุบาลหรือระดับก่อนประถมศึกษามีอยู่น้อยมากในชนบท ทั้งที่เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศและมีจำนวนพลเมืองอาศัยอยู่มากกว่าในเขตเมือง

- หลักสูตรในระดับประถมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการท่องจำเป็นหลัก ควรเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กมากกว่า ในระดับมัธยมควรเน้นวิชาการและความพร้อมสำหรับการออกสู่สังคมให้สามารถใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหาได้

- หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ควรพัฒนาการรู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์เหตุการณ์อย่างมีเหตุผล เป็นพื้นฐานการค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์สอดแทรกประกอบการศึกษาในสาขาต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้การปฏิบัติต่อตนเอง รวมถึงการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม

3) การเรียนการสอน

- ขาดการส่งเสริมให้มีการคิดหาเหตุผล วิธีการสอนไม่น่าสนใจ นักเรียนมุ่งแข่งขันแสวงหาวิธีและโอกาสในการเรียน เพื่อผลคะแนน ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตรมากกว่าองค์ความรู้

- วัฒนธรรมในการเรียนรู้ มุ่งเน้นไปด้านการบอกเล่า รับฟังจากบุคคลอื่น (Oral Culture) มากกว่าการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ (Reading Culture) ทำให้ขาดความรู้เรื่องการใช้ภาษาและแนวความคิด

- บุคลากรด้านครู อาจารย์ในทุกระดับ มีความประพฤติน่าไม่เหมาะสมกับคุณลักษณะบทบาทของครู โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่ขาดการสนใจงานวิจัย ส่งผลให้งานวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพ มักไม่ค่อยปรากฏให้เห็น

- ประชาชนในสังคมมีทัศนคติต่อการศึกษาว่า เป็นเพียงหนทางนำไปสู่อาชีพ หน้าที่การงาน ที่ดีขึ้นเท่านั้น

6.2.3 ด้านสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย

1) การสาธารณสุขไทยโดยทั่วไปอยู่ในสภาพที่ดี โดยพิจารณาจากอายุเฉลี่ยของประชากร และมาตรการการให้บริการทางสาธารณสุขที่ทั่วถึง

2) ชนิดของโรคได้ปรับเปลี่ยนจากโรคดั้งเดิมมาเป็นโรคที่สืบเนื่องมาจากกิจกรรมอุตสาหกรรม มลพิษ ตลอดจนอุบัติเหตุต่าง ๆ

3) ปัญหาโรคเอดส์ เป็นเรื่องน่าวิตกอย่างมาก เนื่องจากมีการระบาดแพร่ขยายไปยังประชากรทุกกลุ่มในสังคม ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังไม่ตระหนักถึงภัยอันตรายของโรคนี้ ประกอบกับสภาวะสังคมเปิดที่ให้โอกาสชายและหญิงมีความใกล้ชิดกันได้มากกว่าสังคมในอดีต ทำให้มาตรการแก้ไขกระทำได้ยากขึ้น

6.2.4 ด้านเศรษฐกิจและการอาชีพ

1) แม้ภาพรวมของการพัฒนาจะมีความเจริญก้าวหน้าไปมาก แต่ช่องว่างของการกระจายรายได้ในสังคมยังคงห่างกันมาก

2) อาชีพในภาคเกษตรกรรมอยู่ในสถานะลดบทบาทลงไป แรงงานในชนบท โดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาว เคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม การค้าและบริการมากขึ้น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานกำลังเป็นปัญหาสำคัญ ทำให้เกิดการอพยพแรงงานต่างด้าวเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย ปรากฏแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี

6.2.5 ด้านการเมืองการปกครอง

1) ระบบการเมืองไทยที่มีรูปแบบประชาธิปไตย มีความก้าวหน้าขึ้นไปมาก ระบบรัฐสภามีการพัฒนาขึ้นจากปรากฏการณ์ด้านองค์ประกอบและคุณสมบัติของนักการเมือง ผู้นำฝ่ายบริหารมีหลักการ อุดมการณ์เป็นนักประชาธิปไตย รู้จักจั้งหวะในการประนีประนอมการปกครองแบบประชาธิปไตย แม้ว่าการบริหารงานค่อนข้างล่าช้า

2) ความเป็นประชาธิปไตยคงเป็นเฉพาะรูปแบบ ยังคงปรากฏข้อบกพร่องในด้านพฤติกรรมของนักการเมืองและข้าราชการ ที่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ ระบบราชการกลายเป็นส่วนที่ขัดขวางการพัฒนา เนื่องจากยึดติดอยู่ในกฎระเบียบมากกว่าการริเริ่มพัฒนาในทันต่อภาวะสังคม ประชาชนยังขาดความมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารประเทศ จากการคงอำนาจการบริหารไว้ที่ส่วนกลางมากกว่าการกระจายอำนาจ

6.2.6 ด้านความเชื่อและศาสนา

1) สภาพความเชื่อและศาสนาของคนไทย มีลักษณะผสมผสานกันทั้งในแง่ของทางศาสนาและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เหตุผลส่วนหนึ่งจากสภาวะการดำรงชีพประจำวันของคนไทยในปัจจุบันที่ดิ้นรนมุ่งหวังผลประโยชน์ทางวัตถุนิยมมากขึ้น โดยคิดว่าอำนาจทางไสยศาสตร์จะอำนวยให้บรรลุความต้องการได้ นอกจากนี้วัฒนธรรมประเพณีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ยังแพร่ไปในสังคมในลักษณะการสืบทอดแนวทางพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การตั้งศาลพระภูมิตามอาคาร ดวงชะดาราศี การใช้เครื่องรางของขลัง ฯลฯ ทั้งนี้สื่อมวลชนก็มีส่วนเผยแพร่ความเชื่อเหล่านี้ออกไปอย่างกว้างขวาง

2) ข้อบกพร่องขององค์กรทางพุทธศาสนา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในลักษณะเหล่านี้ พระสงฆ์และสถาบันวัดไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและขาดพัฒนาการเท่าทันสังคม คุณสมบัติและพระสงฆ์ แนวคิดทางพุทธพาณิชย์และวัตถุนิยม กิจกรรมทางไสยศาสตร์ ประกอบกับกระบวนการความรู้และแนวทางวิธีการเผยแพร่ สันสอนของทางสงฆ์ ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนที่มีการศึกษา เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์เหล่านี้

6.2.7 ด้านสิ่งแวดล้อม

1) สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติเสื่อมโทรมลงอย่างมาก จากปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จากผู้มีอำนาจอิทธิพลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยใช้ช่องว่างทางกฎหมาย การละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเลยการบังคับใช้กฎหมาย เป็นสิ่งเอื้อประโยชน์

2) การขาดจิตสำนึกและความจริงจังในการปฏิบัติของผู้รู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมรวมถึงขาดการประสานงานกันระหว่างองค์กรพัฒนา และองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในภาครัฐ เอกชน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในสังคม

6.2.8 ภาพพจน์ของไทยในสายตาโลก

1) ในแง่บวกได้รับการยอมรับจากการที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูง มีความมั่นคงทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน และองค์กรระหว่างประเทศตามศักยภาพที่มีอยู่ นอกจากนี้ความคงอยู่ของสถาบันกษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน เป็นลักษณะพิเศษที่เป็นจุดเสริมวัฒนธรรมไทย

2) ในแง่ลบ ภาพพจน์ของสังคมที่ปรากฏในเรื่องการใช้แรงงานเด็ก การค้าหญิงโสเภณี การทุจริตต่อชาวต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อภาพสังคมไทย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดของประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มเอเชียหรือประเทศกลุ่มยุโรปและอเมริกา

6.3 การคาดการณ์แนวโน้มสภาวะในอนาคต (10-15 ปีข้างหน้า)

6.3.1 สภาวะครอบครัวยุคและเครือญาติในอนาคต

1) ขนาดของครอบครัวที่เล็กลง ทำให้การจัดการครอบครัวง่ายขึ้น ไม่มีภาระทางเศรษฐกิจ จะส่งผลให้สมาชิกของครอบครัวมีคุณภาพที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสภาวะยากลำบากของครอบครัวที่เป็นอยู่ในอดีต โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตขึ้นในสภาวะที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของคน น่าจะมีผลในการสร้างครอบครัวที่ดีขึ้นมาได้

2) กระแสวัฒนธรรมจากภาวะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายตัวตามถิ่นที่ทำงาน ความมีอิสระทางความคิดของสมาชิกในครอบครัว อาจมีผลให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเสื่อมทราม จนถึงการแตกสลายได้ง่ายขึ้น การอบรมสั่งสอนลูกกระทำได้ยากลำบากกว่าเดิม จากสภาวะอิทธิพลของระบบการศึกษา ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสภาพสังคมที่ขาดระเบียบ บทบาทของครอบครัวในอนาคต จึงอาจหลงเหลืออยู่เพียงการเลี้ยงดูลูกให้เจริญวัยขึ้นมาเท่านั้น

6.3.2 สภาวะด้านการศึกษาในอนาคต

1) การศึกษาจะมีการพัฒนามากขึ้น ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัย งานค้นคว้า และการพัฒนาการศึกษาจากภายนอกโรงเรียน รวมถึงภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวางรวมถึงพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เข้าร่วมด้วย การขยายตัวของตลาดแรงงานจะทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องเรียนรู้ในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น

2) ในทางกลับกันผู้นำทางการเมืองและผู้บริหารการศึกษาในระดับสูง อาจมีพัฒนาการน้อยกว่าภาคเอกชน ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าผู้บริหารของรัฐจะเล็งเห็นความสำคัญและกำหนดนโยบายการศึกษาไปในทิศทางใดที่จะสร้างเสริมคุณภาพการศึกษาของชาติโดยรวม

3) กระบวนการศึกษาที่มุ่งหวังในการพัฒนาให้ประชาชนได้รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกจิตใจใฝ่หาความรู้ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการศึกษาจากการเรียนเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มาเป็นการแสวงหาสัจธรรมในระดับสูง เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาสำหรับผู้นำทางการศึกษาของชาติ สำหรับการมุ่งหวังในอนาคตคุณภาพของการศึกษาไทยในอนาคต

6.3.3 สภาวะด้านสาธารณสุขและสุขภาพอนามัยในอนาคต

การสาธารณสุขไทยจะยังคงมีสภาวะที่ดีและก้าวหน้าต่อไป เหตุผลที่สำคัญคือ การที่ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ที่จะปกป้องและรักษาตนเองได้มากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และเทคโนโลยีด้านการรักษาพยาบาลสมัยใหม่ จะ

ช่วยควบคุมและรักษาพยาบาลโรคต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แม้จะต้องเผชิญกับโรคชนิดใหม่ รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ก็ตาม

6.3.4 สภาวะด้านเศรษฐกิจและการอาชีพในอนาคต

1) ช่องว่างของการกระจายรายได้ในสังคมจะดีขึ้น จากสถานภาพทางการศึกษาของคนในชนบทที่สูงขึ้น อันจะส่งผลให้สามารถหางานที่มีรายได้สูงได้มากขึ้น

2) แรงงานในภาคเกษตรกรรมจะลดต่ำลงกว่าร้อยละ 50 อาชีพที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต จะเป็นอาชีพที่ผูกพันอยู่กับงานอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งใช้เทคโนโลยีระดับปานกลาง แรงงานไร้ฝีมือจะอยู่ในสถานะว่างงานมากขึ้น เนื่องจากการใช้เครื่องจักรกลและเครื่องทุ่นแรงสำหรับการผลิตทดแทนแรงงานเพิ่มมากขึ้น อาชีพรับราชการจะลดความดึงดูดลง

3) ประเทศไทยจะมีบทบาททางเศรษฐกิจในลักษณะของกลุ่มตลาดร่วมตามภูมิภาคต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น คาดกันว่าศูนย์รวมทางเศรษฐกิจจะเคลื่อนย้ายมาสู่ทวีปเอเชียในอนาคตอันใกล้ ซึ่งไทยน่าจะได้เปรียบจากสภาวะการณ์นี้โดยรวม หากเศรษฐกิจโลกไม่แปรผันในทางเลวร้ายอย่างคาดไม่ถึง

6.3.5 สภาวะด้านการเมืองการปกครองในอนาคต

1) พัฒนาการทางการเมืองจะปรากฏขึ้น แต่คงจะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปัจจุบันมากนัก สถานะของฝ่ายบริหารจะยังคงรูปลักษณะรัฐบาลผสมภายใต้องค์ประกอบพรรคร่วมรัฐบาลที่ลดน้อยลง การสรรหาผู้นำทางการเมืองจะมีความละเอียดรอบคอบมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐโดยการใช้กำลังทหารอาจยังคงมีโอกาเป็นไปได้ภายใต้การสนับสนุนของประชาชนต่อสภาพพฤติกรรมของนักการเมือง อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งจะปรากฏแรงต้านทางอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้เรื่องดังกล่าวมีความเป็นไปได้น้อยมาก

2) พฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองจะดีขึ้นบ้างแต่ไม่มากนัก ระบบราชการจะมีการปรับปรุงประสิทธิภาพมากขึ้นตามสมควร การยึดกุมอำนาจบริหารของส่วนกลางจะค่อย ๆ กระจายอำนาจลงสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น กฎหมายต่าง ๆ อาจมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้น

6.3.6 ด้านความเชื่อและศาสนาในอนาคต

ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ของคนไทยจะยังคงไม่ลดลง แม้ว่าสภาพชนบทจะเปลี่ยนไปเป็นเมืองมากขึ้นก็ตาม แนวคิดด้านวัตถุนิยมภายใต้สภาวะของการแข่งขัน ความเสี่ยง ความโลภ จะเอื้ออำนวยความเชื่อในลักษณะนี้ให้ยังคงบทบาทอยู่ แต่จะไม่มีอิทธิพลกระทบต่อสังคมมากมายนัก เนื่องจากความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

6.3.7 ด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต

กระแสการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้นจากการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังคงขาดการสนับสนุนหรือได้รับการขัดขวางจากกลุ่มบุคคลและองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนบางฝ่ายที่แสวงหาหรือได้รับผลประโยชน์ด้วยเช่นกัน โดยจะนำไปสู่ความขัดแย้งและทำลายกัน กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะเป็นสิ่งหนุนช่วยไม่ให้สภาวะแวดล้อมเลวร้ายลงไปกว่าสภาพปัจจุบัน

6.3.8 ภาพพจน์ของไทยในสายตาโลกในอนาคต

พิจารณาในแง่มุมมองทางคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย การพัฒนาจะมุ่งไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ กล่าวคือ

1) ระบบการเมืองไทยจะมั่นคงและมีรูปแบบความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งของสื่อมวลชน จะส่งผลให้สามารถสรรหานักการเมืองที่มีคุณภาพ มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติได้มากขึ้น

2) การบริหารราชการ จะมีการกระจายอำนาจไปสู่ชนบทมากขึ้น มีระบบกฎหมายและกลไกรับข้อพิพาทความขัดแย้งในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

3) สังคมจะมีกลไกปรับตัวที่พัฒนาทันสมัยขึ้น ประชาชนทั่วไปจะมีคุณภาพชีวิตสูงขึ้น ภายใต้บริการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข โภค การอุปโภค การกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มีมากขึ้น ความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัวจะมีความมั่นคงในรูปแบบใหม่ กระบวนการทางการศึกษาจะมีการพัฒนาให้เกิดคุณภาพและโดยทั่วถึง พุทธศาสนาจะถูกนำมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตประจำวันในสังคมสมัยใหม่อย่างได้ผล สถาบันกษัตริย์จะยังคงมีลักษณะพิเศษที่เป็นหลัก เกียรติภูมิ และสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ของสังคมและประเทศชาติ

4) สภาวะโดยรวม สังคมไทยจะเป็นสังคมเปิดมากขึ้น ทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ประเทศไทยจะมีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย เศรษฐกิจไทยจะพัฒนาก้าวหน้าต่อไปภายใต้การติดต่อสัมพันธ์กับตลาดโลกที่เพิ่มมากขึ้น ภายใต้ศักยภาพที่เพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ บุคลากร เทคโนโลยี ตลอดจนการบริหารจัดการที่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้อย่างรวดเร็วในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งหมดนี้ภายใต้เงื่อนไขสภาวะระบบเศรษฐกิจโลกตามรูปแบบปัจจุบัน (ปี 2538) โดยไม่มีวิกฤตการณ์สำคัญของโลก เช่น การเกิดสงครามโลก การพังทลายของระบบเศรษฐกิจตลาดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรง ฯลฯ ที่จะเป็นปัจจัยนอกเหนือการคาดการณ์อันมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกในห้วงเวลาข้างหน้า

ฉลองภพ สุสังกรกาญจน์, อรพินท์ สฟโชคชัย. (2539). **โครงการปรับภาคราชการเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : มปท.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองไทยในปัจจุบัน และสภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

เพื่อทราบสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย ในการวิเคราะห์ภาระหน้าที่ของภาครัฐในอนาคต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ตัวเลข โดยใช้แบบจำลอง Economic-Demographic ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และมีความสอดคล้องกันทุกส่วน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ชี้นำการเปลี่ยนแปลงบทบาทและภาระหน้าที่ของภาครัฐ ข้อมูลที่นำเสนอนี้จะแสดงภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยไปจนถึงปี 2563 เพื่อประกอบการวิเคราะห์ถึงระบบราชการที่พึงประสงค์ในอนาคตต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 จากการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย (ดร.ฉลองภพ)

4.1.1 ด้านสังคม

1) แนวโน้มประชากรในอนาคต

- จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นจากประมาณ 59.4 ล้านคนในปี 2538 เป็นจำนวน 62.4 ล้านคนในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 67.2 ล้านคนในปี 2553 และเพิ่มขึ้นเป็น 70.51 ล้านคนในปี 2563 โดยอัตราการเพิ่มมีแนวโน้มลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง

- สัดส่วนประชากรตามอายุต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างปี 2538 ถึงปี 2563 ดังนี้

(1) กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี จากร้อยละ 18.26 เป็นร้อยละ 12.92

(2) กลุ่มคนหนุ่มสาว (อายุ 20-29 ปี) จากร้อยละ 18.77 เป็นร้อยละ 14.65

(3) กลุ่มคนวัยกลางคนและวัยชรา (สูงกว่า 60 ปี) จากร้อยละ 8.11 เป็น 15.28

- จากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีผลต่อการประมาณการณ์ความต้องการบริการทางสังคม ตามสัดส่วนประชากรในวัยต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา การสาธารณสุข และสวัสดิการสังคม เป็นต้น

2) แนวโน้มลักษณะครัวเรือนในอนาคต

- จำนวนครัวเรือนรวมจะเพิ่มขึ้นจากประมาณ 14.7 ล้านครัวเรือนในปี 2538 เป็นจำนวน 22.8 ล้านครัวเรือนในปี 2563 โดยมีอัตราการขยายตัวของจำนวนครัวเรือนสูงกว่าอัตราการขยายตัวของประชากรโดยรวมของประเทศในทุกช่วงเวลา ส่งผลให้ขนาดเฉลี่ยของครัวเรือนมีแนวโน้มลดลงจากประมาณ 4.03 คนต่อครัวเรือนในปี 2538 เหลือประมาณ 3.1 คนต่อครัวเรือนในปี 2563

- สัดส่วนจำนวนครัวเรือนแยกพิจารณาเป็น 3 ประเภท เปรียบเทียบระหว่างปี 2538 ถึงปี 2563 ดังนี้

(1) ครัวเรือนที่มีสมาชิกรายอายุด้วยกัน มีแนวโน้มลดลงจากประมาณร้อยละ 65 ในปี 2538 เป็นร้อยละ 53

(2) ครัวเรือนไร้คู่ (สมาชิกรายอายุแยกกัน หย่า ฝ่ายหนึ่งตายหรือฝ่ายหนึ่งไปทำงานที่อื่น) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 23.5 เป็นร้อยละ 30.9

(3) ครัวเรือนที่ประชากรอยู่คนเดียวตามลำพัง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.5 เป็น 16.2

- โครงสร้างครัวเรือนที่เปลี่ยนไปมีข้อพิจารณาถึงสถานะในอนาคตคือ ความต้องการที่อยู่อาศัยจะมีเพิ่มมากขึ้น ขนาดและบทบาทของครัวเรือนในแง่ความสัมพันธ์ภายในของเครือญาติจะมีน้อยลง เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อภาระหน้าที่ของภาครัฐที่จะต้องวางแผนรองรับหลายประการในอนาคต เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อย หลักประกันทางสวัสดิการสังคมภายในครัวเรือน ฯลฯ

3) แนวโน้มคุณภาพของประชากรด้านการศึกษาในอนาคต

- อัตราการเข้าเรียนในระดับกลาง (มัธยมต้นและมัธยมปลาย) คาดว่าจะเพิ่มจากร้อยละ 52.2 ในปี 2538 เป็นร้อยละ 97.2 ในปี 2563 ส่วนในระดับอุดมศึกษาคาดว่าจะเพิ่มจากร้อยละ 12.5 เป็นร้อยละ 50.2 เช่นกัน ซึ่งเป็นระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศพัฒนาแล้วในปัจจุบัน อัตราการเข้าเรียนดังกล่าวจะมีผลให้อัตราส่วนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งที่มีการศึกษาทั้งในระดับกลางและอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33.1 และร้อยละ 22.3 ตามลำดับ ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งชี้้นำถึงพัฒนาการทางการเมืองในอนาคตที่สำคัญ 3 ประการกล่าวคือ

(1) ผู้มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีโอกาสมิ้งานทำที่มีรายได้ดีขึ้น ส่งผลให้ความสำคัญของเงินในการขายเสียงน้อยลง

(2) ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งจะมีความคาดหวังถึงความโปร่งใสและจรรยาบรรณทางการเมืองเพิ่มขึ้น

(3) มาตรฐานของนักการเมืองและรูปแบบการแข่งขันจะเปลี่ยนไปโดยการนำเสนอความคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาประเทศที่เด่นชัดขึ้นกว่าปัจจุบัน

- จำนวนผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นไป เนื่องจากนักเรียนจะเรียนต่อไปมากขึ้น ทำให้ระดับแรงงานระดับประถมศึกษาลดลงจากร้อยละ 79.1 เหลือร้อยละ 39.9 ในปี 2563 ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการกระจายรายได้ในอนาคต

4.1.2 ด้านเศรษฐกิจ

- ระบบเศรษฐกิจไทยยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราที่ต่ำลงจากร้อยละ 7.7 ในปี 2538 มาสู่อัตรา 6.3 ในปี 2563 เนื่องจากขนาดของระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่โตขึ้น สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในการผลิตของประเทศจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.4 และร้อยละ 47.8 ในปี 2538 เป็นร้อยละ 47 และร้อยละ 49.6 ในปี 2563 ตามลำดับ ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง รายได้เฉลี่ยต่อหัวที่แท้จริง (ไม่รวมเงินเฟ้อ) ในปี 2563 เท่ากับ 11,269 เหรียญสหรัฐ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราของประเทศเกาหลีใต้ และใกล้เคียงกับประเทศนิวซีแลนด์ในปี 2536

- โครงสร้างทางเศรษฐกิจจะปรับเปลี่ยนจากการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานในการผลิตเป็นหลักไปสู่สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น แรงงานที่มีอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 59.2 ในปี 2538 เป็นร้อยละ 40.8 ในปี 2563 ซึ่งจะบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานของเศรษฐกิจและสังคมไทย ส่งผลต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยในอนาคต

4.2 จากการวิเคราะห์ด้านสังคมและการเมืองไทย (ดร.อรพินท์)

4.2.1 สภาวะการณ์ในปัจจุบัน

4.2.1.1 สภาพของสังคม

1) การเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มี

ขนาดเล็กลง

- ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ แนวคิดค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ ทำให้เกิดการกระจายตัวของครอบครัวไปประกอบอาชีพตามแหล่งต่าง ๆ ขนาดของครอบครัวเล็กลงจากค่านิยมและนโยบายการวางแผนครอบครัว สตรีมีบทบาทเป็นหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นจากสภาวะการไร้คู่ และครอบครัวแตกแยกหย่าร้าง โดยเฉพาะสังคมชนบทในภาคเกษตรที่บิดามารดาพยายามผลักดันบุตรเข้าสู่ระบบราชการเพื่อการเลื่อนฐานะทางสังคมยังทำให้ครอบครัวชนบทเล็กลงไปอีก

2) สมาชิกของครอบครัวต้องพึ่งพาบริการจากภายนอกมาก

ขึ้น

- สภาวะความเป็นครอบครัวเดี่ยว มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตในสังคมเมืองและชุมชนชนบท ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเริ่มห่างเหิน ก่อให้เกิดปัญหาหาที่พักอาศัยและอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน บทบาทสถาบันครอบครัวในการให้บริการและเป็นที่พึ่งพิงของสมาชิกเริ่มหมดไป เกิดมีระบบธุรกิจการให้บริการสังคมด้านต่าง ๆ เช่น การรับดูแลเด็กอ่อนและคนป่วย คนชรา เป็นต้น

3) การล่มสลายของความเป็นชุมชน

- สภาวะความสัมพันธ์ในชุมชนเดิมเป็นการพึ่งพากันในกลุ่มเครือญาติในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลและปัญหาการขาดความสมบูรณ์ในชุมชนชนบท ทำให้เกิดการค้นหาโอกาสในการอยู่รอด แรงงานที่ไร้อาชีพ แรงงานส่วนที่เกิน ต้องออกจากชุมชนไปแสวงหาช่องทางอื่น กลายเป็นแรงงานรับจ้างชั่วคราว แรงงานเร่ร่อน ทั้งให้ชุมชนขาดการดำเนินกิจกรรมต่อสังคมในที่สุด

4) การแปรเปลี่ยนจากสังคมเครือญาติเป็นสังคมเมือง

- ความเจริญทางด้านวัตถุ แปรเปลี่ยนความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดในระบบเครือญาติเป็นความห่างเหินของชุมชนเมือง จากปัจจัยความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก วิถีชีวิตที่เร่งรีบ ทำให้ขาดความสนใจต่อสังคมผู้อื่น ส่งผลให้มีลักษณะความเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ชัดเจน

5) การรับวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมเมือง

- ผลจากการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การรับแนวคิดจากสังคมตะวันตก จากอิทธิพลของกระแสข้อมูลข่าวสารรวมถึงประสบการณ์ที่ได้สัมผัสความเป็นอยู่ที่ทันสมัยของชุมชนเมือง ทำให้สังคมชนบทเข้าสู่ยุควัตถุนิยมมากขึ้น คนรุ่นใหม่จำนวนมากเลิกเชื่อถือค่านิยมดั้งเดิม ส่งผลกระทบต่อคุณธรรมในสังคมเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาความรุนแรงในสังคมนานัปการ

6) การแบ่งชนชั้นในรูปแบบใหม่ที่ชัดเจนและหลากหลาย

- ปัจจุบันเริ่มปรากฏการแบ่งชนชั้นในลักษณะแตกต่างจากสังคมทาส สังคมอุปถัมภ์ในอดีต เช่น การแบ่งตามฐานะทางเศรษฐกิจ ตามระดับการศึกษา ตามถิ่นที่อยู่ตามหน้าที่การงาน ฯลฯ ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นในสังคมไทยมีลักษณะพิเศษที่ให้ผลในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าความรุนแรงทางสังคม ในลักษณะเป็นแรงกระตุ้นในคนในสังคมพยายามเลื่อนชั้นทางสังคมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งในบางโอกาสจะส่งผลต่อให้อำนาจอปถัมภ์ให้สามารถเลื่อนฐานะทางการเมืองได้อีกด้วย

4.2.1.2 สภาพทางการเมือง

- ภาพทางการเมืองของสังคมไทย เริ่มจากระบบเจ้าขุนมูลนายที่เป็นผู้นำและมีอำนาจทางการเมือง แปรเปลี่ยนมาอยู่ในอำนาจของทหารและข้าราชการนักวิชาการ ภายหลังการปฏิวัติของคณะราษฎรเมื่อปี 2475 ส่งผ่านมาถึงพรรคการเมือง ซึ่งมีเครือข่ายทางอำนาจในระดับชาติ จังหวัด ลงไปถึงท้องถิ่นในปัจจุบัน

- พัฒนาการทางการเมืองไทยเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าในอดีต นักการเมืองและพรรคการเมืองมีความตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพขึ้น เนื่องจากสังคมมีการศึกษาและรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีสาระมากขึ้น ประกอบกับการถูกตรวจสอบทั้งจากองค์กรนอกกระบวนการราชการและสื่อมวลชน

- โครงสร้างทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยหลายพรรคการเมือง ทำให้เกิดรูปแบบรัฐบาลผสมมาโดยตลอด ส่งผลให้การดำเนินงานขาดเอกภาพและความต่อเนื่อง จากปัญหาการบริหารงานและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อุดมการณ์ของพรรคและตัวนักการเมืองจะผันแปรตามกระแสของอำนาจและโอกาสในการเข้าถึง ส่งผลให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่เมื่อปรากฏความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และแนวคิด

4.2.2 ปัจจัยที่มีผลในการเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและการเมือง

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มของประชากรและการพัฒนาระบบการศึกษาของไทยในอนาคต

- ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีสัดส่วนระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีผลต่อการปรับตัวของพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน กลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศจะมีส่วนกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางดีหรือสร้างข้อขัดแย้งทางสังคม

- ภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศ จะทำให้การจัดการศึกษาของไทยปรับเปลี่ยนไปสู่การสร้างเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอย่างจริงจัง อันน่าจะทำให้คนรุ่นใหม่มีความคิด ค่านิยมที่แตกต่างจากคนรุ่นเก่า ส่งผลให้เกิดคุณภาพโดยรวมที่ดีขึ้น

2) การเปิดประเทศจากภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและบริการ

- ความจำเป็นจากการแข่งขันในตลาดโลก จะทำให้ต้องปรับวิธีการผลิตและการดำเนินธุรกิจ

- แรงงานและเทคโนโลยีในหลายระดับ จะเคลื่อนย้ายสู่ประเทศไทย อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อนโยบายในสังคมจากกลุ่มคนเหล่านี้ได้หากมีจำนวนที่มากพอ นอกจากนี้จะมีการขยายเครือข่ายธุรกิจ การค้า เข้ามารอบคลุมภูมิภาคเอเชียต่อไป

3) การแพร่กระจายความคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว

- โครงสร้างพื้นฐานจะได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ครอบคลุมไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะในภาคของเทคโนโลยีการสื่อสารจะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้มากขึ้น

4) การย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพต่างถิ่น

- ครอบครัวจะแตกแยกเหินห่าง การดำรงชีพของครอบครัวจะได้มาจากค่าแรงงานของบุตรหลานที่ย้ายถิ่นออกไปทำงานภายนอกชุมชน

5) ความก้าวหน้าของระบบสื่อสารมวลชน

- ข้อมูลข่าวสารจะแพร่กระจายไปถึงกลุ่มชนรุ่นใหม่ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความคิดของเยาวชนในแง่มุมมองทางสังคมและวัฒนธรรม

6) กระแสกดดันการปฏิรูประบบการเมือง

- การพัฒนาคุณภาพของระบบข้อมูลข่าวสารและการนำเสนอต่อสังคมจะกระตุ้นความสนใจของประชาชนให้กดดันเรียกร้องให้ปรับปรุงการเมืองไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

- กลุ่มปัญญาชน นักธุรกิจที่เป็นชนชั้นกลาง นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน จะเป็นกลุ่มพลังที่เป็นแกนหลักเรียกร้องการปฏิรูประบบการเมือง ในขณะที่ยังหาแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนไม่ได้จากฝ่ายบริหารของรัฐ

4.2.3 การคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต

4.2.3.1 ด้านสังคมไทย

- ชุมชนจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่แบบแผนของสังคมเมืองมากขึ้น ครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ที่หลวมไม่ผูกพันกับชุมชนใดเป็นพิเศษ ประชาชนโดยรวมจะมีการศึกษาและมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในด้านการกระจายรายได้และสิทธิเสรีภาพ ปัญหาสังคมหลายเรื่อง เช่น อาชญากรรม ปัญหาครอบครัว โรคเอดส์ ความรุนแรงในสังคม จะเป็นภาระร่วมกันของสังคม

- สภาพสังคมเปิด จะอำนวยความสะดวกการเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร แนวคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมนานาชาติ จะส่งผ่านเข้ามาในประเทศมากขึ้น สังคมไทยจะรับและปรับเปลี่ยนให้มีความสัมพันธ์กับสังคมไทย อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงโทรคมนาคมที่ได้รับจากภายนอก จะส่งผลให้มีการตื่นตัวและให้ความสัมพันธ์ในการรักษาเอกลักษณ์ของสังคมไทย ประชาชนจะหมดความอดทนต่อระบบราชการที่ไร้ประสิทธิภาพจนก่อกระแสการต่อต้านสร้างภาวะกดดันทางการเมืองและความขัดแย้งทางสังคม

4.2.3.2 ด้านการเมืองไทย

- ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจะมีมากขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เนื่องจากการศึกษาที่สูงขึ้น ประชาชนจะมีความต้องการสิทธิเสรีภาพที่มากขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนจะมีบทบาทในฐานะการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ประชาชนจะมีวิจาร์ณญาณในการตัดสินคุณภาพของสื่อมวลชน ซึ่งจะกระตุ้นให้สื่อฯ จำต้องมีการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น

4.2.3.3 - พรรคการเมืองในอนาคตจำเป็นต้องตื่นตัวในการสร้างความนิยมในหมู่ประชาชนมากขึ้น จะเริ่มมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน พรรคขนาดเล็กจะถูกกลบ淘汰ลงไป พรรคการเมืองจะมีการใช้ระบบข้อมูลวิชาการและนักวิชาการอย่างเป็นระบบ สำหรับดำเนินการเมืองในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะนักการเมืองจะมีวุฒิภาวะทางการศึกษาและความสามารถในการบริหารงานเป็นที่ยอมรับทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ

เชาวนะ ไตรมาศ. (2543). กับดักของสงครามความเปลี่ยนแปลง : ทางเลือกและทางรอดของสังคมการเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่. สถาบันนโยบายการศึกษา มูลนิธิคอนราดอเดนาวร์ กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุชมและบุตร.

1. เหตุผลที่ทำ / ความเป็นมา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรอบศตวรรษที่ผ่านมา มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตทางสังคมปรากฏการเปลี่ยนแปลงหลากหลายด้านในลักษณะปฏิกริยาลูกโซ่ ที่มีผลให้ความต่อเนื่องทางประเพณีและวิถีชีวิตสละดุดหายไป ในบางกรณีก่อให้เกิดการทบทวนคุณค่าประเพณีดั้งเดิม ภูมิปัญญาของบรรพชนและของชุมชนท้องถิ่น นำไปสู่การรื้อฟื้นปกป้องสงวนรักษาให้เกิดความช่วยเหลืออย่างมากขึ้น จำเป็นต้องศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อหาทางออกสำหรับอนาคตข้างหน้า

2. ปัญหาวิจัย

เป็นการเสนอความคิดเห็นถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองทั้งภายในและต่างประเทศ สภาวะเศรษฐกิจ และสังคม พร้อมทั้งเสนอทางเลือกต่อสังคม เพื่อความอยู่รอดต่อปัญหาที่เผชิญหน้าจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

3. กรอบแนวคิด

โดยเสนอความเห็นเชิงวิเคราะห์ และสังเคราะห์ การท้าทายและการโต้ตอบกับการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดการกับสิ่งเหล่านั้นมาก่อน และเสนอทางเลือก ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพยุ่งสังคมให้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงเพื่อเรียนรู้วิกฤติ สำหรับการยับยั้งและตอบโต้ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยให้ความสำคัญต่อบทบาทของชุมชน และประชาชนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

4. ผลการวิจัย

4.1 ภาวะสังคมไทยในอดีตและปัจจุบัน

4.1.1 ความเป็นสังคมไพร่ฟ้า

- ประชาชนอยู่ภายใต้การครอบงำ และการขึ้นาของชนชั้นนำทางอำนาจ
- ภาคสังคมและประชาชนไม่ได้รับการยอมรับสถานภาพทางการเมือง

4.1.2 ความเป็นสังคมอุปถัมภ์

- การพึ่งพิงการคุ้มครองช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ

- การมองกรอบของผลประโยชน์ และความภักดีที่จำกัดภายใต้สายใยอุปถัมภ์
- การขาดมุมมองในแง่ของผลประโยชน์สาธารณะนอกกรอบอุปถัมภ์ และระดับชาติ

4.1.3 ความเป็นสังคมเครือญาติ

- ความแน่นแฟ้นในระบบความสัมพันธ์ขั้นปฐมภูมิ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นไม่ไว้วางใจกับระบบความสัมพันธ์ ในระดับทุติยภูมิและพหุภูมิ
- การขาดทักษะในการเจรจาต่อรองประสานประโยชน์ในวงกว้าง และขาดการเปิดใจกว้างต่อการรับรู้ในประโยชน์สาธารณะในระดับชาติและสากล

4.1.4 ความเป็นวัฒนธรรมแบบชนชั้น

- การยอมรับเส้นแบ่งระหว่างชนชั้นโดยสันติ แต่อยู่ร่วมกันอย่างขัดแย้งทำให้ภาคประชาชนยอมรับอำนาจปกครองจากผู้ปกครองอย่างเบ็ดเสร็จแต่ฝ่ายเดียว

4.1.5 การจำกัดกรอบความคิด

- การขาดอิสระเสรีทางความคิด ไม่ตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในทางสาธารณะ

4.1.6 การเปลี่ยนแปลงจากสังคมปิดสู่สังคมเปิดแบบจำกัด

- การเป็นสังคมของรูปแบบที่ปราศจากเนื้อหา
- โครงสร้างทางอำนาจถูกกำหนดและจำกัดอยู่ในกลไกและกระบวนการต่อสู้การแข่งขันช่วงชิงเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำ ประชาชนผู้ถูกปกครองคงมีสถานะเป็นเครื่องมือที่เสริมความชอบธรรมทางการแข่งขัน

4.2 ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

4.2.1 ปัจจัยภายใน

- เป็นปัจจัยระดับรัฐ ถูกกำหนดโดยโครงสร้างส่วนบนของรัฐ ทั้งชนชั้นปกครอง กลไกการเมือง กฎหมายและนโยบายแห่งรัฐ
- การเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของพลังเฉื่อยแบบอนุรักษ์ ซึ่งเน้นการจัดระเบียบด้านความมั่นคงในการรักษาไว้ ซึ่งฐานอำนาจและผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเป็นสำคัญ

4.2.2 ปัจจัยภายนอก

- เป็นปัจจัยระดับสากล ถูกกำหนดโดยกลุ่มทุนข้ามชาติ และอำนาจการเมืองของรัฐมหาอำนาจ ที่ใช้พลังของสิ่งแวดล้อม ค่า

นิยมประชาธิปไตยเสรี สิทธิมนุษยชน ลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งแวดล้อม องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือโดยมีกลุ่มการเมืองภายในรัฐที่กุมอำนาจและกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐ ร่วมแสวงผลประโยชน์กับกลุ่มทุนข้ามชาติ เพื่อฐานอำนาจและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของกลุ่มตน

- สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปบนพื้นฐานของการถูกรุกล้ำทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างหลักของสังคมโดยรวมในอนาคต

4.2.3 เงื่อนไขผกผันของปัจจัยภายในและภายนอก

1) การเสริมแรง

- ภายใต้เงื่อนไขที่ทั้ง 2 ฝ่าย มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือประสานประโยชน์ได้ในรูปของการร่วมทุน การพึ่งพาเครือข่ายตลาด การผูกขาดและการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน

2) การต้านแรง

- ภายใต้เงื่อนไขที่ทั้ง 2 ฝ่าย ร่วมประโยชน์กันต่อไปไม่ได้หรือการขัดกันทางผลประโยชน์ ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันต่อไปในรูปของการรวมกิจการ การถอนทุนกลับ การย้ายฐานการลงทุน การเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ การเปลี่ยนผลประโยชน์แห่งชาติ การแย่งส่วนแบ่งตลาด การผูกขาดสัมปทานรายเดี่ยว การแข่งขันระหว่างทุนชาติกับทุนต่างชาติ การครอบงำทางเศรษฐกิจทั้งระบบหรือเฉพาะสาขาหลัก เช่น สาขาโทรคมนาคม สาขาอิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทรัพย์สินทางปัญญา ฯลฯ

3) ผลกระทบจากการผกผันของทั้ง 2 ปัจจัย

- การสูญเสียทรัพยากรของชาติไปในการต่อสู้ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก ดังกรณีการปกป้องค่าเงินบาท
- กระแสความขัดแย้งภายในประเทศอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มทุนและกลุ่มการเมืองที่เป็นพันธมิตรกับทุนชาติ และที่เป็นพันธมิตรกับทุนข้ามชาติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภาวะการล่มสลายของทุนท้องถิ่นตั้งแต่ชนบทจนถึงเมืองใหญ่ จากการยึดครองพื้นที่ทางเศรษฐกิจของเครือข่ายทุนข้ามชาติ

4.3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

4.3.1 สังคมไทยกับการจัดระเบียบโลกใหม่

- รัฐจะต้องเป็นผู้นำในการประสานพลังร่วมกันทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบบริหารกิจการสากลในระดับชาติ และระดับนานาชาติ

4.3.2 สังคมไทยกับความเป็นรัฐสมัยใหม่

- พลังในภาคประชาชนได้เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองในรูปของกลุ่มผลประโยชน์ย่อยเฉพาะกลุ่ม จนสังคมเป็นวัฒนธรรมมวลชนของคนฐานล่างในสังคม
- รัฐต้องวางตัวเป็นกลาง และถ่ายเทบทบาทอำนาจลงสู่กลไกระดับล่าง

4.3.3 สังคมไทยกับประชาธิปไตยในความหมายใหม่

- การเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบนำวิถีไปสู่การเมืองภาคประชาชนเริ่มจากโครงสร้างส่วนบนของรัฐในรูปของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ที่ผลักดันให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างครบวงจร
- รัฐต้องปรับบทบาทจากการบังคับควบคุม เป็นบทบาทของการเข้าร่วมในระบบและการประสานประโยชน์ที่แตกต่างและหลากหลาย

4.3.4 สังคมไทยกับพลังวิถีประชาที่ก้าวหน้า

- กระแสอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศโทรคมนาคมส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมทางสังคม ที่หล่อหลอมให้มีการดำเนินวิถีชีวิตอย่างเดียวกันทั้งสังคม กลายเป็นพลังกดดันที่เข้มแข็ง
- รัฐต้องตื่นตัวและปรับตัวตามสังคมมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ใหม่ ๆ ของสังคม

4.3.5 สังคมไทยกับระบบบริหารแบบตลาด

- กลุ่มทุนและเทคโนโลยีการจัดการสมัยใหม่ จะเข้ามาบทบาทในการบริหารจัดการภาครัฐ และองค์กรอื่น ๆ ของรัฐที่ให้บริการสาธารณะภายใต้การใช้ระบบตลาด
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชน จะต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่
- รัฐต้องทบทวนปรัชญาพื้นฐานทางจริยธรรมของการบริหารกิจการภาครัฐใหม่ซึ่งต้องแสวงหาความสมดุลระหว่างเสรีกับความเป็น

ธรรม, ประโยชน์เอกชนกับประโยชน์สาธารณะ, ความคุ้มค่ากับ
ความคุ้มค่า

4.3.6 สังคมไทยกับอำนาจใหม่นอกศูนย์กลางรัฐ

- ศูนย์กลางอำนาจใหม่จะกระจายตัวออกไปทั้งในรูปการกระจายอำนาจสู่หน่วยปกครองท้องถิ่นชุมชน และการเกิดองค์กรอำนาจใหม่ทั้งในและนอกกลไกรัฐ ส่งผลกระทบต่อการจัดระเบียบและระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกัน
- รัฐต้องเพิ่มบทบาทในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ สร้างกลไกระบับข้อขัดแย้งระหว่างอำนาจเก่าในโครงสร้างเก่ากับอำนาจใหม่ในโครงสร้างใหม่ รวมถึงระหว่างอำนาจใหม่ในโครงสร้างใหม่ด้วยกันเองด้วย

4.3.7 สังคมไทยกับมาตรฐานใหม่ทางคุณค่านิยม

- ประชาชนจะเริ่มการต่อต้านไม่ยอมรับเหตุผล ระเบียบกฎเกณฑ์ และแบบแผนที่รัฐเคยใช้ในการควบคุมบังคับประชาชนอีกต่อไป
- รัฐต้องตระหนักและสนองตอบต่อค่านิยมใหม่ของประชาชนในรูปของการปรับเปลี่ยนแบบแผน การใช้อำนาจที่ผ่อนคลายลง เปลี่ยนการบังคับควบคุมเป็นการให้บริการและการอำนวยความสะดวก เปลี่ยนการปิดกั้นเลือกปฏิบัติและลิดรอนสิทธิเสรีภาพเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพมากขึ้น รวมไปถึงการเพิ่มทางเลือกและสร้างมาตรฐานคุณภาพใหม่ ๆ ในบริการสาธารณะมากขึ้น

4.3.8 สังคมไทยกับทางเลือกสาธารณะใหม่

- บทบาทของข้อมูลข่าวสารสาธารณะซึ่งได้รับแรงหนุนจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ นำไปสู่ทางเลือกสาธารณะใหม่ ที่หลีกเลี่ยงการพึ่งพิงกลไกของกำลังอำนาจไปสู่การใช้เหตุผลและข้อเท็จจริง ในการตัดสินใจทางเลือกที่หลากหลาย เอื้ออำนวยให้เกิดการแบ่งสรรกันบนพื้นฐานของการประสานประโยชน์ บนความเท่าเทียมและเสมอภาค
- รัฐต้องดำรงความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดในการประสานประโยชน์และสร้างความเป็นธรรมในสังคม

4.3.9 สังคมไทยกับความล้าชของระบบคอร์ปชั่น

- ระบบการตรวจสอบในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับการขยายตัวของพลังตลาดการค้าเสรี อำนาจทุนขนาดใหญ่ และการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญามีอิทธิพลทำให้ระบบการ

คอร์ปชั่นเปลี่ยนจากรูปแบบเดิม ซึ่งเคยกระจายอยู่ในทุกส่วนของสังคมในรูปของการเลี้ยงกฎหมาย การสร้างอภิสิทธิ์ การติดสินบน การแลกเปลี่ยนตอบแทน การแสวงหาผลประโยชน์จากเศรษฐกิจนอกระบบ (การพนัน หวยใต้ดิน สินค้านี้ภาษี โสเภณี ยาเสพติด การค้าแรงงาน การค้าอาวุธ ฯลฯ) ไปเป็นอิทธิพลรายใหญ่ที่ผูกขาดเฉพาะกลุ่มโดยผ่านกรรมวิธีฟอกย้อมผ่านตามกระบวนการปกติของพิธีการทางกฎหมายในระบบ และกระบวนการแข่งขันต่อสู้ทางการเมืองที่ชอบธรรม

4.3.10 สังคมไทยกับประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์

- ธรรมรัฐ (Good Governance) หรือรัฐธรรมภิบาลเป็นมิติของประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่ดีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ ในการแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยระบบผู้แทน (ส.ส.) ซึ่งคุมอำนาจอธิปไตยปวงชน ไปแสวงหาผลประโยชน์ในธุรกิจการเมือง

4.3.11 สังคมไทยกับการบริหารพัฒนาสากลแนวใหม่

- ความพยายามสร้างดุลยภาพระหว่างกระแสสากลในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพลังหลักกับความล้าหลังของกระแสท้องถิ่นภูมิภาคซึ่งเป็นพลังรอง
- การเพิ่มทางเลือกใหม่ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อลดแรงปะทะระหว่างกระแสหลักและกระแสรอง ในรูปการใช้นโยบายการต่างประเทศ ทั้งในเชิงยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ (Flexibility and Constructive) ทั้งในระดับสากลและภูมิภาคโดยการเลือกใช้นโยบายและกลยุทธ์ในแต่ละกรณีอย่างเหมาะสม

4.3.12 สังคมไทยกับแนวโน้มวัฒนธรรมโลก

- กระแสวัฒนธรรมโลกได้สร้างอิทธิพลครอบงำสังคมไทย ให้มุ่งสู่วัฒนธรรม วัตถุนิยมและบริโภคนิยม นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในขั้นรากฐานครั้งสำคัญของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจมากกว่ามูลค่าทางวัตถุ
- ปฏิกริยาต่อต้านจากกลุ่มพลังอำนาจในท้องถิ่นชุมชน และกระแสชาตินิยมที่มีต่อกระแสวัฒนธรรมโลก จะกลายเป็นปัญหาระดับชาติที่ต้องใช้การจัดการระดับนโยบายที่มีความละเอียดซับซ้อนอย่างสูง

4.3.13 สังคมไทยกับปรัชญาการศึกษาใหม่

- พลังทุนนิยมเสรีและทางด่วนข้อมูลข่าวสาร ในโลกยุคข้อมูลข่าวสารมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาแห่งชาติ

ภายใต้แม่บทของการจัดการศึกษาแบบเดิมที่มุ่งความเป็นมาตรฐานเดียวกันขององค์ความรู้ เป็นค่านิยมใหม่ทางการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของการคิดให้ออก – ทำให้ได้ ภายในเวลาที่จำกัด

ลง

4.3.14 สังคมไทยกับการเสียดุลทางนวัตกรรม

- นวัตกรรมด้านวัตถุประดิษฐ์ จะหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมของคนให้มุ่งแสวงหาประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและการบริการมากกว่าความคิดในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล นวัตกรรมทางความคิดจิตใจ สายใยทางวัฒนธรรมอันสลับซับซ้อนของสังคมจะถูกตัดขาด ศักยภาพภายในตัวคนจะค่อย ๆ ถูกทำลายลงไปในที่ สุด สังคมจะไม่สามารถจัดระเบียบให้มันคงเข้มแข็งได้

4.3.15 สังคมไทยกับการขัดแย้งระหว่างรัฐกับท้องถิ่นชุมชน

- ความสัมพันธ์ทางอำนาจบริหารระหว่างรัฐกับท้องถิ่นชุมชนเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมในอนาคต โดยเฉพาะการจัดสรรผลประโยชน์ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และประชากร ในแง่มุมของความ เป็นอิสระของชุมชนท้องถิ่น และความมีอธิปไตยสูงสุดของรัฐ

4.3.16 สังคมไทยกับแบบแผนใหม่ของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนจากคุณภาพเชิงเอกภาพแข็งนัยระยะยาว เป็นคุณภาพเชิงพหุภาพพล่งพล่านระยะสั้น

- อิทธิพลของการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทุนนิยมเสรี และพลังการแข่งขันในกลไกตลาด ทำให้คุณภาพและวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงจากแบบแผนดั้งเดิมที่เน้นการยอมรับตัวแบบมาตรฐาน การผูกพันกับความจริงแท้แน่นอน การยอมรับอิทธิพลของศูนย์กลางเดียวและค่านิยมกระแสหลัก การยึดมั่นกับเอกลักษณ์ และความเฉพาะเจาะจง ความภักดีต่อความสมบูรณ์ในระดับอุดมคติ การมีความรู้สึกและรสนิยมเดียว การเข้มงวดในพิธีรีตอง การรักษาความเป็นอมตะนิรันดร์ การมุ่งมั่นสู่เป้าหมายปลายทางสุดท้ายไปสู่คุณภาพ และวิถีชีวิตใหม่ที่ตรงข้ามกับแบบแผนดั้งเดิม เช่น การหลุดพ้นจากหลักยึดและกฎเกณฑ์ การให้คุณค่ากับความเกินจริงตรงข้ามหรือต่อต้านความจริง การไม่ยึดติดกับตัวแบบการไม่ใส่ใจกับความจริงจังยั่งยืน การแสวงหาความแปลกใหม่ไม่เหมือนเดิม การกลับด้านของความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา และค่านิยมเดิม รวมทั้งความหลงใหลในความสุข

ส่งของเทคโนโลยีโดยไม่คำนึงถึงอัตราประโยชน์ต้นทุนและผลกระทบ

4.3.17 สังคมไทยกับความระทมทุกข์จากกระแสโลกาวัต

- กระแสโลกาวัตที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงของระบบโครงสร้างพื้นฐานครอบคลุมทั้งมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรมและค่านิยม ทั้งในแง่มุมมองของกระแสหลักและกระแสรอง กล่าวคือ
 - 1) กระแสหลัก ได้แก่ ความเป็นเสรีประชาธิปไตย ตลาดการค้าเสรี สารสนเทศ โทรคมนาคมที่ไร้พรมแดน คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีชีวภาพ วัตถุนิยม บริโภคนิยม ผลประโยชน์นิยม ตลอดจนหลักปฏิบัตินิยม
 - 2) กระแสภูมิภาค ได้แก่ องค์การเศรษฐกิจ และการค้า ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและอาเซียน ปัญหาเฉพาะระหว่างประเทศ
 - 3) กระแสท้องถิ่น ได้แก่ ทุนชาติกับทุนท้องถิ่น เศรษฐกิจส่งออกกับเศรษฐกิจพอเพียง ธุรกิจของสถาบันการเงินกับธุรกิจภาคการผลิต ทุนรัฐกับทุนเอกชน อุตสาหกรรมข้ามชาติกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและเล็ก ชนบทกับเมือง คนจนกับคนรวย การเมืองชาติกับการเมืองท้องถิ่น การเมืองของภาครัฐกับภาคประชาชน การปฏิรูปกับการอนุรักษ์ เกษตรทางเลือกกับเกษตรอุตสาหกรรม ตลอดจนชาตินิยมกับจักรวรรดินิยม
- กระแสทั้งหลายทั้งปวง ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมจำนวนมากที่ไม่ได้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะสังคมที่ดำรงอยู่ ทั้งยังมีความละเอียดซับซ้อน และขัดกันอยู่อย่างมาก นั้น จะสามารถสร้างดุลยภาพของระบบสัมพันธ์ภาพเชิงซ้อนระหว่างกระแสความเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ระดับให้สอดคล้องและเกื้อหนุนกันได้อย่างไร

4.3.18 สังคมไทยกับภัยคุกคามของจักรวรรดินิยมโลก

- จักรวรรดินิยมโลกใช้เครื่องมือจากโครงสร้างพื้นฐานขององค์การการค้าระดับต่าง ๆ ระบบกฎหมายคุ้มครองสิทธิทางปัญญา กลไกของตลาดหลักทรัพย์และสถาบันการเงิน กติกาสากลในด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม มาตรฐานต่าง ๆ รวมทั้งเครือข่ายทุน เครือข่ายเทคโนโลยีและวิทยาการ เครือข่ายข้อมูลข่าวสาร เครือ

ข่ายวัดฤทธิที่ดินและแรงงาน ซึ่งเป็นกลไกทุนที่แผ่ขยายครอบคลุมทุกส่วนของโลกเข้ากำหนดและแสวงหาผลกำไรสูงสุดได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านระบบนายทุนนายหน้าอีกต่อไป

4.3.19 สังคมไทยกับพลังอิทธิพลของศาสนจักรยุคใหม่

- ศาสนาเป็นองค์กรทางสังคมที่มีรากฐานยาวนานตั้งแต่ประวัติศาสตร์เริ่มแรกของสังคม มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ มีรากฐานการสนับสนุนและขอบเขตกว้างขวางไม่จำกัด
- สภาวະปัจจุบันเป็นสังคมของการต่อสู้แข่งขันและการต่อรองผลประโยชน์และอำนาจระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด ศาสนาเป็นองค์กรหนึ่งภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวซึ่งอาจถูกแปรเปลี่ยนพลังสงบ (พลังศรัทธาในปรัชญาคุณภาพและพระธรรมวินัย) ไปเป็นพลังขัดแย้งทางสังคม ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดภายในสังคมด้วยเช่นกัน

4.3.20 สังคมไทยกับการสร้างวิบุรณมวชน

- การขยายบทบาทและความสำคัญของสถาบันในโครงสร้างส่วนล่าง (Infra Structure) ทั้งในภาคเศรษฐกิจ สังคมและสื่อสารมวลชน มีส่วนสำคัญต่อการแข่งขันบทบาทและความสำคัญของสถาบันดั้งเดิม ซึ่งกลุ่มชนชั้นนำได้เคยใช้สถาบันทางการเมืองและราชการเป็นเครื่องมือในการผลิตกำลังอำนาจ การบังคับควบคุมในโครงสร้างส่วนบน (Super Structure) ให้เสื่อมถอยลงไป
- การเปิดกว้าง การเติบโต การขยายตัว และการฝังรากลึกลงสู่ฐานมวลชนของสถาบันในโครงสร้างส่วนล่าง ช่วยให้ทุกคนเข้าถึงและสัมผัสได้ตามใจปรารถนามากขึ้น เป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างความชอบธรรมในค่านิยมใหม่ให้กับมวลชนชั้นกลางและชั้นล่างเป็นจุดเริ่มในการก่อตัวของการสร้างวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) อิทธิพลเหนือกว่าวัฒนธรรมชนชั้นนำ (Elite Culture)

4.3.21 สังคมไทยกับวิกฤติภาวะผู้นำ

- ความขัดแย้งของสังคมไทยในอนาคต คือ ความไม่ลงตัวของกระแสภาวะผู้นำทางการเมือง กับผู้นำทางสังคม ก่อปัญหาวิกฤติภาวะผู้นำ ผู้นำทางสังคมที่มีความร่วมสมัยซึ่งผ่านกระบวนการคัดสรรมาในห้วงเวลาของการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางสังคม การขยายตัวของสิทธิ เสรีภาพ และเทคโนโลยีใหม่ รวมทั้งผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จะได้รับการ

ยอมรับจากสังคมมากกว่า ผู้นำทางการเมืองที่ถูกสร้างมาจากกลุ่มย่อยของระบบการเมืองกลุ่มน้อยซึ่งอิงอยู่กับกลไกพรรคการเมืองในระบบปิดเป็นหลักและขาดกระบวนการคิดสรรเชิงคุณภาพในระบบเปิด

- ปัญหาที่พึงระวังเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ การปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกระแสสังคมกับกระแสการเมือง ในระยะห้วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงผ่านอำนาจระหว่างผู้นำทางการเมืองกับผู้นำทางสังคม

4.3.22 สังคมไทยกับลูกตุ้มปฏิวัติใหม่

- โครงสร้างที่สำคัญของสังคมไทยในอนาคต ได้แก่ สถาบันภาคประชาชน (Civil Institutionalization) ซึ่งมีรากฐานมาจากชุมชนเป็นศูนย์กลางหลัก ที่เริ่มเติบโตและแยกตัวออกจากการพึ่งพาสถาบันอื่น และศูนย์กลางอำนาจรัฐอย่างรวดเร็ว ชุมชนทั้งในเมืองและชนบทมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมถึงการเข้าเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านกิจการสาธารณะ ก่อกระแสความเปลี่ยนแปลงที่มีนัยต่อการพัฒนาทางสังคมในเชิงคุณภาพมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า ความทันสมัยในความหมายดั้งเดิมด้วย

4.3.23 สังคมไทยกับการแปลงโฉมของรัฐรูปแบบใหม่

- กระแสการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ในระดับสากล ก่อปัญหาต่อขีดความสามารถในการจัดการของภาครัฐ ซึ่งจำต้องผลักระให้สังคมดำเนินการกับปัญหาด้วยตัวเองแทนภาครัฐ เป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้สังคมมีการสังสมสำนึกใหม่ในการพึ่งพาตนเอง โดยที่รัฐต้องปรับยุทธศาสตร์การยึดกุมอำนาจ ที่ถูกจำกัดลงด้วยการสร้างกลไกการครอบงำใหม่ ในรูปแบบเนื้อหาและสาระใหม่ ในความสัมพันธ์กับภาคประชาชน
- การปรับเปลี่ยนสถานภาพความเป็นรัฐเดี่ยวและรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง ไปสู่ความเป็นรัฐที่ตื่นตัวและกระจายอำนาจออกนอกศูนย์กลาง

4.3.24 สังคมไทยกับความขัดแย้งแอบแฝงระหว่างรุ่นชน

- โครงสร้างเดิมของสายสัมพันธ์ในระบบเครือญาติของสังคมไทย ที่ถูกกำหนดโดยความผูกพันทางสายเลือด วงศ์ตระกูล และลำดับชั้นของความอาวุโส ประกอบกับประเพณีปฏิบัติระหว่าง

เครือข่าย การมีวิถีชีวิตร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลที่อยู่ภายใต้โครงสร้างใหม่ของสายสัมพันธ์ในระบบเครือข่าย ที่ถูกกำหนดโดยบทบาทที่หลากหลายเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่นชนในสังคมไทย

- วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่เกิดจากเบ้าหลอมอื่นภายนอกสถาบันครอบครัว ประกอบกับอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ภายใต้แรงจูงใจของกลไกตลาดเสรีที่ก่อบรรยากาศของการแข่งขัน ก่อปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ ที่ยิ่งทำให้ปรัชญาและเป้าหมายชีวิตระหว่างรุ่นชนในสังคมแปลกแยกกันมากขึ้น ความขัดแย้งดังกล่าวได้ก่อตัวเป็นความกดดันทางสังคมในหลายรูปแบบทั้งในหลายรูปแบบทั้งในทางสร้างสรรค์และทำลาย ซึ่งจำเป็นต้องมีการสร้างปัจจัยพื้นฐานทางสังคมในรูปแบบใหม่ ในการสร้างเบ้าหลอมวัฒนธรรมรองรับโลกใหม่ของรุ่นชนกลุ่มใหม่ ให้อยู่รอดได้ในสังคมใหม่และอยู่ร่วมกับคนรุ่นเก่าได้ด้วย

4.3.25 สังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลงแผนที่ทางสังคม

- ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและสารสนเทศ ผสมกับพลังอำนาจของทุนและกลไกการตลาด ทำให้มนุษย์กับสังคมมีความใกล้ชิดกันเป็นส่วนเดียวกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสื่อจะทำหน้าที่อย่างเบ็ดเสร็จในการป้อนข้อมูลสำเร็จรูป (Ready Information) มากกว่าความรู้ (Knowledge) เป็นการให้น้ำหนักของข้อเท็จจริง (Fact) ที่อ้างอิงได้ (Reference) โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตีความใหม่
- ตำแหน่งอ้างอิงอันเป็นที่ตั้งของแผนที่ทางสังคมในรูปแบบเดิม ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางกายภาพของอำนาจ มีศูนย์กลางอำนาจรัฐ ชนชั้นนำทางอำนาจ ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ระบบอุปถัมภ์และอาวุโส สถานที่ราชการ ตำแหน่งในระบบราชการ และการเมืองเป็นหลักหมุด (Bench Mark) ในขณะนี้ปัจจุบันหลักหมุดอันใหม่ถูกกำหนดโดยสารถะเชิงคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นสำคัญ เช่น แหล่งอ้างอิงทางภูมิปัญญาใหม่ พลังจูงใจ และผลประโยชน์รูปแบบใหม่ เครือข่ายของทางด่วนข้อมูล สื่อสาธารณะ ฯลฯ

4.3.26 สังคมไทยกับหัตถ์ที่ไม่มีลายนาง

- การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและสังคมภายใน ซึ่งแพร่ขยายลงไปทุกระดับของสังคม ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางประวัติศาสตร์ และความต่อเนื่องของสายสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ก่อให้เกิดกระบวนการสถาปนาอนาคตใหม่บนพื้นฐานของอิสระที่เบ็ดเสร็จปลอดจากความจำเป็นในการพึ่งพาฐานอ้างอิงดั้งเดิม คนรุ่นใหม่มุ่งแสวงหาจุดหมายปลายทางใหม่ / ภาวะพึ่งปรารถนาใหม่ ภายใต้แรงขับเคลื่อนของความใฝ่ฝันและจินตนาการใหม่ ที่สั่งสมมากับเทคโนโลยีสมัยใหม่และประสบการณ์ใหม่โดยละทิ้งรากฐานอดีตหรือสำนึกความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ที่เป็นกรอบอ้างอิงเดิมไปโดยสิ้นเชิง

4.3.27 สังคมไทยกับความจำเป็นในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคม

- สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมที่ถูกจำกัดไปสู่สังคมทางเลือกมากขึ้น ซึ่งรัฐจำเป็นต้องสนองตอบและพัฒนาทางเลือกทางสังคม โดยเฉพาะในกิจการสาธารณะทั้งในภาครัฐและเอกชน ให้ได้ดุลยภาพกับลักษณะของกลุ่มชนทางสังคม เพื่อมิให้เป็นการผูกขาดทางเลือกให้อยู่เฉพาะในศูนย์กลางของกลุ่มชนชั้นนำทางอำนาจ ด้วยการสร้างกลไกการจัดระเบียบทางเลือกของสังคม ให้กลุ่มชนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรมใน 3 ระดับคือ
 - 1) ในระดับพื้นฐาน เป้าหมายในการอยู่รอดของกลุ่มชนในสังคม
 - 2) ในระดับพัฒนา เพื่อเป้าหมายในการอยู่ได้ของกลุ่มชนในสังคม
 - 3) ในระดับที่ก้าวหน้า เพื่อเป้าหมายในการอยู่ดีของกลุ่มชนในสังคม

4.3.28 สังคมไทยกับภัยเงียบของพลังสามานย์แห่งยุค (พลังที่ 4)

- เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อพลังดั้งเดิมของสังคมที่ดำรงอยู่ในสภาวะอ่อนตัว และพร้อมต่อการขยายตัวออกไป เช่น การดำรงอยู่ในภาวะเสรีประชาธิปไตยของภาคการเมือง ภาวะการตลาดการแข่งขันเสรีของภาคเศรษฐกิจ และภาวะศรัทธามหาชนนิยมของภาคสังคม โดยเข้าไปในรูปแบบของการปลุกสร้างกระแส และผนวกเอาพลังทั้ง 3 ภาคส่วน เข้าร่วมเป็นกระแสเดียว

- พลังอำนาจทั้ง 3 กระแส ถูกรวมเข้าเป็นกระแสเดียวกัน ก่อตัวขึ้นเป็นพลังที่ 4 ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในรูปของพลังสิทธิ - ธุรกิจ - การเมือง โดยรวมเอาพลังสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของพลังความเชื่อ - ความมั่งคั่ง - อำนาจ มาถูกรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน ผูกขาดครอบคลุมพลังอำนาจทุกกระแสเข้าด้วยกัน
- การจัดระเบียบการใช้และถือครองสื่อสาธารณะ เป็นความจำเป็นเร่งด่วนในอนาคตเพื่อป้องกันการก่อตัวของกลไกที่ 4 ที่จะกลายเป็นกลไกที่ทรงพลังสูงสุดเหนือสังคมไทย ซึ่งอาจถูกยึดกุมจากภาคส่วนใดส่วนหนึ่งเข้าชิงการนำ ส่งผลเสียต่อภาวะสมดุลในสังคมในที่สุด

4.3.29 สังคมไทยกับการกำเนิดไวรัสการเมืองตัวใหม่

ภัยคุกคามภูมิคุ้มกันทางการเมืองตัวใหม่ ที่เรียกว่า องค์กรอาชญากรรมการเมืองอาชีพ เป็นองค์กรทางการเมืองกระแสรอง ที่แยกตัวออกจากองค์กรทางการเมืองกระแสหลักโดยยังดำรงอยู่ในระบบเดียวกัน เนื่องจากมีความล้าหลังทางการเมืองที่ไม่สามารถรวมเข้ากับกลุ่มการเมืองก้าวหน้าร่วมสมัยได้ ถึงแม้จะไม่สามารถขยายฐานอำนาจให้มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ แต่ได้ก่อตัวเป็นกลุ่มอิทธิพลการเมืองกลุ่มย่อยในระบบ ที่ยกฐานะเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง เคลื่อนไหวในรูปแบบของกองโจรทางการเมือง ใช้พลังอำนาจกดดันต่อผลประโยชน์ทางการเมือง ทั้งในและนอกกรอบแบบ โดยมีข่ายงานครอบคลุมกระบวนการทางการเมืองนับแต่การเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจจนถึงการพ้นจากอำนาจ หวังผลต่อเป้าหมายทั้งในฐานะรัฐบาลฝ่ายค้าน จนถึงการแยกกลุ่มออกมาอยู่ตรงกลางอีกกลุ่มหนึ่งได้ด้วย

4.3.30 สังคมไทยกับนาฏกรรมทางการเมืองโลกันตร์

- เป็นรูปแบบทางการเมืองในระบบตัวแทนใหม่ ในรูปของหุ่นเชิดทางการเมือง (Political Proxy) ของกลุ่มทุนขนาดใหญ่และกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับข้ามชาติที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบของธุรกิจทางการเมืองในรูปของการผลิตในสาขาธุรกิจ เป็นการทำธุรกิจในรูปแบบของการลงทุนทางการเมืองโดยตรง
- หน้าที่ของระบบตัวแทนแบบใหม่ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ทางธุรกิจรวมไปถึงการขัดขวาง การสนับสนุนนโยบายหรือโครงการสำคัญของกลุ่ม การรับจ้างขัดขวางหรือทำลายฝ่ายตรงข้ามแลก

เปลี่ยนกับคำตอบแทนรูปแบบพิเศษ การรับงานลือลับ และการ
ช่วงชิงอำนาจรัฐ

4.3.13 สังคมไทยกับรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม

- เทคโนโลยีสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อสำนึกของประชาชน ในแง่ของ
ความมีคุณภาพชีวิต โดยการเพิ่มความคาดหวังในประสิทธิภาพ
และความรับผิดชอบของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนที่สูงขึ้น ก่อให้
เกิดชุมชนการเมืองแบบใหม่ที่มีเครือข่ายสนับสนุนในรูปของสื่อชุม
ชนและองค์กรจัดตั้งที่มีประสิทธิภาพ ที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์
ของรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม (Social Control
Government) ซึ่งรัฐบาลมีพันธะสัญญากับประชาชน หรือให้ผล
สอดคล้องกับเจตนาที่ประชาชนคาดหวัง ภายใต้การถูก
กำหนดตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงยกเลิกรัฐบาลในฐานะของ
ความเป็น “คู่สัญญา” แทนที่ฐานะของ “ผู้ปกครอง” จากประชา
ชน

4.4 ยุทธศาสตร์เพื่อความอยู่รอดของสังคมและการเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่

4.4.1 ยุทธศาสตร์การพยุงสังคมต่อภาวะการเปลี่ยนแปลง

1) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้วิกฤตคุกคามสังคม

- การมีข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญารับรู้การเปลี่ยนแปลง
ทางสังคมถึงการสร้างภาวะผู้นำรัฐบุรุษ เพื่อสามารถบ่งชี้ปัญหา วิธี
แก้ไข ตลอดจนแสวงหาทางเลือกที่ถูกต้อง ทั้งในระยะสั้นและระยะ
ยาว โดยมีฐานะบทเรียนทางประวัติศาสตร์และการเรียนรู้ในการใช้
ประโยชน์จากบทเรียนเหล่านั้น

2) ยุทธศาสตร์การยับยั้งวิกฤตคุกคามสังคม

- การมีมาตรการเตือนภัยล่วงหน้า การเตรียมการทั้งด้านบุคลากร
แผนงานนโยบาย รวมถึงวิสัยทัศน์ของชนชั้นนำ เป็นปัจจัยที่สำคัญ
สำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดในอนาคต

3) ยุทธศาสตร์การระงับคลี่คลายวิกฤตคุกคามสังคม

- การคิดหาระบบการจัดการที่ดีมาดำเนินการ เพื่อให้กลไกทุกภาค
สามารถทำหน้าที่หลักและประสานความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งจะ
บรรเทาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในความควบคุมตามเป้าหมาย
ที่พึงประสงค์

4.4.2 แนวทางการเปลี่ยนความขัดแย้งรุนแรงเป็นความสันติภาพ

1) การสร้างวัฒนธรรมทางอำนาจ

- การปรับครองของอำนาจให้อยู่ในกรอบของกติกา จารีตทาง

ปัญญา อุดมการณ์ ขนบธรรมเนียม คุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม เพื่อลดการแข่งขันแย่งชิงอำนาจ เป็นการวางรากฐานใหม่ของการจัดระเบียบอำนาจสังคมในแนวทางสันติ

2) การจัดระเบียบความสัมพันธ์ของกลไกอำนาจ

- การเน้นการสร้างความร่วมมือ ประสานประโยชน์เกื้อหนุนในการส่งเสริมศักยภาพขององค์กรและกลุ่มอำนาจต่างๆ มิให้ซ้ำซ้อนแทรกแซงซึ่งกันและกัน ที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกที่รุนแรง บ่อนทำลายความเข้มแข็งของสังคมในระยะยาว

3) การสร้างกลไกประสานประโยชน์

- การวางรากฐานของระบบเครือข่าย การประสานประโยชน์ระหว่างองค์กรและกลุ่มอำนาจหลักของสังคม ให้มีความเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรมอันจะนำไปสู่การสร้างความเห็นพ้อง และการยอมรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

4.4.3 การเปลี่ยนการแข่งขันที่เสรีให้เป็นการจัดสรรและร่วมมือกันอย่างเป็นธรรม

1) การสร้างมาตรฐานใหม่ของค่านิยมประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ

- การสร้างสังคมธรรมรัฐภายใต้ค่านิยมประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ครอบคลุมทั้งทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดรากฐานทางค่านิยมที่ยกระดับมาตรฐานในการสนองความต้องการและการแก้ปัญหา

2) การสร้างกระบวนการประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ และมีความสามารถทางการปกครองสูง

- การสร้างแม่แบบของภาวะผู้นำใหม่ที่เข้าใจและเคารพคุณค่าและหลักการสำคัญด้านต่าง ๆ ของประชาธิปไตยที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ภาวะผู้นำในความกล้าหาญ มีจริยธรรม มีความต่อเนื่อง มีการชี้หน้าที่ถูกต้อง ที่ได้รับการยอมรับและศรัทธาอย่างสูงเพียงพอจากประชาชนที่จะระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันได้

3) - การสร้างกระบวนการประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีคุณธรรมและคุณภาพ

- การนำร่องและกำกับกระบวนการประชาธิปไตยให้ครอบคลุมตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจ ตลอดจนการพ้นจากอำนาจทางการเมืองของบุคลากรทางการเมือง

- การสร้างและเพิ่มพลังให้สังคมที่มีกลุ่มคนที่หลากหลาย เพื่อใช้เป็น
ส่วนนำในการขับเคลื่อน การวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยทาง
สังคม

พรชัย รุจิประภา. (2542). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยสู่ปี 2560 ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร ปอ.ร.นที่ 11 ปีการศึกษา 2541-2542).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

เพื่อประกอบการศึกษา

2. ปัญหาวิจัย

สภาวะการณ์เศรษฐกิจโลกที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคต และข้อเสนอแนะ

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก ที่นำมาสู่ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ

3.2 เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3.3 เพื่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต

4. กรอบแนวคิด

4.1 วิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมา และผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกในอดีตจนถึงปัจจุบัน

4.2 วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกในอนาคต ที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศไทย

4.3 วิเคราะห์ศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศระยะต่อไป

4.4 กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการพัฒนาประเทศสู่ยุคใหม่

5. วิธีดำเนินการวิจัย

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ในอดีตที่ผ่านมา นำมาวิเคราะห์ผลในอีก 20 ปี ข้างหน้า (ปี 2560) เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต

6. เทคนิควิธีที่ใช้

6.1 เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิจัยเอกสารของทางราชการ ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประชุมกลุ่มวิชาการ ตลอดจนข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นผลการวิเคราะห์ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เชื่อถือได้

6.2 การวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่นำมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ

7. ผลการวิจัย

7.1 สถานการณ์เศรษฐกิจไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศในช่วง 35 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ที่น่าพึงพอใจในหลายด้าน จนถึงสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีรายละเอียดการพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 – 8 รวมถึงสถานการณ์ต่างประเทศที่เชื่อมโยงและส่งผลกระทบจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

7.1.2 สถานการณ์ภายในประเทศ

1) ก่อนเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ในห้วงเวลาปี 2494 – 2503 ซึ่งเป็นห้วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวเพียงร้อยละ 3.9 ต่อปี ภายใต้สาขาเศรษฐกิจหลัก คือ เกษตรดั้งเดิม มีสัดส่วน 80% ของผลผลิตมวลรวม (GDP) รายได้ต่อหัว 2,100 บาท/คน/ปี ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขาดแคลน

2) ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 – 8 (ปี 2504-2509) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.8 ต่อปี รายได้ต่อหัว 79,000 บาท/คน/ปี ภายใต้สาขาการผลิตหลักด้านอุตสาหกรรมและบริการ

- ระหว่างปี 2536 – 2540 คุลบัญชีเงินสะพัด และดุลการค้าขาดดุล ในอัตราที่สูงมาโดยตลอด (5.6 – 8% ของ GDP) จากการค้าและภาคบริการที่ลดลง ประกอบกับอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากของหนี้ระยะสั้นจากต่างประเทศ เนื่องจากช่องว่างของการออม การลงทุนที่ขยายออกกว้างมาก (การออมภาคครัวเรือนลดลง)

- สัดส่วนการผลิตในภาคเกษตรต่างจากสัดส่วนการผลิตนอกภาคเกษตรมากถึง 10 : 90 ของ GDP ในขณะที่สัดส่วนแรงงานภาคเกษตรกลับสูงกว่าแรงงานนอกภาคเกษตรถึงร้อยละ 60 : 40 ส่งผลให้เกษตรกรรมมีฐานะจนกว่าอาชีพอื่นมาก

- ตั้งแต่ปี 2534 เงินทุนต่างประเทศเริ่มไหลออกเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาทั่วโลก ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมหลักชะลอการลงทุนในต่างประเทศ ญี่ปุ่นได้ย้ายฐานการผลิตส่วนหนึ่งจากไทยไปยังจีนและเวียดนาม

- ตั้งแต่ปี 2537 ชีตความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงจากปัญหา แรงงานไร้ฝีมือและโครงสร้างไม่เอื้ออำนวย จนเกิดภาวะการส่งออกที่หดตัวเหลือร้อยละ -0.2 ในห้วงปี 2539 ส่งผลกระทบต่อการผลิต จนถึงปี 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน (การเก็งกำไรค่าเงินบาท) ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยหดตัวอย่างรุนแรงจนสภาวะปัจจุบัน

7.1.2 สถานการณ์ต่างประเทศ

- ในระหว่างปี 2504 – 2524 สภาวะภายในประเทศมีความขัดแย้ง และการสู้รบจากการแพร่ขยายลัทธิสังคมนิยมในอินโดจีน สถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้านต่างก็ประสบภาวะสงครามภายในเช่นกัน ระบบเศรษฐกิจโลกแบ่งออกเป็น 2 ลัทธิ ได้แก่ สังคมนิยม และเศรษฐกิจเสรี จนถึงห้วงปี 2525 – 2539 ประเทศในภูมิภาคเดียวกันเริ่มจับกลุ่มร่วมพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความมั่นคง ภาวะล่มสลายของกลุ่มประเทศสังคมนิยมภายใต้การนำของโซเวียตรัสเซีย ทำให้กลุ่มประเทศสังคมนิยมเริ่มปรับแนวทางเศรษฐกิจเข้าสู่ความเป็นเสรีนิยม

- หลังจากการล่มสลายของกลุ่มประเทศสังคมนิยม ระบบเศรษฐกิจ

โลกเริ่มปรับสู่ระบบการค้าเสรีมากขึ้น ส่งผลให้มีการแข่งขันทางการค้าเพิ่มมากขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์ยิ่งกระตุ้นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเสรี การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและการรักษาทรัพยากรและสภาวะแวดล้อม ในห้วงเวลาต่อมาประเทศไทย เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ประสบปัญหาการลงทุนเกินกว่าขีดความสามารถพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เมื่อไทยประสบภาวะวิกฤตทางการเงินและเศรษฐกิจในปี 2540 จากสถานะความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบให้ภาวะวิกฤตแพร่กระจายไปยังหลายประเทศ เช่น เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย บราซิล รัสเซีย กลายเป็นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของโลก

7.2 ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสภาวะเศรษฐกิจไทย

7.2.1 กระแสโลกาภิวัตน์และแนวโน้มเศรษฐกิจโลก

- กระแสโลกาภิวัตน์ จะส่งผลให้สังคมโลกเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดสภาวะการแข่งขันทางการค้า การโจมตีค่าเงินเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ภายหลังเกิดสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจแล้ว แนวโน้มโลกจะยังคงมุ่งสู่ระบบเศรษฐกิจเปิดเสรีที่มีการแข่งขันที่สมบูรณ์มากขึ้น ส่งผลให้แต่ละประเทศต้องปรับปรุงประสิทธิภาพระบบเศรษฐกิจภายในของตน รวมทั้งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจการค้ากับประเทศต่าง ๆ

7.2.2 การค้าเสรีภายใต้ WTO

- การเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) สิ้นสุดลงในการเจรจารอบอุรุกวัย นำไปสู่การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO : World Trade Organization) ซึ่งบรรลุข้อตกลงเกี่ยวกับการลดกำแพงภาษีและการกำหนดกติกาการค้าระหว่างประเทศที่จะนำไปสู่ระบบการค้าเสรีของโลก ผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวแต่ละประเทศจะต้องปรับตัวด้านการผลิต การค้าและบริการให้อยู่ในสภาวะพร้อมแข่งขันระหว่างกัน

7.2.3 การค้าการลงทุนเคลื่อนย้ายสู่เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

- ในห้วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (ประมาณปี 2536) หลังจากเศรษฐกิจโลกปรับตัวเข้าสู่ระบบการค้าเสรีได้มีการพัฒนาชีวเศรษฐกิจใหม่ขึ้นได้ 3 ชั่ว ได้แก่ ชั่วอเมริกาเหนือ ชั่วสหภาพยุโรป และชั่วเอเชียตะวันออกและตะวันตกเฉียงใต้ แม้การเคลื่อนย้ายทุนจำนวนมากซึ่งเป็นการลงทุนระยะสั้นและเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงทุนเร็วเข้ามายังชีวเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในห้วงปี 2539 จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่น่าไปสู่วิกฤตทางเศรษฐกิจ แต่ก็คาดกันว่าในต้นปี 43 เศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้จะยังคงความได้เปรียบกว่าชีวเศรษฐกิจอื่น จากปัจจัยค่าแรงงานที่ต่ำ พื้นฐานเทคโนโลยีการผลิตที่รองรับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขนาดกลางได้ มีบรรยากาศการลงทุนที่ดี

7.2.4 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน

- ประเทศในภูมิภาคระดับต่าง ๆ จับกลุ่มรวมตัวพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความมั่นคง ภายใต้การส่งเสริมการค้าเสรีภายในกลุ่ม และกีดกันการค้านอกกลุ่มของตน แยกระดับภูมิภาคต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) ระดับมหภาค ได้แก่

- กลุ่มสหภาพยุโรปมีสมาชิก 15 ประเทศ (ส่วนใหญ่เป็นยุโรปตะวันตก) มีประชากร 350 ล้านคน
- กลุ่มการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement : NAFTA) มีสมาชิก 3 ประเทศ ได้แก่ แคนาดา เม็กซิโกและสหรัฐ ประชากร 360 ล้านคน
- กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย – แปซิฟิก (APEC) มีสมาชิก 21 ประเทศ
- เขตการค้าเสรีอาเซียน สมาชิกกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ประชากร 500 ล้านคน

2) ระดับอนุภูมิภาค ได้แก่

- กลุ่มพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ สมาชิกประกอบด้วย พม่า ลาว จีน(ตอนใต้) ไทย เวียดนาม กัมพูชา
- กลุ่มเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ประกอบด้วยรัฐตอนเหนือของเกาะสุมาตรา (อินโดนีเซีย) 4 รัฐ ภาคเหนือของมาเลเซีย (เปอร์ลิส เคดาห์ ปีนังและเปรัก) และ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
- กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศบังคลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ไทย

7.3 การคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต

1) ผลสำเร็จจากการเจรจา GATT ในรอบอุรุกวัย น่าจะส่งผลดีต่อไทย กล่าวคือ

- พันธกรณีการลดภาษีศุลกากรสินค้าเกษตรแลกเปลี่ยนกับการเปิดตลาดของประเทศสมาชิก จะส่งผลดีด้านราคาและปริมาณการผลิตของข้าว น้ำตาล ข้าวโพด รวมถึงปศุสัตว์ เนื้อ นม และผักผลไม้ จะมีการผลิตสูงขึ้น สำหรับ มันสำปะหลัง กาแฟ ถั่วเหลือง และปาล์มน้ำมัน จะมีราคาและพื้นที่เพาะปลูกลดลง

- พันธกรณีการลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้ต้นทุนการผลิตของสินค้าประเภทอัญมณี อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป และเฟอร์นิเจอร์ที่ใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศในการผลิตมีราคาลดลง ส่วนตลาดการค้าและบริการจะส่งผลกระทบให้ประชาชนได้รับมาตรฐานดีขึ้น ตลอดจนราคาค่าบริการถูกลง รวมถึงการส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยที่เคยได้รับการผูกขาดหากไม่สามารถปรับตัวได้

2) ผลการดำเนินการลงทุนที่เคลื่อนย้ายสู่เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการโอนย้ายอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นกลางและขั้นกลางค่อนข้างสูง เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมยานยนต์ ตลอดจนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

3) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อความได้เปรียบในระบบการค้าเสรีตามข้อตกลง GATT/ WTO ที่กำหนดในปี 2546 ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเพื่อผลประโยชน์ของตนและของกลุ่มสมาชิกในแต่ละภูมิภาค กลุ่ม EU และ NAFTA ซึ่งมีกำลังซื้อมากและมีศักยภาพในระดับโลกจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ซึ่งได้แก่ มาตรฐานสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชน เป็นเครื่องมือในการสร้างข้อกีดกันการค้านอกกลุ่มสมาชิก ทำให้ไทยเสียเปรียบทางด้านการแข่งขัน ส่งผลกระทบต่อสินค้าของไทย ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้าสำเร็จรูป ปลาทูน่ากระป๋อง รองเท้า สิ่งทอ รถยนต์และส่วนประกอบรถยนต์ ทั้งนี้กลุ่มทุนอาจย้ายฐานการผลิตจากไทยเข้าไปในกลุ่มประเทศสมาชิกเพื่อผลในการส่งสินค้าเข้าตลาดได้ สำหรับกลุ่ม APEC ซึ่งเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ถึง 40% ของโลกนั้น จะเป็นกลุ่มคู่ค้าและการลงทุนที่สำคัญของไทย

ในกลุ่มเพื่อนบ้านเขต ASEAN นั้น ยังคงมีการแข่งขันกันสูงและไทยจะเสียเปรียบจากภาพรวมสินค้าไทยที่เคยได้รับการคุ้มครอง ในกลุ่มพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศนั้น ผลจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ เส้นทางคมนาคมทั้งทางถนนและลำน้ำโขงที่เชื่อมต่อกัน รวมถึงการเชื่อมต่อวงจรโทรคมนาคมที่เสร็จสิ้นแล้ว จะทำให้มีการค้าผ่านแดนภายในกลุ่มเชื่อมต่อกันอย่างมาก รวมถึงการขนส่งไปยังตลาดเอเชียตะวันออก ยุโรปและสหรัฐ จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย ประเทศไทยจะเป็นแหล่งความเจริญเชื่อมโยงเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Links) ระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออก ซึ่งจะมีการค้าเพิ่มมากขึ้นกว่า 2 เท่า โดยเฉพาะอินเดียที่จะมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่มากในห้วงเวลาข้างหน้า

สุเมธ วงพานิชเลิศ. (2538). สังคมสารสนเทศแห่งทศวรรษหน้า. สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. รายงานทีดีอาร์ไอ (ฉบับที่ 14 กุมภาพันธ์ 2538).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ไม่ระบุ

2. ปัญหาวิจัย

ความก้าวหน้าและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) ในอนาคตของประเทศไทย

3. วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่รายละเอียดให้ได้รับทราบ

4. กรอบแนวคิด

ไม่ระบุ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

บรรยายภาพวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศในห้วงเวลาปัจจุบันจนถึงทศวรรษหน้า (10 ปีต่อไป)

6. เทคนิคที่ใช้

ไม่ระบุ

7. ผลการวิจัย

7.1 คำจำกัดความของ "เทคโนโลยีสารสนเทศ" คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา วิเคราะห์ ประมวล จัดการและจัดเก็บ เรียกใช้หรือแลกเปลี่ยน และเผยแพร่สารสนเทศด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของรูป เสียง ตัวอักษรหรือภาพเคลื่อนไหว รวมไปถึงการนำสารสนเทศและข้อมูลไปปฏิบัติตามเนื้อหาของสารสนเทศนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้ใช้

7.2 องค์ประกอบร่วมที่จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่

1) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดหา วิเคราะห์ ประมวล และจัดการกับข่าวสารข้อมูลจำนวนมาก

2) เทคโนโลยีโทรคมนาคม ใช้ประโยชน์ในการแสวงหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ทันทเวลา ประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมไปถึงเทคโนโลยีระบบสื่อสารมวลชน ประเภท วิทยุ โทรทัศน์ ทั้งระบบมีสายและไร้สาย เทคโนโลยีด้านอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ความคมชัดสูง (HDTV) ดาวเทียมคมนาคม (Communications Satellite) เส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optics) สารกึ่งตัวนำ (Semiconductor) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) อุปกรณ์อัตโนมัติสำนักงาน

(Home Automation) อุปกรณ์อัตโนมัติในบ้าน (Home Automation) อุปกรณ์อัตโนมัติในโรงงาน (Factory Automation) เป็นต้น

7.3 ผลกระทบจากบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการพัฒนาประเทศ

1) บทบาทในภาคสังคม

การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารและปกครอง การให้บริการพื้นฐานของรัฐบาลบริการสาธารณสุข การบริการการศึกษา การให้บริการข้อมูลและสารบันเทิง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การบรรเทาสาธารณภัย การพยากรณ์อากาศและอุตุนิยม เป็นต้น

2) บทบาทในภาคเศรษฐกิจ

การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเกษตร การป่าไม้ การประมง การสำรวจและขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การสำรวจแร่และทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนและใต้ผิวโลก การก่อสร้าง การคมนาคม การค้าภายในและระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมการบริการประเภทธุรกิจท่องเที่ยว การเงิน การธนาคาร การขนส่งและการประกันภัย เป็นต้น

3) บทบาทที่กระทบต่อวัฒนธรรมและสังคม

เทคโนโลยีสารสนเทศจะมีผลกระทบเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้งานของมนุษย์ ปัจจุบันแรงผลักดันทางเศรษฐกิจมักจะมีบทบาทสูงในการกำหนดทิศทางของเทคโนโลยี พิจารณาจากตัวอย่างเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีผลในการเปลี่ยนแปลงอนาคตของธุรกิจบันเทิง ซึ่งเป็นธุรกิจที่อิทธิพลสูงกับแนวความคิดและพฤติกรรมของประชาชนในสังคมในอดีตผู้คนในสังคมที่ต้องการพักผ่อนจะร่วมอยู่ในวงการบันเทิงต่าง ๆ เช่น งานบุญ งานประเพณี ฯลฯ พัฒนาการของเทคโนโลยีได้เอื้ออำนวยให้ผู้แสดงความสามารถแสดงกิจกรรมให้ผู้ชมได้ครั้งละเป็นจำนวนมากในหลายพื้นที่พร้อมกันโดยผ่านการกระจายคลื่นผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยที่ไม่ต้องมีการร่วมในกิจกรรมของทั้งผู้แสดงและผู้ชมเช่นในอดีต ความหลากหลายที่เคยเกิดจากกิจกรรมบันเทิงแบบพื้นบ้านจึงค่อย ๆ ถูกจำกัดออกไป และถูกทดแทนด้วยผลิตภัณฑ์จากธุรกิจการบันเทิงในเชิงพาณิชย์เข้าแทนที่

8. ข้อคิดเห็น

เอกสารรายงานเป็นการกล่าวบรรยายคุณลักษณะโดยทั่วไปของเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับส่วนต่าง ๆ ในสังคมไทยอย่างสังเขป มิได้ให้รายละเอียดถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนสภาวะการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (ม.ป.ป.). วิสัยทัศน์เศรษฐกิจและสังคมไทย. กองทุนส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. (ในโอกาสสมหามงคลกาญจนาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้จัดทำเอกสารเนื่องวโรกาสมหามงคลกาญจนาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี

2. ปัญหาวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทยไปจนถึงปี 2563 และการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา
- 3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ
- 3.3 เพื่อคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมในอนาคต และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในอนาคต

4. กรอบแนวคิด

- 4.1 การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ในห้วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมา
- 4.2 คุณลักษณะของประชาชนไทย สังคมไทย ตลอดจนสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ
- 4.3 ปัญหาและอุปสรรคที่ยังต้องเผชิญหน้าในการพัฒนาประเทศ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

โดยการรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทยภายในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา และนำเสนอในการสัมมนาเฉลิมพระเกียรติฯ โดยระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา "วิสัยทัศน์ประเทศไทย" เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2539 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติมสาระที่ได้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. ผลการวิจัย

6.1 สถานการณ์ของประเทศในห้วงระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา

6.1.1 ความสำเร็จของการพัฒนาในมิติต่าง ๆ

1) ประเทศมีความเป็นปึกแผ่นและมั่นคง

- ความสำเร็จจากการรวมคน ไทยมีเอกลักษณ์เป็นหนึ่งเดียว
- การหลุดพ้นจากภัยลัทธิคอมมิวนิสต์

2) ระบบการปกครองพัฒนาเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

- การเปลี่ยนผ่านการปกครองแบบเผด็จการมาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง

- การตื่นตัวในทางการเมืองของคนไทย

3) ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ

- การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการเน้นนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน อัตราการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี

- มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ดีมาโดยตลอด อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินเหรียญสหรัฐเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แม้ว่าปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจะเริ่มรุนแรงขึ้นในช่วงปี 2538 ที่ผ่านมา ในด้านเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด แต่ก็น่าเชื่อว่าสถานการณ์จะดีขึ้นในห้วงเวลาต่อไป

4) ภาวะความยากจนลดลงเป็นอย่างมาก

- ผลสำเร็จจากการวางแผนครอบครัว ช่วยชะลออัตราการเพิ่มของประชากรประกอบกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประชากรของไทยมีรายได้ต่อหัวโดยเฉลี่ยเพิ่มจาก 2,100 บาท ในปี 2504 เป็น 68,000 บาท ในปี 2538

5) การขยายบริการทางการศึกษาและสาธารณสุขอย่างกว้างขวาง

- ประเทศไทยมีอัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรนอกวัยเรียนที่สูงที่สุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ รวมถึงอัตราการเรียนต่อจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษาที่สูงกว่าร้อยละ 90

- คุณภาพชีวิตของประชากรโดยทั่วไปดีขึ้นมาก มีการกระจายบริการสาธารณสุขไปในชนบทดีขึ้น และมีการพัฒนาระบบประกันสุขภาพที่ครอบคลุมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6) การกระจายโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจไปทั่วประเทศ

- การเกิดโครงข่าย การคมนาคมทางบก ทางอากาศและทางน้ำ ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรคมนาคมที่เชื่อมโยงทั้งภายในและนานาชาติ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการขยายตัวของภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการอย่างรวดเร็ว

7) บทบาทในประชาคมโลกที่เพิ่มมากขึ้น

- การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาค ตลอดจนอำนวยความสะดวกช่วยเหลือกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

6.1.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1) เอกลักษณ์พิเศษของสังคมไทย

- การเป็นสังคมของทางสายกลาง การประนีประนอม ความเอื้ออาทร ความร่าเริงที่ก่อให้เกิดเป็นสังคมอุปถัมภ์

- พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบกับเอกลักษณ์วัฒนธรรมความเป็นไทย ที่แก้ไขวิกฤตการณ์ของชาติในแต่ละห้วงเวลามาได้

2) ศักยภาพของคนไทย

- การขยายมาตรฐานทางการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาการของประชาชน และข้าราชการด้านการประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ ตลอดจนภาคราชการที่เป็นหลักในการบริหารและพัฒนาประเทศ

3) คุณภาพของทรัพยากรทางการเกษตร

- ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการเกษตรเป็นพื้นฐานของสินค้าออกที่สำคัญของประเทศหลายประเภท ที่เป็นปัจจัยต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

4) ความต่อเนื่องในนโยบายการพัฒนาประเทศและความรอบคอบในการบริหารเศรษฐกิจระดับมหภาค

- การเลือกใช้การพัฒนาเศรษฐกิจแบบเปิด
- แนวทางการบริหารเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ภายใต้ความสมดุลระหว่างการใช้จ่ายของรัฐ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการยืกระบบอนุรักษ์นิยมทางการเงินการคลัง

- การใช้พลังนอกภาครัฐโดยเฉพาะภาคเอกชนทั้งในและนอกประเทศ

6.2 ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

6.2.1 ความเสื่อมทางจิตใจและค่านิยม

- ระบบเศรษฐกิจปัจจุบันมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อแสวงหารายได้ ส่งผลให้เกิดกระแสความเป็นวัตถุนิยม ซึ่งจะเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสื่อมในสังคมอันอาจบั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

6.2.2 ศักยภาพความพร้อมของคนไทยภายใต้สภาวะการณ์โลกในปัจจุบัน

- ระดับการศึกษาพื้นฐานของแรงงานไทย ประมาณร้อยละ 80 ยังคงอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

- ระบบการศึกษาที่ยังมุ่งเน้นการท่องจำข้อมูลเป็นหลัก เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสภาวะสังคมมากกว่ากระบวนการปลูกฝังความร่วมมือของเยาวชน

- การขาดแคลนบุคลากร ตลอดจนกระบวนการผลิตบุคลากรในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสนองตอบระบบเศรษฐกิจ

6.2.3 ความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้

- รายได้ต่อหัวของประชากรใน กทม.และปริมณฑล ยังคงสูงกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศอย่างมาก ส่งผลให้ความเจริญและความมั่นคงยังคงผูกพันเฉพาะในภาคมหานครและปริมณฑล

6.2.4 ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อสภาพและปริมาณทรัพยากรของชาติที่มีอยู่ทั้งในเขตเมืองและท้องถิ่น โดยเฉพาะ กทม. ถูกจัดให้เป็นเมืองที่มีสภาวะมลพิษและปัญหาการจราจรที่วิกฤตระดับโลก

6.2.5 การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน

- ปัญหาสืบเนื่องจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ เครือข่ายการคมนาคมที่ไม่พอเพียงตลอดจนประสิทธิภาพของการประสานเครือข่าย ความไม่ชัดเจนโปร่งใสของสัมปทานที่ให้กับเอกชน รวมถึงผลประโยชน์ที่ตกกับหน่วยงานของรัฐมากกว่าที่ประชาชนจะได้รับ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลงทุนเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

6.2.6 ความตกต่ำในประสิทธิภาพของภาครัฐ

- ระบบราชการไม่สามารถเก็บรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไว้ในระบบได้ รวมถึงการไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกฎเกณฑ์ของระบบได้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาการโดยรวม การขาดการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและขาดการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

- ระบบการเมืองยังมีปัญหาในเชิงพฤติกรรมอยู่มาก ทั้งในด้านการซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์ การขาดจรรยาบรรณทางการเมือง มาตรฐานความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันระหว่างประชาชนในเขตเมืองและชนบท จากปัญหาความเหลื่อมล้ำของระดับการศึกษา

6.3 การคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต

6.3.1 กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงประชาคมโลก จะก่อให้เกิดกระแสหลังไหลวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตกเข้ามายังประเทศได้มากขึ้น ประเทศไทยอาจใช้ประโยชน์ในเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ตลอดจนการเผยแพร่เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยออกสู่สังคมโลกได้ง่ายขึ้น ในทางกลับกันอาจคุกคามวัฒนธรรมของชาติให้ค่อย ๆ จางหายไป กลายเป็นวัฒนธรรมของโลกใหม่ได้

6.3.2 ระบบการค้าเสรี อาจก่อปัญหาความไม่แน่นอนของการลงทุนจากต่างประเทศในไทยมากขึ้น จากภาวะการเคลื่อนย้ายทุนของบรรษัทข้ามชาติที่สะดวกและรวดเร็ว การแข่งขันระหว่างประเทศผู้ผลิตทั้งด้านการค้า การลงทุนจะรุนแรงขึ้น การขยายตัวของเศรษฐกิจของไทยจะมีอัตราที่ลดลง อย่างไรก็ตามจากการกำหนดสมมติฐานว่าไทยมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งในด้านคน สังคม และสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ จะทำให้คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเพิ่มจาก 2,412 เหรียญสหรัฐ ในปี 2536 เป็น 12,000 เหรียญสหรัฐ ในปี 2563 ขนาดของเศรษฐกิจไทยในเชิงปริมาณการผลิตจะขยายมากขึ้น จากลำดับ 26 ของโลกในปี 2537 มาเป็นลำดับ 16 ในปี 2563 สัดส่วนอาชีพหลักในภาคการเกษตรจะลดลงจาก

ร้อยละ 59.2 ในปี 2538 เหลือร้อยละ 40 ในปี 2563 ซึ่งจะแสดงถึงสัดส่วนประชากรในเขตเมืองที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมอย่างใหญ่หลวง

6.3.3 กระแสแนวคิดหลักของประชาคมโลกในความเป็นประชาธิปไตย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน จะเป็นแรงกดดันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมากขึ้น

6.3.4 จำนวนประชากรไทยในปี 2563 คาดว่าจะมีประมาณ 70.5 ล้านคน อัตราการเพิ่มของประชากรที่ลดลงจะมีผลให้สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สัดส่วนของครอบครัวรวมจะลดลงมาก ซึ่งจะส่งผลให้ต้องเริ่มมีการวางแผนงานทางสังคมที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้สำหรับอนาคต

6.3.5 ประชากรที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยด้วย

6.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 5 ประการคือ

6.4.1 การเตรียมความพร้อมให้กับคนไทย

1) การเปลี่ยนจุดวิกฤตของการพัฒนาความพร้อมให้เป็นโอกาส

- การปฏิรูประบบการศึกษา โดยแยกออกมาจากระบบราชการที่กำลังอยู่ในสภาวะวิกฤตในปัจจุบัน โดยเฉพาะระบบการเรียนการสอนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นในการนำพาประเทศไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

2) การจัดความต้อโอกาสทางการศึกษา

- การยกระดับการศึกษาให้แก่ประชาชนนอกระบบโรงเรียน
- การกระจายและพัฒนาโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้

ประโยชน์ทางการศึกษา

6.4.2 การป้องกันและดูแลภาวะวิกฤตในสังคม

1) การรักษาและส่งเสริมความปรองดอง สงบสุข และสันติในสังคมไทย เพื่อลดและจัดการต่อปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยที่จะมีมากขึ้นในอนาคต

2) การพัฒนาระบบการสร้างความมั่นคงทางสังคม ทั้งในด้านครอบครัวและชุมชน

6.4.3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

1) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการรักษาฐานการผลิตที่มีการลงทุนไว้ในประเทศ

2) การใช้โอกาสสูงสุดจากความได้เปรียบในประสิทธิภาพของภาคเอกชนรวมถึงสภาพพื้นฐานด้านสังคมเกษตร การบริการและการท่องเที่ยว ความเป็นศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ในภูมิภาค

3) ความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) การกระจายรายได้และความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง

6.4.4 การพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการ

1) เสริมสร้างแกนนำของกลุ่มคนในสังคม เพื่อผลักดันการพัฒนาทางการเมืองและการบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคม

2) พัฒนางค์กรของรัฐให้มีมาตรฐานสากลควบคู่กับกระบวนการตรวจสอบการเมือง การบริหารประเทศที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ

6.4.5 บทบาทของไทยในสังคมโลก ที่จะต้องรักษาภาวะความเป็นกลางระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ การพัฒนาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาค รวมถึงการให้ความช่วยเหลือกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ

7. ข้อพิจารณา

การคาดการณ์สภาวะแนวโน้มในอนาคตด้านเศรษฐกิจภายใต้สมมติฐานที่ว่าไทยมีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งในด้านคน สังคม และสมรรถนะทางเศรษฐกิจนั้น เป็นการตั้งสมมติฐานในสถานการณ์ก่อนสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจไทยในปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ในประเทศทุกด้าน ข้อสังเกตอยู่ที่ความสอดคล้องของสมมติฐานกับสภาวะความเป็นจริงของสังคมไทยที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน รวมไปถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ยังคงติดขัดอยู่กับแนวคิดเดิม ที่ส่งผลให้เกิดสภาวะพังทลายทางเศรษฐกิจและสังคมในห้วงเวลาที่ผ่านมา จะกระทบต่อสถานการณ์ในอนาคตตามที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

บดินทร์ ลิมปพัทธ์. (2543). ชานินิยม (ใหม่) กู้ชาติกับ "วิชาข่าวสาร". กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ปัญหาของประเทศไทยในสภาวะปัจจุบันในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ล้วนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวพันระหว่างกันจนไม่สามารถแยกออกเป็นสัดส่วนได้ ปรากฏการณ์ที่บังเกิดขึ้นจริงในสังคมไทยจากห้วงระยะเวลาในอดีตและปัจจุบัน ล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันโดยตลอดและจะมีผลต่อสถานการณ์ในอนาคตด้วยเช่นกัน

2. ปัญหาวิจัย

คุณลักษณะของความเป็นคนไทยและวัฒนธรรมไทย ที่ก่อให้เกิดสภาพความคิดความเชื่อในรูปแบบของสังคมไทย ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบันสืบทอดต่อกันไปยังบุคคลรุ่นหลังต่อเนื่องกัน ผสมผสานกับความคิดความเชื่อตามแนวโลกตะวันตกที่แพร่ขยายเข้ามาในสังคมไทย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะการณ์สังคมไทยในอนาคต

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อวิเคราะห์สภาวะการณ์สังคมไทยที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3.2 เพื่อนำเสนอแนวคิด "วิชาข่าวสาร" (NHD : News for Human Development) เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชาติในอนาคต โดยมุ่งประเด็นยังกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นหลัก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

โดยการนำข้อมูลสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อสังคมไทยมาวิเคราะห์ภายใต้ประสบการณ์ของผู้นำเสนอทั้งจากการดำเนินชีวิตภายในประเทศและในต่างประเทศ เพื่อเป็นเหตุผลประกอบการเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาวะการณ์ของประเทศไทย

5.1.1 สถานการณ์ภายในประเทศ

1) ด้านเศรษฐกิจ

(1) ความยากจนของประชากรในชนบท

- การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนแม่บทจนถึงปัจจุบัน มิได้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศเป็นส่วนรวม ผลการดำเนินงานที่ปรากฏกลับเป็นเพียงการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่งของนักธุรกิจและนักการเมืองมากกว่าโดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเมืองหลวง : กรุงเทพมหานคร

(2) การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

- การขาดแคลนเทคโนโลยี โดยเฉพาะการขาดความสนใจในการวางแผนการสร้าง การใช้เทคโนโลยีที่เป็นของคนไทยเอง
- การขาดการได้รับความคุ้มครองดูแลด้านสิทธิมนุษยชน สวัสดิการทางด้านแรงงาน
- การสูญเสียด้านสภาวะทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม

2) ด้านสังคมจิตวิทยาและวัฒนธรรมไทย

- ความแตกต่างในการใช้สิทธิทางสังคมระหว่างเพศชายและหญิง
- การปิดกั้นการเรียนรู้และไม่ยอมรับสภาวะการณ์ใหม่ ๆ ของสังคม
- ความไม่เท่าเทียมกันในการรับรู้และแสดงความคิดเห็นของบุคคลในครอบครัวไทย
- การขาดเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดและการปฏิบัติ
- การขาดการดูแลและให้โอกาสผู้อ่อนแอหรือผู้ด้อยโอกาส
- การปล่อย/ละเลย การลงโทษผู้กระทำความผิดและส่งเสริมให้มีการกระทำความผิดซ้ำซ้อนในสังคม
- การไม่ให้โอกาสเยาวชนได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการชี้แนะให้เยาวชนรู้จักเคารพตนเองและเชื่อมั่นในความถูกต้อง
- การขาดการวางแผนและเตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ภายนอก
- การสืบทอดประเพณีการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ
- ความอ่อนแอของภาครัฐและผู้นำการเมืองในการสร้างศรัทธาของประชาชนให้กับสังคม
- ระบบการศึกษาและวัฒนธรรมสังคมที่มุ่งสอนเยาวชนให้จดจำหรือเจียบฟังมากกว่าการสอนให้คิดและแสดงออก
- วิวัฒนาการของการแพร่ขยายยาเสพติดเข้าไปในทุกระดับชั้นของสังคมและการขยายตัวในเชิงการค้า
- การขาดจิตสำนึกของบุคคลในการรู้จักยอมรับความสำเร็จของบุคคลอื่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ตัวอย่างที่มีคุณภาพต่อเยาวชนรุ่นหลัง

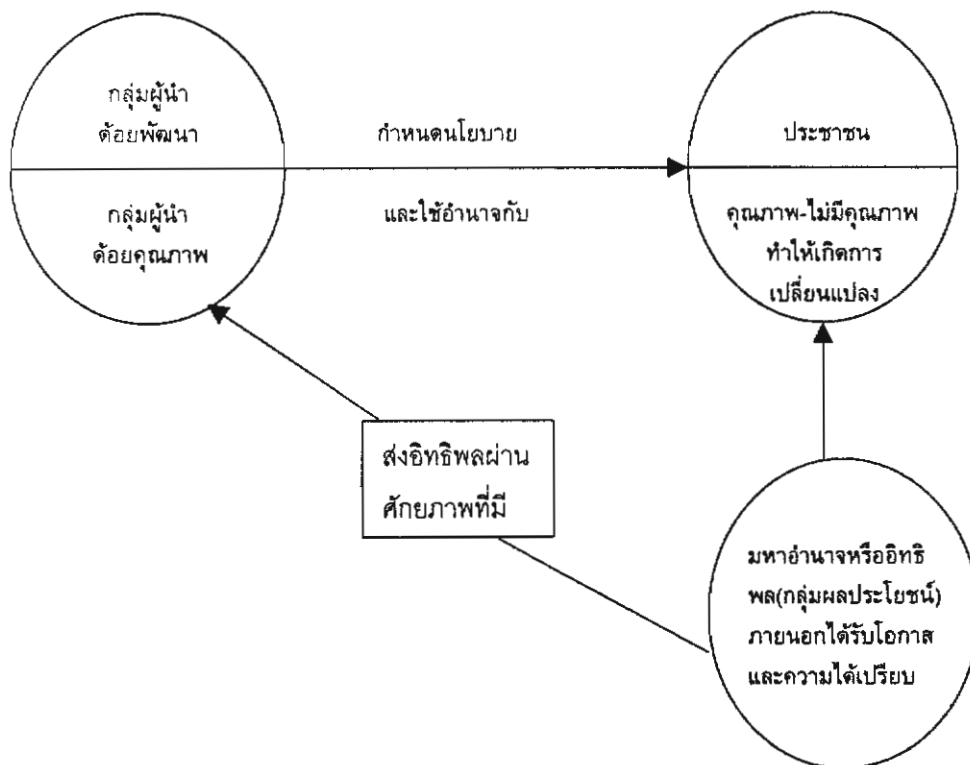
5.1.2 สถานการณ์ต่างประเทศ

- วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบัน มีสาเหตุจากนโยบายและวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดจากประเทศมหาอำนาจ ภายใต้แผนงานปรัชญาและจิตวิทยาที่ละเอียดอ่อน โดยการแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนทางวัฒนธรรมในการคิดของกลุ่มผู้นำในภูมิภาคเอเชีย

5.2 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้นำและประชาชนในสังคมโลก

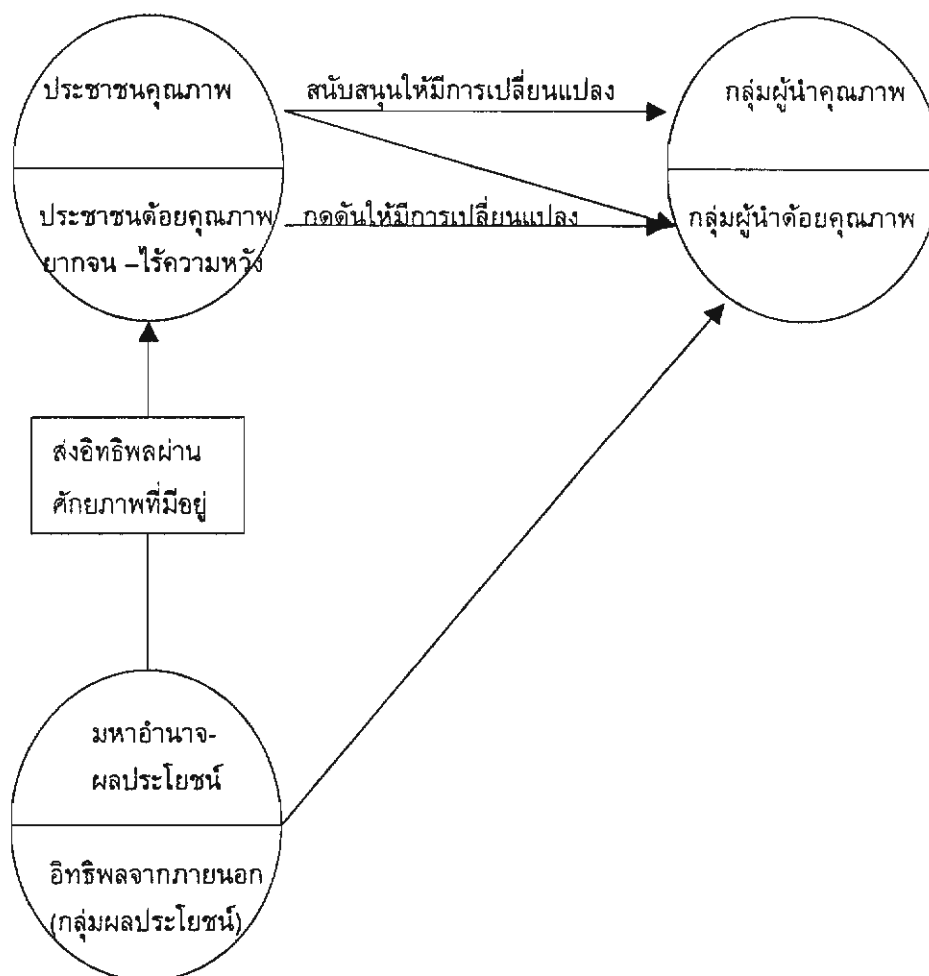
อนาคตของประเทศชาติมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องภายในสังคมหลายประการ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการขับเคลื่อนสังคมส่วนหนึ่งได้แก่ “กลุ่มผู้นำคุณภาพ” และ “ประชาชนคุณภาพ” ซึ่งกำหนดรูปแบบที่น่าพิจารณาได้ 4 รูปแบบคือ

5.2.1 การขับเคลื่อนภายใต้การนำของกลุ่มผู้นำด้วยคุณภาพ

- กลุ่มผู้นำด้อยคุณภาพ กำหนดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อกลุ่มประชาชนในสังคม บังเกิดผลการปฏิบัติออกมา กระบวนการนี้มักเป็นรูปแบบของกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปแบบทางสันติวิธี

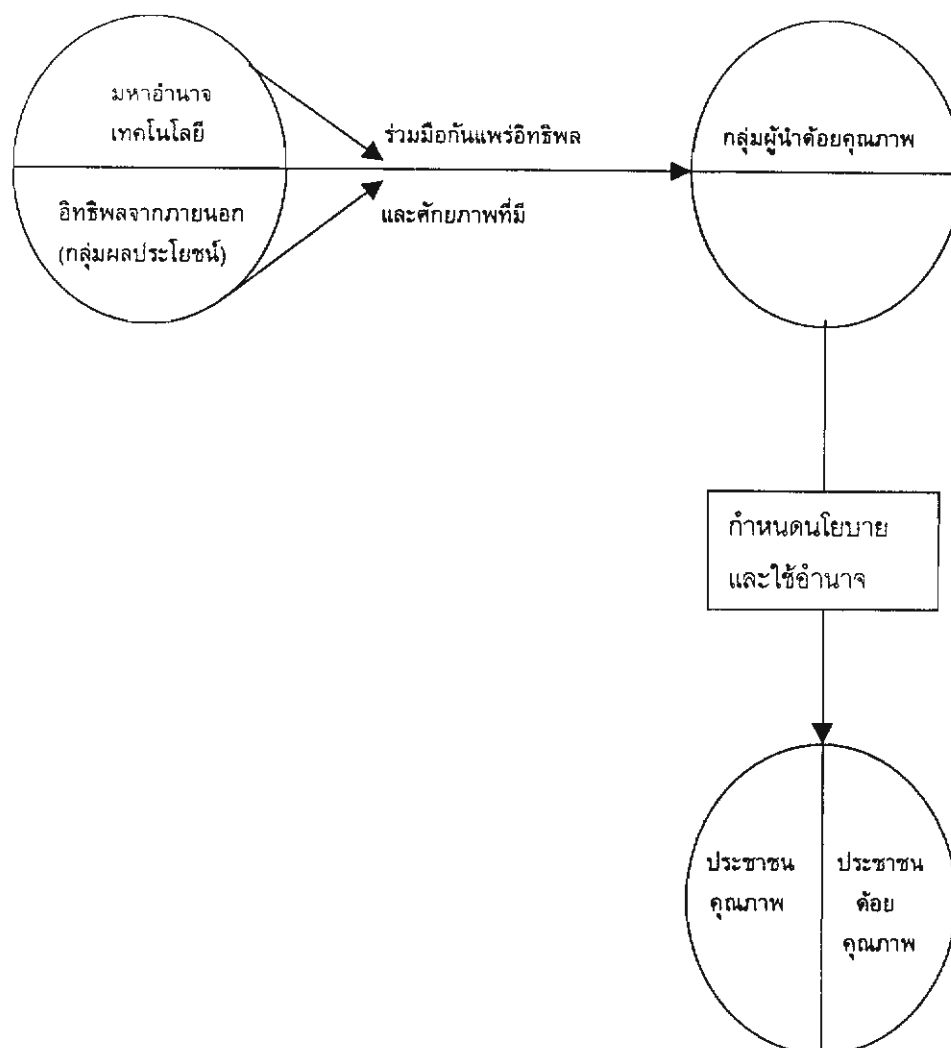
5.2.2 การขับเคลื่อนภายใต้การนำของกลุ่มประชาชน

- กลุ่มประชาชนคุณภาพและกลุ่มประชาชนด้วยคุณภาพ จะกดดันต่อกลุ่มผู้นำคุณภาพและกลุ่มผู้นำด้วยคุณภาพให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม โดยมีอำนาจอิทธิพลจากภายนอกเป็นตัวแปรหนุนช่วย

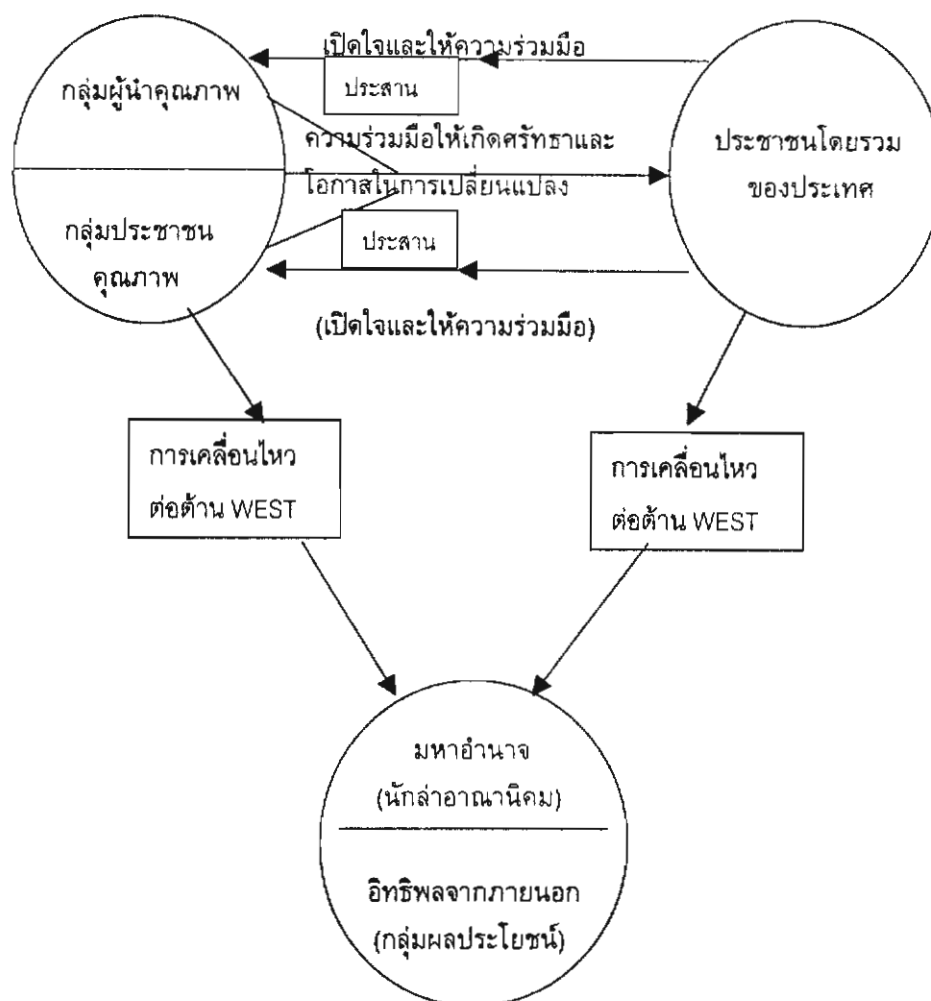
- รูปแบบนี้จะมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงจากฐานอำนาจเผด็จการมาเป็นฐาน อำนาจกลุ่มผลประโยชน์ภายในประเทศ ซึ่งประสานอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์ในต่างประเทศหรือมหาอำนาจ ซึ่งเป็นรูปแบบของการเปลี่ยนถ่ายฐานอำนาจของแต่ละกลุ่มผลประโยชน์เท่านั้น

5.2.3 การขับเคลื่อนภายใต้การนำมหาอำนาจ

- มหาอำนาจโดยกลุ่มผลประโยชน์ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอิทธิพลในการควบคุม กลุ่มผู้นำด้วยคุณภาพ ในการกำหนดนโยบายให้บังเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม
- ประชาชนทั้งที่มีคุณภาพและด้วยคุณภาพจะได้รับความเสียหายจากการบริหารของกลุ่มผู้นำด้วยคุณภาพ บุคคลผู้อ่อนแอทุกกลุ่มจะถูกลดโอกาสและศักยภาพในการประสานความร่วมมือในการต่อสู้ จากสภาวะวิกฤตที่กดดันให้จำต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของแต่ละฝ่าย ดังเช่นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชีย

5.2.4 การขับเคลื่อนภายใต้การนำร่วมกันของกลุ่มผู้นำคุณภาพและกลุ่มประชาชนคุณภาพ

- กลุ่มผู้นำคุณภาพและกลุ่มประชาชนคุณภาพจะต้องร่วมมือร่วมใจประสานความสามัคคีและความถูกต้องของสังคมเป็นหลัก ในลักษณะของความเป็น “ชาตินิยมแบบไทยสมัยใหม่” ในการกดดันต่อกลุ่มผลประโยชน์ภายนอกและกลุ่มผลประโยชน์ภายใน ซึ่งต่างก็แสวงประโยชน์ร่วมกันอยู่ในสังคม เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติและสังคมไทย

5.3 ยุทธศาสตร์ / แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาของชาติ

แนวความคิดเพื่อรวมพลังไทยในลักษณะความเป็น “ชาตินิยมแบบไทยสมัยใหม่” โดยการเสริมสร้างกลุ่มประชาชนและผู้นำคุณภาพที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทันต่อสถานการณ์ของประเทศและสภาวะการณ์โลก กล่าวคือ

5.3.1 แนวคิด “วิชาข่าวสาร” (NHD : News for Human Development)

มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการพัฒนาบุคลากรของชาติในทุกกระชั้นชั้นให้มี ความรู้ ความสามารถสูงสุดในเวลาอันสั้น ใช้งบประมาณน้อยที่สุด สามารถปฏิบัติได้จริงและ บังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

5.3.2 แนวทางปฏิบัติ

- การกำหนดให้เป็น “พรบ.วิชาข่าวสาร” เพื่อมีผลบังคับใช้ในกระบวนการทางการศึกษาทุกระดับชั้นทั่วประเทศ
- สื่อมวลชนทุกสาขาใช้ศักยภาพในวิชาชีพ ดำเนินการในการค้นหา เก็บรักษา วิเคราะห์ วิจารณ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารทุกแง่มุม เผยแพร่ต่อสังคม
- การบรรจุวิชาข่าวสารในตารางสอนประจำวันของชั้นเรียน เพื่อการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ตามสถานการณ์โลกและประเทศไทยร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

5.3.3 ผลจากการปฏิบัติ

การนำแนวคิดไปปฏิบัติ จะก่อให้เกิดพัฒนาการด้านบุคลากรทั้งใน ส่วนของครูและนักเรียน ให้ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางตามความเป็นจริงของสังคม เป็นการพัฒนาการรับรู้มีมุมมองใหม่ ๆ ในชีวิต ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดมากกว่าการท่องจำ เพื่อการสร้างสรรค์ที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2543). สังคมเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 2550: ยุทธศาสตร์การพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

เป็นรายงานวิจัยที่ได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการที่เสนอต่อที่ประชุม วิชาการเรื่อง “ปัญหาท้าทายของสังคมไทย ใครจะได้อะไร? อย่างไร?” ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน พัทยา ระหว่างวันที่ 10-11 ธันวาคม 2536 การประชุมวิชาการครั้งนี้ เป็นครั้งแรกที่สถาบันหันมาจับประเด็นการพัฒนาสังคมไทยอย่างจริงจัง โดยคาดหวังว่าจะมีการผสมผสานองค์ความรู้ในลักษณะสหวิทยาการ ทั้ง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และประวัติศาสตร์

2. ปัญหาวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจไทยจนถึงทศวรรษ 2550 และยุทธศาสตร์การพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์

3. วัตถุประสงค์

ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจไทยที่เป็นมา ที่เป็นอย่างและที่จะเป็นไปจนถึงทศวรรษ 2550

4. กรอบแนวคิด/ทฤษฎี

4.1 ทฤษฎีโกลาหลลาอัวตอร์ (Chaos Theory) : เหตุการณ์เล็ก ๆ ที่อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญสามารถก่อให้เกิดความโกลาหลได้อย่างมหาศาล

4.2 กรอบการวิเคราะห์ : การเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจไทยอาจศึกษาในแง่มุมของปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ การเมืองภายใต้ความสัมพันธ์การผลิตรูปแบบต่าง ๆ (ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ระบบทุนนิยม กับวัฒนธรรมอำนาจนิยม และวัฒนธรรมประชาธิปไตย)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ห้วงระยะเวลาการทำนาย : 20 ปี (ถึงพ.ศ. 2550)

5.2 ระยะเวลาทำการวิจัย : 1 ปีครึ่ง (ก.ย. 2536 - มิ.ย. 2538)

5.3 วิธีการ : วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ

(Qualitative analysis)

6. เทคนิควิธีที่ใช้

ทำนายตามหลักอนาคตวิทยา (Futurology) และการวิเคราะห์แนวโน้ม (trend analysis)

7. ตัวแปร/เครื่องมือที่ใช้

7.1 ตัวแปร

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจโลก

- 7.1.1 ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- 7.1.2 โครงสร้างของสังคม เศรษฐกิจโลก
- 7.1.3 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
- 7.1.4 ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7.1.5 การค้าระหว่างประเทศ
- 7.1.6 การเงินระหว่างประเทศ
- 7.1.7 การจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้
- 7.1.8 การจัดสรรทรัพยากร
- 7.1.9 เสถียรภาพของสังคมเศรษฐกิจโลก

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจไทย

- 7.1.10 ชนชั้นนำทางอำนาจ
- 7.1.11 ระบบราชการ
- 7.1.12 ภาครัฐบาล
- 7.1.13 ภาคธุรกิจ
- 7.1.14 ภาคประชาชน

การเปลี่ยนแปลงวิถีแห่งวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจการเมือง

- 7.1.15 วัฒนธรรมอำนาจนิยม
- 7.1.16 วัฒนธรรมประชาธิปไตย

การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

- 7.1.17 ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
- 7.1.18 ระบบทุนนิยม

7.2 เครื่องมือ

ค้นคว้าจากข้อมูลข่าวสารต่างๆ

7. ผลการวิจัย

8.1 ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

โลกยังไม่มีระเบียบการเงินระหว่างประเทศที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน เงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เงิน ECU และเงินเยนจะเป็นเงินตราสกุลหลักของโลก 3 สกุลเงิน ประเทศมหาอำนาจจะเข้าแทรกแซงระบบอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราสกุลหลักโดยการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนสัมพัทธ์ของเงินตราสกุลหลักต่างๆและมีการกำหนดขอบข่ายอัตราแลกเปลี่ยนที่เป้าหมาย (Exchange Rate Target Zones)

ด้านระเบียบการค้าระหว่างประเทศนั้น ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (Gatt) จะยังคงมีอยู่แต่ความสำคัญลดลง และยังไม่เป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจเสรีนิยม

โลกจะประกอบด้วยระเบียบการกำกับภาคจำนวนมากทำให้ระบบการค้าเปลี่ยนจากระบบพหุภาคีนิยมสู่ระบบทวิภาคีนิยมและประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ จะชักนำไปสู่ระบบเอกภาคีนิยมในที่สุด

8.2 โครงสร้างของสังคมเศรษฐกิจโลก

โลกจะก้าวสู่ระบบไตรอภิวัฒนภาพ ประกอบด้วยเขตเศรษฐกิจหลัก 3 เขต คือ เขตเศรษฐกิจอเมริกา เขตเศรษฐกิจยุโรปและเขตเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก ความสำคัญของสหรัฐ ในโครงสร้างการผลิตของโลกจะลดลง Asian NICs จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมเต็มตัว มาเลเซียและไทยจะเป็น NICs ตามด้วยอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม

8.3 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

Information Technology, Biotechnology, New Materials Technology, Energy technology และ Space Technology จะรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

8.4 ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประชากรในประเทศด้อยพัฒนาจะเพิ่มขึ้นแต่ประเทศที่พัฒนาแล้วจะลดลง สัดส่วนคนชราสูงขึ้นแต่เด็กจะลดลงในทุกภูมิภาค ประเทศพัฒนาแล้วเข้าสู่ยุคสังคมคนชรา (Ageing Society) ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น อัตราการสร้างบ้านแปลงเมืองเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศยากจนและฐานะปานกลางจะรวดเร็วกว่าประเทศมหาอำนาจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง การใช้พลังงานจะมีการประหยัดมากขึ้น

8.5 การค้าระหว่างประเทศ

การค้าขยายตัวภายในเขตเศรษฐกิจเดียวกัน แต่จะมีการสกัดสินค้าที่มาจากต่างเขตมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การค้าบริการขยายตัวมากและการค้าระหว่างหน่วยผลิตภายใต้ความเป็นเจ้าของเดียวกันและการค้าระหว่างประเทศภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีความสำคัญมากขึ้น

8.6 การเงินระหว่างประเทศ

การขยายเครือข่ายการลงทุนของบรรษัทระหว่างประเทศ ทำให้เกิดเครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ จำนวนบรรษัทระหว่างประเทศเพิ่มอย่างรวดเร็ว ตลาดการเงินระหว่างประเทศขยายใหญ่ขึ้นและการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีเสรีมากขึ้น การเก็งกำไรซื้อขายหลักทรัพย์ขยายตัวรวดเร็ว เงินทุนระหว่างประเทศจะมีการย้ายไปเก็งกำไรในประเทศต่างๆ ในลักษณะ “ซีฟจอร์ลงเท้า” (Foot loose) เศรษฐกิจฟองสบู่จะเกิดขึ้นและยุติลงเป็นระลอก ๆ การเก็งกำไรขยายจากหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ไปสู่ศิลปวัตถุมากขึ้น จำนวนสถาบันการเงินและธุรกิจหลักทรัพย์ระหว่างประเทศในลักษณะ “บรรษัทโลก” เพิ่มขึ้น

8.7 การจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เอเชียตะวันออกเป็นศูนย์กลางการเติบโตของโลกที่มีพลวัตสูง อัตราการเติบโตของสหรัฐฯ ล้าหลังญี่ปุ่นและประชาคมยุโรป

8.8 การกระจายรายได้

แอฟริกาเป็นศูนย์กลางแห่งความยากจนของโลก การกระจายรายได้ ระหว่างประเทศเลวร้ายลง ประเทศยากจนไม่สามารถเข้าอยู่ในเครือข่ายการผลิต และการค้าของเขตเศรษฐกิจต่าง ๆ และไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนได้

8.9 การจัดสรรทรัพยากรระหว่างประเทศ

มีการแทรกแซงกลไกราคาในการค้าข้ามเขตเศรษฐกิจมากขึ้น เงินทุนระหว่างประเทศมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี เงินออมเป็นปัญหาระดับโลก เงินทุนจะเข้าสู่ดินแดนที่มีศักยภาพในการเติบโตสูงประเทศต่าง ๆ ยังคงมีนโยบายส่งออกแรงงานแต่ก็เกิดการอพยพเข้าของแรงงานการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศมีมากขึ้น ขณะที่มหาอำนาจต้องการแรงงานบางประเภทมากขึ้น นอกจากนั้นจะมีแรงงานอพยพจากปัญหาความยากจน สงครามกลางเมืองและความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์มากขึ้น

8.10 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

สังคมเศรษฐกิจโลกจะได้เสถียรภาพเนื่องจากเขตเศรษฐกิจสำคัญ 2 เขตจะรวมตัวกันแข่งขันกับเขตที่สาม ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีมากขึ้น นอกจากนั้นปัญหาการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศและการเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์จะทำให้เกิดปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น

8.11 การเมืองโลกในทศวรรษ 2550

ไม่มีระเบียบการเมืองโลกเพราะขาดผู้นำในการจัดระเบียบ การเมืองโลกจะมีลักษณะเป็นระบบพหุขั้วอำนาจ (Multipolarity) รัฐบาลจะลดความสำคัญลงโดยรัฐภูมิภาคจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในระหว่างประเทศกลายเป็นองค์กร "เหนือรัฐ" มีอิทธิพลทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การเมืองระหว่างประเทศจะไม่มีเสถียรภาพ เนื่องจากความขัดแย้งทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โลกจะเข้าสู่สภาพ "นิวโลกาจาจล" (New world Disorder) จากความขัดแย้งระหว่างอารยธรรมความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ เกิดสงครามกลางเมืองการก่อการร้ายระหว่างประเทศและสงครามย่อย ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ การผลิตอาวุธยังคงมีต่อไปเพราะมหาอำนาจต้องการรายได้จากการส่งออก การแข่งขันการสะสมอาวุธมีมากขึ้น ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ทำการผลิตอาวุธมากขึ้นเพราะรายได้ดี

8.12 สังคมเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 2550

วัฒนธรรมอำนาจนิยมอุปถัมภ์แปรเปลี่ยนไปสู่วัฒนธรรมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย โดยวัฒนธรรมประชาธิปไตยอุปถัมภ์และวัฒนธรรมทุนนิยมอภิสิทธิ์อยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลงชนชั้นนำทางอำนาจส่วนใหญ่ที่มาจากการเลือกตั้งยังไม่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยจริง ผู้บริหารแผ่นดินยังคงหาประโยชน์จากวัฒนธรรมอำนาจนิยมอุปถัมภ์

8.13 ระบบราชการ

การปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพยังเป็นเรื่องยากที่จะสำเร็จซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการเผชิญกับระบบเศรษฐกิจในกระแสโลกาภิวัตน์

8.14 ภาครัฐบาล

ยังคงรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง

8.15 ภาคธุรกิจ

ผู้ประกอบการไทยต้องเลือกระบบทุนนิยมเสรีแทนระบบทุนนิยมอภิสิทธิ์ และเมื่อการลงทุนเป็นแบบไร้พรมแดน ผู้ประกอบการสมัยใหม่ จะเป็นนักลงทุนระหว่างประเทศที่ไร้สัญชาติที่พร้อมที่จะนำทุนไทยแปรสภาพเป็นทุนที่ไร้สัญชาติ ออกไปแสวงหาประโยชน์จากประเทศอื่น ๆ ในโลก

8.16 ภาคประชาชน

กระแสการพึ่งตนเอง กระแสการค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระแสการพัฒนาโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชนเป็นกระแสหลักในอนาคตของภาคประชาชน

8.17 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ทางเลือกในอนาคต ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจไทยในอนาคตจะมีทวิลักษณ์ คือ ภาคธุรกิจจะเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเปิด เน้นการส่งออก และผลักดันให้เศรษฐกิจไทยเข้าไปอยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์การผลิตของเขตเศรษฐกิจสำคัญของโลก ส่วนภาคประชาชนจะเลือกแนวทางพึ่งตนเองและใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนโดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งทั้งสองแนวทางจะได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศเหมือนกันแต่ต่างกลุ่มกัน

จิราพร บุณาค. (2541). แนวคิดทางยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2541-2550). เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 40 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.2540-2541.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและต่อเนื่องไปอีก 10 ปีข้างหน้า จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายและเกิดขึ้นพร้อมกันในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นปัญหาที่ยุ้งยากและซับซ้อนกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีต คนในสังคมไทยต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และต้องเตรียมพร้อมรับสถานการณ์และหาวิธีการจัดการที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติน้อยที่สุด ดังนั้นจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ระยะยาวเพื่อให้ทราบทิศทางการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพื่อกำหนดกรอบ แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ในภาพรวม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานความคิดในการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติระยะยาวต่อไป

2. ปัญหาวิจัย

แนวคิดทางยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2541-2550)

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษาแนวโน้มของสถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศระยะ 10 ปี (พ.ศ.2541-2550)

3.2 เพื่อเสนอแนะกรอบแนวความคิดทางยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติระยะ 10 ปี (พ.ศ.2541-2550)

4. กรอบแนวคิด/ทฤษฎี

บริบทของความมั่นคงของชาติ (National security) ในปัจจุบันและอนาคตเป็นความมั่นคงที่ครอบคลุมหลายมิติในประเด็นต่าง ๆ ของทุกด้านซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเป็นความมั่นคงสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Security) ดังนั้นการมองประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงแห่งชาติ จึงใช้วิธีคิดในลักษณะที่เป็นองค์รวม(Holistic) และบูรณาการ(Integration) มองความเกี่ยวพันและผลกระทบที่เชื่อมโยงถึงกัน กำหนดทางเลือกของวิธีการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาในภาพรวมและให้ทุกคนและทุกส่วนในชาติมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดและการจัดการดังกล่าว

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้เวลาวิจัย 1 ปี ขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมห้วงเวลา 10 ปีระหว่าง พ.ศ. 2541-2550

6. เทคนิควิธีที่ใช้

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงาน ผลการประชุมและข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประกอบการวิเคราะห์และกำหนดข้อเสนอแนะ

7. ตัวแปร/เครื่องมือที่ใช้

ตัวแปร

7.1 กระแสโลก

7.2 ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

7.3 บทบาทของภาครัฐ

7.4 การแสดงออกของประชาชน

7.5 การอยู่ร่วมกันในสังคม

เครื่องมือ

7.6 ค้นคว้าเอกสาร

7.7 การสัมภาษณ์

8. ผลการวิจัย

8.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะ 10 ปี

โลกจะมีลักษณะไร้พรมแดนและมีข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานใหม่มากขึ้น บทบาทของภาครัฐจะลดลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การแสดงออกของประชาชนจะแตกต่างกัน และเรียกร้องให้ภาครัฐดำเนินการตามความต้องการมากขึ้น คนในสังคมที่เคยยึดถือตัวบุคคล อำนาจระบบอุปถัมภ์ และความเจริญทางวัตถุจะเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีระบบและกติกาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น วัฒนธรรมทางการเมืองและการปกครองจะเปลี่ยนแปลงไป ประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมดจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนในระยะเวลาอันใกล้นี้ ในพ.ศ.2549 กลุ่มอาเซียนจะเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียนทำให้การค้าการลงทุนระหว่างประเทศในกลุ่มดำเนินการได้เสรีมากขึ้น

8.2 กรอบแนวความคิดทางยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ

ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติใหม่จะเพิ่ม "การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความแตกต่างในวิถีคิดและวิถีชีวิต" จากเดิมที่ประกอบด้วย "ความอยู่รอด ปลอดภัย และความเจริญก้าวหน้า" ให้ความสำคัญกับคุณภาพของประชาชน โดยให้คนไทยในชาติมีความเข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่ตรงกันรวมทั้งการมองไกลไปข้างหน้าเพื่อให้สามารถเตรียมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ และเปลี่ยนวิถีคิด และวิธีการจัดการใหม่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมโดยใช้แนวทางสันติวิธี และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแนวคิด"ความมั่นคงอย่างโปร่งใส (Security with Transparency)"

8.3 สถานการณ์ภายในประเทศ

บทบาทของประชาชนจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจของภาครัฐ

การกำหนดแนวทางพัฒนาสังคม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนและการจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่นการศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์ของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งรวมถึงการวางแผนและการจัดการด้านการผลิตและการขาย การสหกรณ์ และระบบการออมทรัพย์ของชุมชน

องค์กรชาวบ้านและกลุ่มอาชีพสาขาต่าง ๆ จะรวมตัวกันเป็นเครือข่ายกว้างขวางขึ้นและจะมีความเข้มแข็งมากขึ้นตามลำดับ ในกรณีที่มีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของชุมชนหรือกลุ่มอาชีพ จะมีการรวมกลุ่มพลังเครือข่าย เพื่อประสานการเคลื่อนไหวและสร้างพลังอำนาจต่อรองให้มีน้ำหนักมากขึ้น รวมทั้งจะมีการพัฒนาองค์กรด้วยการขยายความสัมพันธ์กับองค์กรในลักษณะเดียวกันในต่างประเทศ

องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organizations-NGOs) นักวิชาการและสื่อมวลชนบางส่วน จะมีบทบาทในการเชื่อมประสานเครือข่ายกลุ่มพลังประชาชน และจะมีส่วนสนับสนุนการพัฒนา การวางแผน และการจัดการผลประโยชน์ขององค์กรชาวบ้านและกลุ่มพลังต่าง ๆ

กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจะแสดงออกถึงการมีความเห็นที่แตกต่างกัน หรือมีความขัดแย้งกันมากขึ้นในช่วงระยะ 5 ปีแรก ที่มีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จากสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในการมีส่วนร่วมและการแสดงถึงความคิดเห็นที่สามารถกระทำได้ภายใต้กติกาใหม่ของสังคม ในขณะเดียวกันจะมีกลุ่มแอบแฝงแสวงประโยชน์จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนกับประชาชน และระหว่างกลุ่มประชาชนกับภาครัฐ นอกจากนี้การแสดงออกเพื่อเรียกร้องหรือประท้วงในประเด็นที่มีความขัดแย้ง ส่วนหนึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดในเนื้อหาและความมุ่งหมายที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหความขัดแย้งและป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงเพื่อเอาชนะหรือยุติปัญหา จะให้ความสำคัญกับแนวทางสันติวิธี โดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะเข้าใจวิธีคิดและกระบวนการแก้ไขปัญหแบบสันติวิธีมากขึ้น ซึ่งเป็นจุดที่ดีสำหรับสังคมไทยที่จะทำให้เกิดสถานะที่เอื้อประโยชน์ต่อการก้าวเดินต่อไปข้างหน้า

ทิศทางการพัฒนาการเมืองไทยจะชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งรูปแบบและวิถีทางการเมือง ระบบพรรคการเมืองจะเข้มแข็งขึ้น นักการเมืองจะมีคุณภาพมากขึ้นสภาวะทางการเมืองจะโปร่งใสมากขึ้น โดยกลุ่มพลังงานประชาชน นักวิชาการ NGOs และสื่อมวลชน จะตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมทางการเมืองและการบริหาร การซื้อเสียงและการฉกฉวยประโยชน์ทางการเมืองจะยังคงมีอยู่บ้าง แต่ทำได้ยากขึ้น และจะปรับรูปแบบให้กลุ่มผลประโยชน์ที่มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองเป็นผู้ดำเนินการแทน

ภาครัฐจะมีบทบาทลดลงแต่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รัฐไม่ใช่ผู้ตกลงใจแต่เพียงผู้เดียวในการกำหนดทิศทางหรือแนวทางของสังคม แต่ประชาชนจะมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตกลงใจเพื่อผลประโยชน์ของสังคมมากขึ้น โดยรัฐจะทำหน้าที่ชี้แนะ ประสาน และกำกับดูแล ไม่ใช่การตกลงใจและควบคุมเช่นที่ผ่านมาพร้อมกันนี้ภาครัฐจะมีวิธีการทำงานที่มี

ประสิทธิภาพมากขึ้นภายใต้การตรวจสอบของภาคประชาชน โดยเฉพาะความจริงจังและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส การให้ความสำคัญกับการศึกษา ตรวจสอบ วิเคราะห์สถานการณ์ และสังเคราะห์ปัญหาของสังคม เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำสังคม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมตลอดถึงการทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำในการเตรียมความพร้อมของสังคมให้สามารถปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์

วัฒนธรรมการปกครองจะค่อย ๆ เปลี่ยนจากการให้ความสำคัญกับ “ตัวบุคคล” ที่มีอำนาจที่ใช้วิธีการของ “เจ้าขุนมูลนาย” และ “การอุปถัมภ์” มาเป็นการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในรูปแบบและกระบวนการที่มี “ระบบ” ภายใต้องค์กรและกลไกของสังคม

สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลมากขึ้นในการสร้างกระแส กำหนดแนวความคิด ทิศนคติ ค่านิยม ในขณะเดียวกันสื่อมวลชนก็จะถูกตรวจสอบพฤติกรรมและการเสนอข่าวโดยภาคประชาชน

ทิศทางการเคลื่อนตัวของภาคประชาชนในภาพรวม จะมุ่งไปสู่ “ประชาสังคม” (Civil Society) มากขึ้น ประชาสังคมมีพื้นฐานของศีลธรรมที่ลึกซึ้งในเรื่องของการเคารพคุณค่าของความเป็นคนของทุกคน และมีการรวมกลุ่มทำงานกันในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่รอการอุปถัมภ์จากภาครัฐ เช่น ในรูปของกลุ่ม ชมรม สหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม ชุมชน ประชาคม ฯลฯ ประชาสังคมจะเป็นตัวกำหนดให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี ซึ่งจะทำให้สังคมไทยเข้มแข็ง มีคุณธรรมและมีคุณค่า โดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีพลังที่จะร่วมกันพัฒนาสังคมและจัดการให้บรรลุผลตามความต้องการส่วนรวมของสังคมได้อย่างสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็มีพลังที่จะตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม ภาคธุรกิจเอกชนส่งเสริมการมุ่งไปสู่ “ประชาสังคม” เพราะผลของประชาสังคมจะเอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจเช่นกัน

สังคมจะให้ความสำคัญกับจิตสำนึกร่วมของประชาชน (Social awareness) ต่อประเด็นปัญหาที่จะมีผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัย ความโปร่งใส รวมทั้งเรื่องที่มีผลกระทบทางลบต่อสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพโดยเฉพาะต่อเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส จะถูกกระตุ้นจากสังคมให้จัดระบบการจัดการในเรื่องเหล่านี้อย่างชัดเจนและจริงจังมากขึ้น

ปัญหาภายในประเทศที่มีอยู่เดิม คือ ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาทางสังคมอื่น ปัญหาความยากจน ความรู้สึกไม่เป็นธรรม ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ปัญหาสถาบันครอบครัว ปัญหาสิ่งแวดล้อม การว่างงาน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหา ยาเสพติด และปัญหาแรงงานต่างชาติดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาแรงงานที่นำห้วงคือการว่างงานของแรงงานไทย ปัญหาเหล่านี้ยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องในช่วงระยะ 5 ปีแรก (พ.ศ.2541-2545) ซึ่งเป็นช่วงระยะเปลี่ยนผ่านของการปรับระบบและกลไกเพื่อแก้ไขปัญห และจะผ่อนคลายลงเป็นลำดับในช่วง 5 ปี หลัง (พ.ศ.2546-2550)

สังคมจะกระตุ้นภาครัฐให้ปรับระบบการศึกษาใหม่ ด้วยการให้ความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพของเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและสอดคล้องกับขีดความสามารถการปรับหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและศักยภาพของเด็ก ปรับวิธีคิดและวิธีการสอนของครู ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับเด็กมากกว่าการบังคับให้เรียนรู้ตามหลักสูตรวิชาอย่างเดียวกัน รวมถึง การปรับวิธีการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใช้เหตุและผลในการคิด ซึ่งจะ สอดคล้องกับการพัฒนาคนในการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ไทยและสังคมโลก โดยเฉพาะด้านการเมืองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจและสังคมในระยะต่อไป

ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ จะให้ความสำคัญกับภาคเกษตรและภาคบริการมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน การแข่งขัน

โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจในชุมชนชนบทจะเข้มแข็งขึ้น จากการช่วยเหลือสนับสนุน และส่งเสริมจากภาครัฐ NGOs และนักวิชาการ ชุมชนชนบทที่พัฒนาถึงระดับระบบเศรษฐกิจครบ วงจรจะขยายกว้างขวางขึ้น และจะเป็นต้นแบบให้มีการขยายชุมชนลักษณะนี้มากขึ้น

ในช่วงระยะ 5 ปีแรก (พ.ศ.2541-2545) เศรษฐกิจจะอยู่ในระยะฟื้นตัวโดยจะเน้นเสถียร ภาพ ด้านระดับราคา ดุลบัญชีเดินสะพัด และดุลการชำระเงิน แต่จะยังคงอ่อนไหวค่อนข้างมาก ต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทุกด้านภายในประเทศ และความผันผวนของสถานการณ์ เศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำหรับในช่วงระยะ 5 ปีหลัง(พ.ศ.2546-2550) เศรษฐกิจจะมีแนวโน้ม ฟื้นตัวดีขึ้น โดยเฉพาะการปรับระบบการเงินและการคลังใหม่ การปรับโครงสร้างการผลิต และการปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขัน

8.4 สถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อการดำเนินความสัมพันธ์และการส่งเสริม ความมั่นคงร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซีย เพราะหาก ประเทศเพื่อนบ้านมีปัญหาภายในหรือขาดเสถียรภาพและความมั่นคงภายในแล้วย่อมส่งผล กระทบต่อประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงถือว่าความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้านคือ ความมั่นคงของไทยด้วย โดยยึดหลักการไม่ก้าวท้าวหรือแทรกแซงกิจการภายใน ในขณะเดียวกันไทยจะให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศลาว กัมพูชา และพม่ามาก ขึ้น โดยมุ่งเน้นผลการพัฒนาให้เกิดแก่ประชาชน

ประเทศเพื่อนบ้านที่จะมีประเด็นเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของไทยค่อนข้างมาก คือ ประเทศพม่า และประเทศกัมพูชา ตามลำดับ ส่วนประเทศลาวและมาเลเซียจะมีความสัมพันธ์ที่ ไกลชิดแน่นแฟ้นกันยิ่งขึ้น โดยปัญหาความขัดแย้งจะลดลง และบางเรื่องที่ยังมีปัญหาก็สามารถ หาทางออกที่มีแนวโน้มของการเจรจาตกลงกันได้ในระยะต่อไป

สถานการณ์ภายในประเทศลาว

ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว อยู่ในระดับดีที่สุดเท่าที่เคยเป็นมาและได้พัฒนาตึ่ยิ่งขึ้นมาเป็นลำดับ มีการติดต่อแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกัน ในทุกระดับ และมีการดำเนินความสัมพันธ์ผ่านองค์กรและกลไกความสัมพันธ์ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น (จังหวัด-แขวง) และระดับประชาชน (สมาคมไทย-ลาว และสมาคมมิตรภาพลาว-ไทย)

ทางด้านเศรษฐกิจ

มีความสัมพันธ์เป็นอย่างดี จากการที่ไทย-ลาว มีพรมแดนติดต่อกันและลาวต้องอาศัยไทยเป็นเส้นทางออกทะเลเพื่อค้าขาย มีการค้าผ่านจุดผ่านแดนถาวร ที่เปิดอยู่ 14 แห่ง โดยลาวนำเข้าสินค้าจากไทย และส่งออกสินค้ามาไทยเป็นจำนวนมากที่สุด เมื่อเทียบกับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ โดยรายได้สำคัญของลาวมาจากการขายพลังงานไฟฟ้าให้ไทย นอกจากนี้ยังมีการค้าบริเวณชายแดน ณ จุดผ่อนปรนการค้า อีกจำนวน 18 จุด และไทยยังคงเป็นประเทศที่มีการลงทุนในลาวสูงสุดอยู่ในอันดับแรก รวมถึงไทยได้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ วิชาการ และพัฒนาแก่ลาวเป็นประจำทุกปี

ทางด้านสังคม

มีความสัมพันธ์อย่างดียิ่งในระดับประชาชนเนื่องจากมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีเหมือนกัน แต่ลาวก็ยังคงมีความหวาดระแวงอิทธิพลจากสังคม วัฒนธรรมสมัยใหม่ของไทยที่จะไปครอบงำอยู่พอสมควร

ทางด้านปัญหาเขตแดน

เป็นปัญหาที่เกิดการกระทบกระทั่งกันมาโดยตลอดเนื่องจากยังไม่มี การปักปันเขตแดนที่ชัดเจน มีสภาพปัญหาหลายลักษณะ ได้แก่

1. การดูตกรายในแม่น้ำโขง ของบริษัทเอกชนไทย รุกล้ำเขตแดนลาว
2. การลักลอบเข้าเมืองของราษฎรลาวเพื่อเข้ามาขายแรงงานในไทย
3. การค้ายาเสพติด ซึ่งมีแหล่งผลิตและทางผ่านมาจากลาวเข้าไทย และ
4. การลักลอบค้าสินค้าหนีภาษีข้ามแดน(ของเถื่อน)

สถานการณ์ภายในประเทศกัมพูชา

ชายแดนด้านทิศตะวันออกในส่วนที่ติดกับกัมพูชา เป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านการทหารที่สำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากระยะทางจากชายแดนถึงกรุงเทพฯ ห่างเพียง 300 กิโลเมตรเศษเท่านั้น และสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ไม่ว่าสถานการณ์ในกัมพูชาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หรือรัฐบาลกัมพูชาจะมีเสถียรภาพหรือไม่เพียงใด ก็มีผลต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนตลอดมา

สถานการณ์ที่เป็นภัยคุกคามชายแดน มีแนวโน้มที่จะลดระดับความรุนแรงลงและคลี่คลายตามสถานการณ์ การสู้รบภายในกัมพูชาที่ลดระดับลงขึ้นกับเงื่อนไขการเมืองภายในกัมพูชาเป็นสำคัญ การกล่าวหาไทยก็จะลดลงเช่นกันเพราะข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาชายแดนส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์จากการทำไม้ และการค้าอาวุธ โดยนำ

อาวุธมาขายให้พ่อค้าตามแนวชายแดน ประกอบกับความยากจนจะผลักดันให้ชาวบ้านหลบหนีมาหางานทำ ขณะเดียวกันพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสูง เช่น เกาะกง คนไทยได้สนใจลงทุนทำธุรกิจเป็นจำนวนมาก ในอนาคต เมื่อสถานการณ์คลี่คลายและยุติการสู้รบแล้ว ปัญหาหลักเกี่ยวกับเส้นเขตแดนจะกลายเป็นปัญหาที่สำคัญต่อไป

สถานการณ์ภายในประเทศพม่า

รัฐบาลพม่าเป็นรัฐบาลคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของคณะนายทหารบนพื้นฐานของความเป็นชาตินิยม มีความหยิ่งในศักดิ์ศรีและอ่อนไหวในเรื่องเกียรติภูมิของชาติ ยึดถือความมั่นคงของชนชั้นปกครองโดยฝ่ายทหาร และถือเอากองทัพเป็นหลักในการนำประเทศ การสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นภายในชาติ เป็นผลประโยชน์สำคัญยิ่งกว่าผลประโยชน์ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ได้ดำเนินแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อคนเชื้อสายพม่าเป็นลำดับแรก และใช้กำลังทำลายล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านอำนาจรัฐ โดยถือเป็นกลุ่มกบฏชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจรัฐ เกือบทุกกลุ่มอยู่บริเวณตามแนวชายแดนไทย ซึ่งรัฐบาลพม่าใช้วิธีการจัดการจากกลุ่มอ่อนไปหากลุ่มแข็งควบคู่กับการแก้ปัญหาทางการเมือง"แบ่งแยกแล้วเจรจา" ปัจจุบัน พม่าสามารถเจรจายุติการสู้รบได้แล้วทุกกลุ่มโดยกลุ่มมอญได้ข้อยุติล่าสุด คงเหลือเพียงกลุ่มกองกำลังกะเหรี่ยงเท่านั้น

พลโทชินยูน พยายามที่จะพัฒนาทหารในกองทัพให้มีมาตรฐานมากขึ้นเพราะรัฐบาลทหารพม่าปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นทหารรุ่นใหม่ที่ขาดประสบการณ์ต่างประเทศพลโทชินยูน ได้เข้าไปดูแลสถาบันยุทธศาสตร์ศึกษา (Office of Strategic Study-OSS) เพื่อจะพัฒนาคุณภาพทหารรุ่นใหม่ และพยายามให้ตนเองได้รับการยอมรับนับถือจากฝ่ายทหารในกองทัพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากพลเอกเนวินเสียชีวิต พลโทชินยูนอาจจะต้องก้าวลงจากอำนาจ ในปัจจุบันมีข่าวสารที่ชัดเจนว่า พลโทชินยูน ซึ่งเป็น ผู้บัญชาการหน่วยข่าวกรองทหาร DDSI (Department of Defence Service Intelligence) อีกตำแหน่งหนึ่งได้ตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ใน DDSI

สถานการณ์ด้านการเมืองในพม่า

SPDC ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับชนกลุ่มน้อยก่อน โดย พลโทชินยูน ซึ่งมีนโยบาย Peace for Democracy ซึ่งหมายถึงการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นก่อนที่จะนำพาประเทศไปสู่ประชาธิปไตย เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการเจรจายุติศึกกับชนกลุ่มน้อยได้แล้ว 15 กลุ่ม กลุ่มสุดท้ายคือ มอญ เมื่อปี พ.ศ.2538 และกลุ่มคะยาต้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งกำลังเจรจาอยู่ อย่างไรก็ตามในการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย พลเอกหม่องเอ กลับมีนโยบายแก้ปัญหาที่เรียกว่า Arms for Peace หมายถึงการใช้นโยบายปราบปรามเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยยอมแพ้ นโยบายทั้ง 2 ลักษณะนี้โดยข้อเท็จจริงแม้จะต่างกันทางยุทธวิธี แต่ก็มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ร่วมกัน คือ มีทั้งการเจรจาและการปราบปรามควบคู่กัน ดังจะเห็นได้ชัดเจนในการเจรจากับกลุ่ม KNU

ปัจจุบันพม่ามีความเชื่อมั่นในควมมีเสถียรภาพและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นการกดดันของนานาชาติขาดเอกภาพ และไม่มีพลังมากพอต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของพม่าตามที่

ฝ่ายตะวันตกเรียกร้องมากนัก ขณะเดียวกัน พม่าสามารถปรับตัวเองและแสวงหาพันธมิตร แลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับบางประเทศได้สำเร็จโดยเฉพาะจีน กล่าวได้ว่า รัฐบาลพม่าเน้น “การมีเสถียรภาพทางการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงต้องไปด้วยกัน” และจากการที่พม่าประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาของตนได้มากขึ้นความจำเป็นต้องยอมรับการแก้ปัญหาชายแดนกับไทยในลักษณะ “ไม่พอใจไทยสักๆ” จะเปลี่ยนท่าทีและทิศทางการดำเนินนโยบายที่ก้าวร้าวและท้าทายมากขึ้น

สภาพปัญหาอันเป็นผลกระทบต่อผลประโยชน์และภัยคุกคามต่อชายแดนไทย
แยกพิจารณาได้ ดังนี้

การสู้รบกับกองกำลังกลุ่มกะเหรี่ยง(KNU)

รัฐบาลพม่าได้ดำเนินการทางทหารอย่างรุนแรงในการปราบปรามชนกลุ่มน้อยและผู้ต่อต้านรัฐบาลพม่าในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า เพื่อสร้างเสถียรภาพและความปลอดภัยให้แก่นักลงทุนชาวต่างชาติที่เข้าไปลงทุนในพม่า และเพื่อสร้างบรรยากาศในการลงทุน หลังจากพม่าทำลายฐานที่มั่นและทำลายสัญลักษณ์รัฐบาลพลัดถิ่นในพื้นที่อิทธิพลของ KUN มีให้พื้นตัวขึ้นมาเป็นปัญหากับพม่าอีก และมุ่งจัดการอย่างจริงจังและพยายามโดดเดี่ยวนายพลโบเมียะซึ่งภาวะผู้นำเริ่มอ่อนกำลังลง ประกอบกับมีความขัดแย้งภายในมากระหว่างการต่อสู้เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับการยอมเจรจา ขณะที่โลกตะวันตกพยายามสนับสนุนให้เป็นสัญลักษณ์และใช้การเคลื่อนไหวต่อสู้ของ KNU เป็นเครื่องมือกดดันทางการเมืองและด้านสิทธิมนุษยชนต่อพม่า แต่ขณะเดียวกัน KNU ได้ตั้งองค์กรระหว่างประเทศหรือความช่วยเหลือต่างๆ จากโลกตะวันตกเพื่อความอยู่รอดของตนเช่นกัน

การกดดันให้ไทยยอมให้ตั้งพื้นที่สำหรับผู้หลบหนีเข้าเมืองให้อยู่ในพื้นที่ชายแดนเพื่อเป็นประโยชน์ทางการเมือง ก่อให้เกิดภาวะผู้หลบหนีการสู้รบกว่า 60,000 คน ตามแนวชายแดน (แม่ฮ่องสอน-ตาก) และดินแดนไทยถูกใช้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อกดดันพม่า ซึ่งมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าและกระทบต่อภาพพจน์ของไทยในด้านมนุษยธรรม

การเคลื่อนย้ายกำลังของกองกำลังกะเหรี่ยงตามชายแดนไปอยู่ใน พื้นที่ป่าเขาฝั่งตรงข้ามด้าน อำเภอบพพระ และ อำเภออุ้มผาง ของไทย อาจก่อให้เกิดผลกระทบตามแนวชายแดนไทยในระยะต่อไปได้ แต่จะไม่รุนแรง หากเคลื่อนไหวเพียงเพื่อความอยู่รอดและไม่พัฒนาเป็นฐานที่มั่นต่อต้านพม่า รวมถึงไม่สร้างบทบาทให้เห็นว่า จะใช้พื้นที่ชายแดนเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อกดดันต่อพม่า เช่น ในอดีต คาดว่าการเคลื่อนไหวคงจะค่อย ๆ ลดระดับลง และหมดสภาพ คงเหลือการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและความอยู่รอด

ภาคตะวันตกตอนกลาง

แม้จะมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มกำลังมอญและกะเหรี่ยง ด้านตรงข้ามจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดราชบุรี แต่กองกำลังเหล่านี้เป็นเพียงการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและแสวงหาผลประโยชน์ พม่าจึงไม่ได้จัดความสำคัญเร่งด่วนในการกวาดล้าง แต่พยายามใช้การเจรจาและควบคุมให้อยู่ในพื้นที่จำกัดไม่ให้ขยายขอบเขตอิทธิพลได้ต่อไป เนื่องจากตระหนักดีว่า

กองกำลังเหล่านี้ได้เปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ทางทหารมาเป็นการต่อสู้ด้วยวิถีทางการเมือง และเลิกความตั้งใจเพื่อตั้งรัฐอิสระแล้ว เป็นเพียงการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเท่านั้น

การที่รัฐบาลพม่าจะดำเนินการกวาดล้างกลุ่มมอญและกะเหรี่ยง ด้วยวิธีการ เช่น ในอดีตจากการต่อสู้ภายในจนถอยร่นติดชายแดน และการจะกลับไปใช้วิธีการสู้รบเพื่อเอาชนะในวิธีทางแบบเก่าเป็นไปได้ยาก เนื่องจากขณะนี้ต่างชาติให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาประชาธิปไตย แต่โดยที่เป็นพื้นที่ที่มีอำนาจรัฐของพม่าเข้าถึงได้ยาก และทั้งมวลชนชาวมอญและกะเหรี่ยงต่างใช้เป็นเส้นทางออกสู่ชายแดน ทำให้พื้นที่เหล่านี้มีลักษณะถูกใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์และก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ภาคตะวันตกตอนล่าง

กองกำลังและมวลชนชาวมอญและกะเหรี่ยง ซึ่งเกาะอยู่ตามแนวชายแดนตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-จังหวัดระนอง เป็นกองกำลังและมวลชนที่ถูกจัดขึ้นไว้ และกระจายออกไปจากศูนย์กลางสู่ส่วนอื่น ๆ เพื่อตรึงพื้นที่และแสวงหาประโยชน์ ทั้งเป็นเพียงกองกำลังขนาดเล็กเพื่อความอยู่รอดยิ่งกว่าจะเป็นกองกำลังเพื่อการต่อสู้เช่นเดียวกับส่วนอื่น ๆ นอกจากนี้ได้มีกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์ได้ร่วมมือกับนักธุรกิจใช้กำลังข่มขู่เรียกค่าคุ้มครอง เช่น จากเรือประมง การทำไม้ ซึ่งความขัดแย้งส่วนใหญ่เกิดจากการหักหลัง ส่งผลให้เกิดการตอบโต้กันด้วยความรุนแรงตามมา สาเหตุดังกล่าวทำให้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเป็นประจำ และขยายตัวไปสู่ปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน

สถานการณ์ประเทศมาเลเซีย

ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มาเลเซียเป็นไปในทางที่ดีขึ้น และแน่นแฟ้นมากขึ้น ปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนไทย-มาเลเซีย ได้มีการแก้ปัญหาคลี่คลายไปด้วยดีมากกว่าชายแดนด้านอื่น จุดที่ยังเป็นปัญหายูในปัจจุบันคือ หลักเขต 69-70 ซึ่งยังคงตกลงกันไม่ได้

ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาค ทำให้มาเลเซียหันมาใกล้ชิดและร่วมมือกับไทยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างกันมากขึ้น การพัฒนาความสัมพันธ์ที่เห็นเป็นรูปธรรม ได้แก่ การลงนามทำความตกลงในการซื้อขายก๊าซธรรมชาติจากแหล่งก๊าซในพื้นที่พัฒนาร่วม และการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกันภายใต้กรอบของโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย IMT-GT (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle) รวมทั้งการส่งเสริมการศึกษาด้านเทคโนโลยีของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ของไทยและภาคตะวันออกของมาเลเซีย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาใน IMT-GT ต่อไป

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-มาเลเซีย เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยเป็นอย่างมาก หากสามารถจัดการความหวาดระแวง ความไม่เข้าใจระหว่างกันให้หมดไป ไทยและมาเลเซียจะเป็นแกนหลักในอาเซียน ทำให้อาเซียนเข้มแข็งมากขึ้น นอกจากนี้มาเลเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ช่วยเหลือไทยในเวทีองค์กรมุสลิมโลก

สรุปในภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมา ไม่มีกรณีใดที่จะเป็นภัยคุกคามระหว่างกัน และไม่มีผลกระทบด้านลบต่อความมั่นคงของไทย ยิ่งกว่านั้นมาเลเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ช่วยเหลือไทยในเวทีองค์กรมุสลิมโลก (Organization of Islamic Conference – OIC) ในเรื่องเกี่ยวกับคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเรื่องโจรก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

สถานการณ์/กระแสโลก

ในช่วงระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2541-2550) โลกจะพัฒนาเป็นหลายขั้วอำนาจ คือ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป (EU) จีน และญี่ปุ่น แต่ในช่วงระยะ 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2541-2545) สหรัฐฯ จะเป็นประเทศมหาอำนาจเพียงประเทศเดียว และจะใช้กระแสกดดันให้ทุกประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ดำเนินการตามความต้องการ โดยอาศัยพลังอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นพลังกดดันและควบคุมประเทศต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งใช้ค่านิยมและข้อกำหนดของสหรัฐฯ บังคับให้ทุกประเทศต้องปฏิบัติตาม

ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคด้านความมั่นคง มี 3 ประเทศที่เกี่ยวข้อง คือ สหรัฐฯ จีน และญี่ปุ่น เพราะถือเป็นตัวกำหนดสถานการณ์สำคัญในภูมิภาค สหรัฐฯ พยายามให้ทุกภูมิภาคใช้ระบบการค้าเสรี โดยในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) จะให้มีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศและจะพูดกันเรื่องการค้าเสรีโดยเฉพาะ ทุกประเทศจะต้องปรับกฎระเบียบภายในให้สอดคล้องกับระบบการค้าเสรี และผู้ลงทุนต่างชาติจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันอย่างเท่าเทียมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

สหรัฐฯ ใช้วิธีการกดดันทุกวิถีทาง ทั้งโดยตรงและโดยผ่านองค์กรระหว่างประเทศในระบบของพหุภาคี เพื่อให้ทุกประเทศมีมาตรฐานการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ประเด็นใดที่สหรัฐฯ เห็นว่าการใช้องค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นพหุภาคีที่ทุกประเทศต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกันนั้น กระทบผลประโยชน์สหรัฐฯ ก็เปลี่ยนการเจรจาตกลงด้วยกลไกทวิภาคี

จีน แม้มีแนวโน้มจะเป็นมหาอำนาจ แต่คงต้องใช้ระยะเวลาเพื่อให้ความพร้อมคานว่าน่าจะเป็นช่วง ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563)

ญี่ปุ่น ยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นต่อ ASEAN มีความชัดเจนว่า ASEAN จะเป็นแหล่งการลงทุนเพื่อการผลิตของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจะค่อย ๆ เพิ่มบทบาทในภูมิภาคโดยยึดมั่นในการเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ จีนจะมีพลังอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจสูงขึ้นและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเป็นลำดับ และอาจเป็นคู่แข่งอิทธิพลกับญี่ปุ่น

จีนและญี่ปุ่นจะพยายามกระชับความสัมพันธ์กับ ASEAN แน่นแฟ้นขึ้น เพื่อเสริมสร้างฐานอำนาจ

รัสเซีย หลังจากล่มสลายของสหภาพโซเวียต เมื่อปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) สหภาพโซเวียตได้แตกแยกออกเป็นรัฐเอกราชหลายประเทศ แต่รัสเซียยังคงเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศเหล่านั้นแม้จะด้อยอิทธิพลลงไปมาก เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจภายใน คาคการณ์

ได้ว่าในช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า โลกมีแนวโน้มของบรรยากาศที่มีสันติภาพและสงบสุขมากขึ้นตามลำดับ

กลุ่มประเทศมุสลิม มีรวมทั้งสิ้น 30 ประเทศ กลุ่มที่สำคัญคือ กลุ่มประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง นอกจากนั้นก็มีกลุ่มมุสลิมที่สำคัญอื่น ๆ คือ ปากีสถาน อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน และประเทศในทวีปแอฟริกา ประมาณว่าในกลุ่มประเทศเหล่านี้มีประชากรมุสลิมไม่น้อยกว่า 700 ล้านคน กลุ่มประเทศมุสลิมในตะวันออกกลางมีทรัพยากรธรรมชาติมหาศาลทั้งน้ำมัน ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และแร่อื่นๆ ประเด็นที่สำคัญคือ กลุ่มประเทศมุสลิมสามารถรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นกว่ากลุ่มประเทศอื่นและมีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจมากพอสมควร

สภาพสังคมโดยรวมในเอเชีย-แปซิฟิก จะอยู่ระหว่างการปรับตัวตามกระแสโลกาภิวัตน์และการจัดระเบียบโลกใหม่ตามกระแสกดดันของสหรัฐฯ ประเทศตะวันตกและองค์การระหว่างประเทศ โดยสหรัฐฯ จะยังคงความเกี่ยวพันทางยุทธศาสตร์กับภูมิภาคนี้ต่อไป รวมทั้งยังคงเป็นพลังหลักในการรักษาเสถียรภาพของภูมิภาค

สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงในภูมิภาค ยังมีแนวโน้มที่ดีต่อไป เนื่องจากทุกประเทศมุ่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองภายใน ปัญหาความขัดแย้งที่ยังคงมีอยู่ คือ ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี ปัญหาในทะเลจีนใต้ และปัญหาไต้หวัน แต่จะไม่ขยายตัวรุนแรงถึงขั้นมีการใช้กำลังขนาดใหญ่

เวที ARF (ASEAN Regional Forum) และ APEC (ASIA-PACIFIC Economic Conference) จะมีบทบาทมากขึ้นในการรักษาความมั่นคงและความเจริญทางเศรษฐกิจของภูมิภาค เอเชีย-แปซิฟิก กลุ่ม ASEAN มีแนวโน้มจะขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น

เศรษฐกิจในภูมิภาค ช่วงระยะ 5 ปีแรก (พ.ศ. 2541-2545) เศรษฐกิจในเอเชียยังคงมีข้อจำกัดในพื้นตัว โดยจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐฯ จีน และญี่ปุ่น ในช่วงระยะ 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2546-2550) เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในกลุ่มจีน (จีน ไต้หวันฮ่องกง มาเก๊า) จะมีความเกี่ยวพันกันแน่นแฟ้นและจะเป็นจักรกลสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค

เศรษฐกิจจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดทิศทางและความผันแปรของกิจการระหว่างประเทศ ฐานะและศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดสถานะที่สำคัญยิ่งของประเทศนั้นในเวทีการเมืองโลก ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดโอกาสในการใช้กำลังแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง

สถานการณ์และปัญหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จะมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง จากการปรับตัวของประเทศต่าง ๆ เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีรวมทั้งการที่สหรัฐฯ และประเทศตะวันตกใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสนับสนุนบทบาทและอิทธิพล การแข่งขันทางธุรกิจและการค้าจะมีความรุนแรง ขณะที่ตลาดเงินและตลาดทุนจะอ่อนไหวมากขึ้น การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจะขยายตัวต่อเนื่อง เพื่อผลประโยชน์และอำนาจต่อรอง แต่การกีดกันทางการค้าระหว่างกลุ่มจะยังคงมีอยู่บ้าง สภาวะเช่นนี้จะทำให้ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจอ่อนแอ ต้องพยายามปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้

โลกจะเปลี่ยนไปสู่สภาวะไร้พรมแดนและมีมาตรฐานใหม่มากยิ่งขึ้น ประเทศที่เข้าในสถานการณ์ และสามารถปรับตัวได้เร็วทันกับการเปลี่ยนแปลง ก็จะมีปัญหาน้อยสามารถเดินต่อไปข้างหน้าและอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างสงบสุขในทิศทางที่มีความพอดีและเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสโลกในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนประชาธิปไตย ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม จะเข้าแทรกอยู่ในระบบการเมืองและการปกครอง โดยให้ความสำคัญกับ good governance รวมทั้งความโปร่งใสของระบบเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ในขณะที่เดียวกันจะมีข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานตามกติกาใหม่ของโลกอีกหลายอย่างที่หลายประเทศต้องปฏิบัติตามและพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จะมีความต่างกันในวัฒนธรรมเดิมของแต่ละประเทศ ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบ วิธีการ และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็อาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนวัฒนธรรมใหม่ที่มีความใกล้เคียงกันมากขึ้นตามลำดับ

การก่อการร้ายในระยะต่อไป จะใช้วิธีการวางระเบิดมากขึ้น และพื้นที่เป้าหมายของการก่อการร้ายจะเปลี่ยนไปเป็นสถานที่สาธารณะมากขึ้น นอกจากนี้จะมีการใช้อาวุธที่ร้ายแรงมากขึ้น

รายงานผลการวิเคราะห์เอกสาร ต่างประเทศ

Robert Kaplan. *The Coming Anarchy* in the Atlantic Monthly ; February , 1994.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการทราบวิสัยทัศน์ผู้นำแอฟริกา

2. ปัญหาวิจัย

อนาคตแอฟริกา กับสภาพอนาธิปไตยในโลก

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์ในอนาคตที่เป็นอนาธิปไตยในโลก ดูแนวโน้มด้าน การเมือง สังคม

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ให้รัฐมนตรีคนหนึ่งของประเทศในแอฟริกาเล่า Scenario ด้านร้ายที่อยู่ ในภาวะ Anarchy ออกมาให้ฟัง

6. เทคนิควิธีที่ใช้

EFR

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

ตั้งแต่ปี 1994 ลัทธิอนาธิปไตยก้าวเข้ามามีอิทธิพลในตัวผู้กำหนดนโยบายและนักวิชาการทั่วโลก มีผลกระทบต่อความเจ็บป่วยในแอฟริกา ความยากจน ความล้มเหลวทางสังคม การไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ ทำให้เกิดปัญหา ผู้นำประเทศเติบโตมาในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ มีการปล้นชิงทรัพย์สินของ และฆ่าคนอยู่เสมอ

9. ข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลน้อยเกินไป การใช้เทคนิคยังไม่รัดกุม

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

รวมบทความด้าน War Scenarios

2. ปัญหาวิจัย

-

3. วัตถุประสงค์

นำเสนอบทความเกี่ยวกับ Scenario ในด้านร้าย หลายบทความตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็น 1991 โดยเฉพาะบทความที่มองจีนเป็นปรปักษ์

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

-

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

บทความเรื่อง "The Coming Conflict with China" กล่าวถึงภัยคุกคามจีน ตีพิมพ์ในวารสาร FOREIGN AFFAIRS สื่อมีอิทธิพลต่อประเด็นนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสถานการณ์จีนในด้านบวกและลบ หรือมองสถานการณ์อนาคตเชิงสงครามให้จีนเป็นผู้ร้าย นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงอนาคตด้านร้าย

บทความเรื่อง " War Scenarios ใน Hindustan Times; Delhi, March 24, 1997 นักวิชาการและอาจารย์กล่าวว่าจีนกับสหรัฐอเมริกาจะลงเอยด้วยการรบกัน

บทความเรื่อง " Scenario : Asian Regional Conflict" ใน Inside the Pentagon Newsletter , March 6, 1997 จีนสนับสนุนอาวุธให้เกาหลีเหนือทำสงครามกับเกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกาตอบโต้ด้วยการโจมตีจีนแผ่นดินใหญ่

Naval War College ของสหรัฐ สร้างฉากจำลองเหมือนจริงด้วยคอมพิวเตอร์ในปี 97 และ 98 ว่าเกิดรบกันในเอเชียระหว่างจีนกับสหรัฐในปี 2010 จีนชนะสหรัฐอเมริกา ทั้ง 2 ปี

CIA ทำฉากจำลองเหมือนจริงการรบปี 2005 จีนก็ชนะสหรัฐอเมริกาก็

Beyond Yugoslavia in the Boston Globe, March 20, 1999, A9.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการทราบอนาคตของมาเซโดเนีย กริซ อัลแบเนีย

2. ปัญหาวิจัย

สถานการณ์หลังยูโกสลาเวียแตก

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์ในคาบสมุทรบอลข่าน รายประเทศเน้นด้านความมั่นคง ห้วงเวลา 5 ปี

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 3 แบบบนสถานการณ์ที่กำหนดไว้ก่อน

6. เทคนิค

Scenario รายประเทศ, ไม่ใช่ 3 Scenario ในประเทศเดียว

7. ตัวแปร

สถานการณ์ทั่วไป - ความตึงเครียดที่ยาวนานและลึกซึ้งในบอลข่าน มีความขัดแย้งด้านภาษาและเอกราชกระจายไปทั่วมาเซโดเนีย กริซและบัลแกเรีย เสถียรภาพหมดไปเมื่อชาวบัลแกเรียในกริซ และชาวอัลแบเนียกับชาวเติร์กในมาเซโดเนียต่อต้านรัฐบาลของตน NATO เข้าแทรกแซงไม่ให้สงครามขยายตัว

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - ความหวาดกลัวของอัลแบเนีย

อัลแบเนียลำบากเพราะผู้ชนเชื้อสายเดียวกับคนอพยพข้ามแดนจากโคโซโวเนื่องจากหาอาหารและทรัพยากรไม่ได้ ก่อให้เกิดปัญหา / จลาจล ขบวนการแบ่งแยกดินแดนโคโซโวใช้อัลแบเนียเป็นฐานรบกับยูโกสลาเวีย รัฐบาลอัลแบเนียนั้นอ่อนแอ ถูกดึงเข้าร่วมศึกกับยูโกสลาเวีย

Scenario 2 - ความหวาดกลัวของมาเซโดเนีย

มาเซโดเนียประสบปัญหาคล้ายอัลแบเนีย 1 ใน 3 ของประชากรเป็นชาวอัลแบเนีย มีผู้อพยพจากโคโซโวมาก กองทัพยูโกสลาเวียเคลื่อนเข้ามาเซโดเนียสั่งมาเซโดเนียร์บในนามสาธารณรัฐ การเมืองมาเซโดเนียไม่มีเสถียรภาพ อาจทำให้กองทัพบัลแกเรียกับกริซบุกมาเซโดเนีย

Scenario 3 - ความหวาดกลัวของกริซ

กริซกลัวมาเซโดเนียกลืนจังหวัดทางเหนือของตน จึงโจมตีมาเซโดเนียก่อน ตุรกี

ถูกดึงเข้าไปเพื่อช่วยเหลือชาวตุรกีและชาวอัลแบเนียในมาเซโดเนียเพราะเป็นมุสลิมด้วยกัน กรีซ
รบกับตุรกีทั้งที่เป็น NATO ด้วยกัน นับเป็นผลลัพธ์ที่เลวร้ายที่สุด

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

บัณฑิตวิทยาลัย Wolfson ของ University of Oxford แห่งอังกฤษ จัดทำเพื่อทราบภาพอนาคตด้านการปกครองเพื่อบริษัทธุรกิจ

2. ปัญหาวิจัย

4 Scenario ของบริษัทและการปกครอง

3. วัตถุประสงค์

สร้างภาพสถานการณ์อนาคตของการปกครองแนวโน้มด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 4 แบบ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - สงครามสนามหญ้าเทียม

รัฐบาลและบริษัทเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากระบบอันล้ำสมัยตลอดทศวรรษ 1990 ถึงต้นศตวรรษ 21 หลังจากนั้นประชาชนที่คุ้นกับการถูกบงการจะเริ่มต่อต้านขอแบ่งอำนาจและผลกำไร ความไม่พอใจระเบิดในหมู่แรงงานหลายล้านทั่วโลก อัลัน กรีนสแปนถูกฆ่าปี 1999 ประชาชนให้ความรุนแรงต่อต้านคนรวย ระเบิดไปต่อต้านคนกลุ่มอื่นเชื้อชาติอื่นในเมืองใหญ่ สินค้าที่จำเป็นหยุดชะงัก ไม่มีงาน คนหายไปหากินกันตายเอาเอง บิล เกตส์กลายเป็นหัวหน้ากลุ่มทหารพรานควบคุมธุรกิจบางอย่าง

Scenario 2- เดินทางรอบโลกใน 80 วินาที

บริษัทข้ามชาติปรากฏขึ้นทุกแห่งในโลก ตลาดสากลเข้าถึงประเทศด้อยพัฒนา ยกกระตือรือร้นและมาตรฐานชีวิตคน แต่คนจนจริง ๆ ยังมีที่เทคโนโลยีเข้าไม่ถึง องค์กรอินเตอร์เน็ตคิดค่าบริการ 5 เหรียญต่อเดือน บริษัทข้ามชาติกำไรมาก ไม่อยู่ในอาณัติชาติใด มีมูลค่าสูง บัตรประจำตัวของบริษัทมีค่ากว่าพาสปอร์ต ลูกจ้างยึดถือบริษัทมากกว่าชาติ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมเจริญขึ้นเพื่อรองรับการบริโภคให้ยืนนานได้ตลอดไป

Scenario 3 - ประเทศกำลังพัฒนามีอำนาจต่อรองแบบใหม่

ใช้ในเวศน์วิทยาที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีอยู่เสมอ บริษัทเห็นด้วย การเปลี่ยนแปลงไปเน้นสภาพแวดล้อม ทำให้คนพอใจ “เศรษฐกิจพอเพียง” สนใจธรรมชาติและศิลปะมากขึ้น

Scenario 4 - เด็กเป็นของเรา

ประชากรโลกลด ธุรกิจเกี่ยวกับเด็ก และทำให้เป็นเด็กเติบโตสูง คนพอใจกับเทคโนโลยีที่ตนเองตัดสินใจผ่านอินเทอร์เน็ต เด็ก / ครอบครัวสามารถทำงานใหม่ได้ บริษัทและรัฐเห็นดีเห็นงามในเรื่องนี้ การพักผ่อนเป็นเรื่องปกติ

Rand Corporation. **Turkey and Greece may go to War in 2003** in "Sources of Conflict in 21st Century" อ้างใน Turkish Daily News 04/28/98.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

มอบให้กองทัพอากาศในสหรัฐในตุรกี

2. ปัญหาวิจัย

โอกาสของแนวโน้มที่จะเกิดสงครามระหว่างตุรกีกับกรีซ

3. วัตถุประสงค์

สร้างภาพสถานการณ์ความขัดแย้งจนนำไปสู่สงครามระหว่างกรีซกับตุรกีปี 2003 ห้วงเวลา 5 ปี (1998 – 2003) เป็นแนวโน้มด้านการเมือง การทหาร ความมั่นคง

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 1 แบบ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

Scenario คือ ตุรกีกับกรีซอาจรบกันในสถานการณ์ที่เป็นการฟื้นฟูการแข่งขันในระดับภูมิภาคของคาบสมุทรบอลข่าน

2003 กรีซปฏิบัติต่อชาวเคิร์กในเมืองเทอร์ซของคณไม่ดี เกิดคลื่นผู้อพยพเข้าตุรกีจากกรีซ ทั้งกรีซและตุรกีล้อมรอบในทะเลอีเจียนและเพิ่มกำลังประจันหน้าตามชายแดน เหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นในทะเลอีเจียน ในที่สุดชาวเคิร์กในกรีซก่อการประท้วงใหญ่ กลายเป็นจลาจล ทหารพรานกรีซเข้าแทรกแซงและฆ่าชาวเคิร์ก ตุรกีกล่าวหากรีซว่าฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และส่งกำลังเข้ายึดดินแดนกรีซที่มีชนเชื้อสายเคิร์กมาก กรีซต้องรบต่อต้านและประกาศเขตน่านน้ำ 12 ไมล์ในทะเลอีเจียนเป็นของตน กรีซโจมตีทางอากาศเมืองอิสเมียร์และเมืองอื่น ๆ ของตุรกี มีการรบกันในทะเลอีเจียน

RAND ต้องการให้เสนอวิธีการทหารของสหรัฐอเมริกา ปฏิบัติการปกป้องทหารและพลเรือนสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคนี้ได้ทันทั่วทั้ง

Patrick M. Cronin (edit). **A European Confederation 2015 : Power and Progress.**
National Defense University : Institute for National Strategic Studies. 1996

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

เพื่อศึกษาสถานการณ์อนาคตของยุโรป

2. ปัญหาวิจัย

สหพันธรัฐยุโรปปี 2015 อำนาจและความก้าวหน้า

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพอนาคตสรุปจากสถานการณ์ของสหภาพยุโรป ปี 2015 (ห่าง 20 ปี : 1996 – 2015)

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 3 แบบจาก trends และ Driving Force

6. เทคนิค

Scenario

7. ตัวแปร

Trends และ Driving Forces จำนวนหนึ่ง

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - สหพันธรัฐยุโรป

ชาติยุโรปตะวันตก เร่งรวมตัวเป็นสหพันธรัฐเพื่อสนองตอบภัยคุกคามร่วมที่เพิ่ง
เกิดจากรัสเซีย และฝั่งตรงข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

Scenario 2 - การแยกตัวของสหภาพยุโรป

ตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น ลัทธิชาตินิยม / ภูมิภาคนิยม เป็นที่นิยมในหมู่สมาชิกสห
ภาพยุโรปโดยเฉพาะในอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน และอิตาลี ฝรั่งเศสยังเชื่อมต่อกับเยอรมนีตั้งเป็น
แกน EU แต่ทั้งคู่ก็มีข้อขัดแย้งระหว่างกันมากขึ้นนับทศวรรษ กระแสชาตินิยม / กลุ่มชนนิยมแรง
มากในอังกฤษ อิตาลีและสเปน ซึ่งอาจทำลายความเหนียวแน่นของ EU

Scenario 3 – เยอรมนีชาตินิยมอีกครั้ง

เยอรมนีเป็นชาติ EU ที่ต้องการขับเคลื่อนยุโรปให้เป็นสหพันธรัฐมากที่สุด แต่แม้
ว่า EU จะยังไม่แตก กระแสชาตินิยมอาจคืนชีพ อังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลี ทำให้เกิดกระแส
ชาตินิยมในเยอรมนีในเวลาต่อมาอีกด้วย

Peter Hall. (University of California Berkeley) **Europe 2000 : Twelve Years On ten to go**, working Paper May 1991.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันพัฒนาเมืองและภูมิภาคของเบิร์กลีย์ ได้ทุนสนับสนุนจากมูลนิธิวัฒนธรรมยุโรป

2. ปัญหาวิจัย

ยุโรปปี 2000 : 10 ปีข้างหน้านับจากนี้"

3. วัตถุประสงค์

จากภาพอนาคตของชีวิตในยุโรปปี 2000 เน้นที่ภาวะหนี้เสียปะจระหว่างความคิดเชิงอุดมการณ์กับอุดมคติแบบอุดมรัฐ (UTOPIA) ห้วงเวลา 1991 – 2000 เน้นหนักด้านสังคม

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 1 แบบ

6. เทคนิค

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

Scenario พุดถึงสิ่งที่จำเป็นของชีวิต โดยหาพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติมีน้อยลง และราคาแพงขึ้น หน่วยงานที่ทำงานเล็กลงและจำกัดอยู่แต่ชุมชนชายล้วน ต่างหน่วยต่างใช้เทคโนโลยีต่างกัน ขึ้นอยู่กับงานที่ทำ คนส่วนใหญ่จึงมีงานทำ กำแพงกันระหว่างชนชั้นและเพศหมดไป การผลิตอุตสาหกรรมเพื่อมวลชนต้องการแรงงานไม่มาก สินค้าหัตถกรรม ศิลปวัฒนธรรม การศึกษาเป็นงานที่ประชาชนทำมากขึ้น มีการเน้นด้านนิเวศวิทยา ส่วนอุตสาหกรรมของยุโรป เน้นการผลิตสินค้าไฮเทคเป็นหลัก

Peter Hall. **Scenario for Europe's Cities** in Futures, February 1986.

1. **ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ**

เป็นแนวทางช่วยเหลือการวางแผนเมืองของยุโรป

2. **ปัญหาวิจัย**

จากสถานการณ์เมืองในยุโรป

3. **วัตถุประสงค์**

สร้างแนวโน้มการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมของเมืองในยุโรป ห้วงเวลา 14 ปี (1986 - 2000)

4. **กรอบแนวคิด**

5. **วิธีดำเนินการวิจัย**

Scenario 3 แบบ

6. **เทคนิควิธีที่ใช้**

Scenario

7. **ตัวแปร**

8. **ผลที่ได้รับ**

Scenario 1 - มุ่งสู่สังคมแบบทวิ

เศรษฐกิจการตลาดขั้นสูง และเศรษฐกิจได้ดิน ปรากฏทั่วไปภาวะว่างงานกลายเป็นปรากฏการณ์ปกติ

Scenario 2 - มุ่งสู่สังคมควบคุมบังคับบัญชาเข้มงวด

เป้าหมายระบบเศรษฐกิจ คือ ปกป้องพิทักษ์สิทธิที่ได้เคยรับมาก่อน ทำให้เกิดภาวะชะงักงันและระเบียบปฏิบัติประจำ คนทำงานหนักและเป็นมืออาชีพมากขึ้น คนว่างงานต้องพึ่งพาสวัสดิการสังคม

Scenario 3 - แสวงหาทางเลือก

ทิศทางสังคมเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผน / จัดการท้องถิ่น สังคมและเอกชนซึ่งพัฒนาและแสวงประโยชน์จากโอกาสและศักยภาพซึ่งเสนอโดยพลวัติการเติบโตทางเศรษฐกิจ

Daniel Erasmus. *The Future of Crime*. Rotterdam School of Management, 1998.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการเห็นการเคลื่อนไหวของอาชญากรรมยุคใหม่

2. ปัญหาวิจัย

อนาคตของอาชญากรรม

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์อนาคตของอาชญากรรมปี 2015 ห้วงเวลา 17 ปี (1998 – 2015)
เน้นด้านสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 2 แบบจาก Dimension 2 ตัว

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

Driving Forces บางส่วน

ความอ่อนแอของชาติ : รัฐบาลแปรรูปหรือถดถอย : การแบ่งขั้วความมั่งคั่งและการกระจายความมั่งคั่ง : การเพิ่มขึ้นของอำนาจไมโครโปรเซสเซอร์ : การล่มสลายของครอบครัวและชุมชน : พัฒนาการของเทคโนโลยีใหม่

Dimension 2 ตัว 1. อาชญากรรมบนความแตกต่างทางอุดมการณ์และอารมณ์

2. อาชญากรรมบนโลกทางวัตถุ

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - Big Brother Scenario

ปี 2015 อาชญากรรมเป็นเกมสู้กันระหว่างรัฐบาลกับอาชญากร ภัยร้ายชนะ คือ เทคโนโลยี ถ้ารัฐบาลชนะ สังคมจะถูกควบคุมอย่างหนักทั้งรัฐบาลและอาชญากรรมสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย

ภัยคุกคามของผู้พหุและความไม่เท่าเทียมกันทำให้เกิดอาชญากรรม โลกพัฒนาแล้วต้องการรัฐบาลมากขึ้นเพื่อความปลอดภัยของคน ชนชั้นนำควบคุมเทคโนโลยีเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตัวเอง เครือข่ายกลายเป็นอำนาจนิยมสมบูรณ์แบบ อาชญากรรมมิได้สูญสูญ แต่มีมากในโลกด้อยพัฒนาและสลัมในเมืองใหญ่ มีการเติบโตมากในห่วงเปลี่ยนผ่านสู่ระบบอุตสาหกรรมดิจิทัล

Scenario 2 - Laissez – Faire Scenario

ปี 2015 รัฐบาลไม่เป็นตัวนำด้านนิติบัญญัติของประเทศอีกต่อไป การบังคับใช้กฎหมายกระจายอำนาจ และมักมีนักต่อต้านอาชญากรรมเอกชนถูกจ้างโดยบุคคลและองค์กรต่างๆ มาทำหน้าที่แทน รัฐสวัสดิการสังคมไม่มี ลัทธิปัจเจกชนและวัตถุนิยมเป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจ ความไม่ยุติธรรมทางสังคมและการเมืองทำให้โลกแบ่งขั้วความมั่นคง และสังคมมีความแบ่งแยกสูง

กลไกทางสังคมและการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่ได้ ระบบการเมือง รัฐบาล กฎหมายตลอดจนความยุติธรรมล้าสมัย เพราะเป็น Paradigm เก่าทางวัฒนธรรม ระบบกฎหมายโลกและกฎหมายชาติล้มเหลวเพราะหาข้อตกลงกันไม่ได้ อันเนื่องมาจากความหลากหลายในวัฒนธรรมเดียวกัน

Emilio Fontela และ Anders Hingel. **Scenarios on Economic and Social Cohesion in Europe** in FUTURES 25 : 2 , March 1993, pp. 139 – 154.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ศึกษาสถานการณ์ในอนาคตของยุโรป

2. ปัญหาวิจัย

Scenario บนความเหนียวแน่นทางเศรษฐกิจ /สังคม ยุโรป

3. วัตถุประสงค์

เสนอ 3 ทางเลือกสำหรับบริบททางสถาบันของยุโรป ดูแนวโน้มเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ห้วงเวลา 10 ปี

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 3 ทางเลือก

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 – ปรึกษาตามแบบฉบับ

ตลาดร่วมยุโรปเป็นไปอย่างสมบูรณ์ เป็นตลาดเดียวในช่วงทศวรรษ 1999 การลงทุนได้รับการกระตุ้น เงินลงทุนเคลื่อนไหวเสรี มีการแข่งขันและลดต้นทุนค่าทำธุรกรรม

Scenario 2 - ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

มุ่งสู่ยุโรปหนึ่งเดียว เช่น นโยบายเศรษฐกิจและรวมการบรรจบอัตราดอกเบี้ยขึ้นลงอยู่กับเงินตราสกุลเดียว ปกป้องสภาพการทำงานและจ่ายเงินสวัสดิการ ยุโรปเป็นสหพันธรัฐ

Scenario 3 – เปิดกว้าง

กลุ่มประเทศ EFTA และ /หรือ ตุรกีกับโมร็อกโก และบางประเทศในยุโรปกลางกับยุโรปตะวันออกเข้าร่วมด้วย

Han Van Zon. *Alternative Scenarios for Central Europe in FUTURES* 24 : 5, June 1992, pp 471-482.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการทราบทางเลือกสำหรับยุโรปกลางในอนาคต

2. ปัญหาวิจัย

ภาพสถานการณ์ทางเลือกของยุโรปกลาง

3. วัตถุประสงค์

สร้างภาพสถานการณ์ทางเลือกและอังก์รี เซคโกสโลวาเกียและ โปแลนด์ ในบริบทของประเทศและระหว่างประเทศเน้นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ห่วง 20 ปี (1992 – 2012)

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 5 แบบ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - เส้นทางทุนนิยม เสรีนิยม

เน้นวิสาหกิจเสรีเป็นเรื่องหลัก เรื่องอื่นเป็นรอง เริ่มระบบตลาด ให้ความสำคัญกับการปริวรรตเงินตรา เรงเปิดเสรีการค้าต่างประเทศ ขายรัฐวิสาหกิจ และตั้งรัฐออกจากการบงการชีวิตคน

Scenario 2 – เผด็จการ ผู้ได้รับความนิยม

แม้รัฐบาลจะมุ่งเศรษฐกิจการตลาด แต่ยังคงยึดตัวออกจากตลาดโลก พื้นฐานสังคม นั้น ชนชั้นกลางอ่อนแอ กองทัพมีอำนาจ กระแสชาตินิยมมาแรง

Scenario 3 - ฟังพาดะวันตก

รัฐบาลอ่อนแอ ทำตามบงการของ EU IMF และ ธนาคารกลางยุโรป นโยบายของแต่ละประเทศคือพยายาม มุ่งเป็นสมาชิก EU ให้จงได้

Scenario 4 – พัฒนาอย่างมีความยั่งยืน

เน้นการทำความสะอาดสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ปฏิรูปโครงสร้างธุรกิจ เลิกผลิตภัณฑ์มลพิษ สังคมและการเมืองมีความเหนียวรั้ง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

Scenario 5 – ประสบอุปสรรค

นโยบายรัฐบาลเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา พัฒนาสู่เศรษฐกิจระบบตลาดได้ครึ่งเดียว ทั้งข้าและขุนวาย การเมืองไม่เสถียร ข้าราชการอาวุโสยังมีอำนาจแบบกาฝาก การแตกแยกที่เริ่มขึ้นค่อย ๆ นำไปสู่สถานการณ์วิกฤต

Pacita I. Habana. **Building Scenarios for Education in South – East Asia** in FUTURES, November 1993, 25 No. 9.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ทำตามการสนับสนุนของ UNESCO โดยเป็นส่วนหนึ่งของ “A Scenario for Education in 2015”

2. ปัญหาวิจัย

การสร้าง Scenario ด้านการศึกษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. วัตถุประสงค์

วางแผนการศึกษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

นำ DELPHI และ QUEST มาสร้าง Scenario 3 แบบ

6. เทคนิค

DELPHI และ QUEST

7. ตัวแปร Driving Forces 5 ประการ

- ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- สภาพแวดล้อม
- การพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ
- แนวโน้มหลัก
- ปัญหาเด่น

Scenario 1 - Down – beat

ประมาณการทางลบ ปัญหาเพิ่มพูน มีแนวทางของการเสื่อมถอยโครงสร้างอยู่ภายใต้แรงกดดัน ใช้ปัญหาที่ได้มาจากการทำลาย

Scenario 2 – Middle – of – the – Road

คงสถานภาพเดิม ไม่มีปรากฏการณ์เด่น ปัญหายังมีอยู่ ความขัดแย้งมีอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลัก ๆ

Scenario 3 – Up – beat

ประมาณการทางบวก ปัญหาได้รับการแก้ไข ขยายตัวทางพัฒนาการวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม ใช้ Positive items จากเทคนิคเดลฟาย

Sohali Inayatullah. **The Future of South Asia** (special issue) in *FUTURES* 24; 9, November 1992, pp 891 – 955.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ศึกษาอนาคตปาकिสถาน ในฐานะส่วนหนึ่งของเอเชียใต้

2. ปัญหาวิจัย

อนาคตของเอเชียใต้ (บทความพิเศษ)

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์อนาคตทางเลือกของปากิสถานในศตวรรษที่ 21 ห้วงเวลา 10 ปี (- ศตวรรษที่ 21) แนวโน้มหนักไปทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 5 แบบ และแนวทางที่เหมาะสมที่สุดของปากิสถาน

6. เทคนิค

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - สังคมทุนนิยมเปี่ยมวินัยเข้มงวด ปากิสถานมีความเข้มงวดมากขึ้น กองทัพและ ข้าราชการที่เข้มแข็งเป็นดั่งสร้างเงื่อนไขสังคมทุนนิยม

Scenario 2 - สังคมนิยมอิสลาม

รัฐควบคุมเศรษฐกิจ แต่ปล่อยด้านวัฒนธรรม รัฐเคารพชีวิตส่วนตัวประชาชน

Scenario 3 – กลับสู่อุดมคติ

ปากิสถานกลายเป็นรัฐศาสนาอิสลาม ตามอุดมคติ

Scenario 4 - สิ้นสุดอธิปไตย

กองทัพโดนแทรกแซงจากอินเดีย ส่วนทางด้านวัฒนธรรมถูกสหรัฐอเมริกา ช่ม

Scenario 5 – ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเลวร้ายต่อเนื่อง

หนทางที่ดีที่สุด : ยอมรับความแตกต่าง , กระจายอำนาจ , วางแผนเพื่ออนาคต

Barbara K. Bundy, Stephen D. Burns และ Kimberly V. Weichel. (edit). **The Future of the Pacific Rim : Scenarios for Regional Cooperation** , Westport; Connecticut : Praeger , October 1994 , 263 pgs.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ทำ Scenario ตามแนวทางที่เสนอโดย Peter Schwartz และ Stephen Glass แห่ง Global Business Network

2. ปัญหาวิจัย

อนาคตของภูมิภาคขอมมหาสมุทรแปซิฟิก

3. วัตถุประสงค์

สร้างภาพสถานการณ์อนาคตของประเทศรอบมหาสมุทรแปซิฟิก เน้นด้านความร่วมมือเศรษฐกิจในภูมิภาค

4. กรอบแนวคิด

-

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 3 แบบ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

-

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 - เอเชียแปซิฟิกรวมตัวกันในภูมิภาค พลังเครือข่ายคนจีน + การไหลเวียนของทุนและการค้าในภูมิภาค ในสภาพเศรษฐกิจระดับโลก = การเจริญเติบโตอย่างมาก มีการรวมตัวกันมากในเอเชียแปซิฟิก ในระดับโลกนั้นกลุ่ม NAFTA และ EC เพิ่มแรงกดดัน มีการรวมกลุ่มเป็น BLOC ต่าง ๆ มากขึ้น

Scenario 2 - เอเชียแปซิฟิกรวมตัวกันเป็นภูมิภาคย่อย เพราะความหลากหลายด้านพัฒนาเศรษฐกิจ เอเชียไม่รวมเป็นภูมิภาค แต่เน้นพัฒนาและร่วมมือในท้องถิ่นมากขึ้น เอเชียแตกเป็นภูมิภาคย่อย

Scenario 3 – เอเชียแตกแยก

เอเชียกลายเป็นเศรษฐกิจแบบปกป้องตนเอง การเจริญเติบโตลดลงรวมศูนย์ในเมืองน้อยลง พลังงานน้อยลง สภาพแวดล้อมแย่งและแก้ไขไม่ได้ การเติบโตอย่างยั่งยืนมีอุปสรรค

Anne Krasteva. *The Information Society in Bulgaria* in FUTURES 24 : 2 , March 1992
 . pp. 130 – 137.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการทราบสถานการณ์ของบัลแกเรีย

2. ปัญหาวิจัย

สังคมข้อมูลข่าวสารในบัลแกเรีย

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์อนาคตของบัลแกเรียในศตวรรษที่ 21 เน้นพิจารณาจากเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ห้วงเวลา 10 ปี (- ปี 2000)

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 2 แบบ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

8 ผลที่ได้รับ

Scenario 1 – Scenario ที่เป็นไปได้

รัฐไม่ค่อยสนใจกระบวนการข้อมูลข่าวสารไปอีกอย่างน้อย 10 ปี อุตสาหกรรมด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในภาวะลำบาก ภาวะสมองไหลเกิดขึ้น

Scenario 2 – Scenario ที่ปรารถนา

รัฐมีบทบาทนำด้านเศรษฐกิจ สังคม และกระบวนการข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องเร่งด่วน ผูกพันกับการฝึกพิชิตวิกฤตเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ทั้งระยะยาวและระยะสั้นถูกกำหนดขึ้นโดยเทคโนโลยีใหม่กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ

Antonio Martell, **Will a United ITALY Survive Until 2010?** In Future Research Quarterly 11 : 1 , Spring 1995 , pp 61 – 78.

1. เหตุผลที่ทำ

เพื่อนำสถานการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นในยุโรปไปปรับใช้ให้เหมาะกับอิตาลี

2. ปัญหาวิจัย

ในปี 2010 อิตาลีที่รวมตัวเป็นเอกภาพจะอยู่รอดหรือไม่

3. วัตถุประสงค์

สร้างสถานการณ์ในอนาคตของยุโรป และอิตาลี ปี 2010 (ช่วงเวลา 15ปี : 1995 – 2010)
แนวโน้ม ทุกด้าน

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

เปรียบเทียบ Scenario ยุโรป 3 แบบ กับ Scenario อิตาลี 3 แบบ และบ่งงานที่ควรต้อง
ทำ

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

วิวัฒนาการของบูรณาการยุโรป และพัฒนาการภายในอิตาลีเป็นปัจจัยหลักมีอิทธิพลต่อการ
ดำรงไว้ หรือเสื่อมสลายเอกภาพอิตาลี

8. ผลที่ได้รับ

Scenario ยุโรป

Scenario 1 - Greater Europe

ประชาชนยุโรปประสบความสำเร็จด้านสหภาพการเงิน นโยบายเศรษฐกิจ การทหารและ
การต่างประเทศ ยุโรปตะวันออกกับอดีตโซเวียตเข้าร่วมด้วย เศรษฐกิจเติบโต ความสัมพันธ์การ
เมืองกับเศรษฐกิจกระชับ

Scenario 2 – Little Europe

บูรณาการมีความคืบหน้าน้อย ยุโรปชะงักงัน พัฒนาการทางเทคนิคและเศรษฐกิจต่ำ

Scenario 3 – Many Europe

แตกแยกเป็นภูมิภาคย่อยภายในยุโรป เมื่อถึงปี 2000 ยุโรปตกต่ำ

Scenario อิตาลี

Scenario 1 – Integration

ตระหนักในความเป็นชาติ พื้นฟูเอกภาพ อาจวิวัฒนาการไปสู่การเป็นรัฐบาลสหพันธ์

Scenario 2 – Marginalization

สำนักในชาติและเอกภาพอ่อนแอ อิตาลีบางส่วนเป็นแค่ประเทศกำลังพัฒนา

Scenario 3 – Disintegration

ภาคเหนือและต้องแยกตัวออกเป็น 2 ส่วนหรือมากกว่านั้น

งานที่ควรทำ

A - Greater Europe จะเอื้อประโยชน์ต่อบูรณภาพของอิตาลี

B – หากไม่มีการปฏิรูป ในปี 2010 อิตาลีอาจแตกแยก ภาคเหนือจะตั้งรัฐชาติ ของตนเอง
ตามแนวทางชาตินิยมสอดคล้องกับแนวทาง Little Europe หรือ Many Europe

Malaysia Rising Star Planning Group. **Malaysia Telecommunication Scenario : Vision 2020.**

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

วางนโยบายให้รัฐบาลและเอกชนของมาเลเซีย

2. ปัญหาวิจัย

กิจการสื่อสารคมนาคมของมาเลเซียปี 2000

3. วัตถุประสงค์

สร้างวิสัยทัศน์ด้านคมนาคม สื่อสารของมาเลเซีย คศ.2020 (ช่วงเวลา 25 ปี 1995 – 2020)
แนวโน้มด้านเทคโนโลยีสื่อสาร

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario แบบเดียว และ Vision

6. เทคนิค

Scenario

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

Scenario

มาเลเซียมุ่งสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น รายได้เข้าประเทศมากขึ้น ทำให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีมากขึ้น สามารถทำงานของบริษัทผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่บ้านได้

Vision

มาเลเซียเป็นชาติพัฒนาแล้วเต็มตัวปี 2020 เทคโนโลยีคมนาคมสื่อสาร การลดทอนกฎหมายระเบียบต่าง ๆ และแปรรูปวิสาหกิจในอุตสาหกรรมสื่อสารคมนาคมเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการวางแผนพัฒนา

Tony Stevenson and June Lennie. **Anticipating Application for Digital Video Communication : Two Scenarios for Australia..**

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ดูความก้าวหน้าเทคโนโลยีสื่อสารของออสเตรเลีย

2. ปัญหาวิจัย

คาดการณ์รูปแบบของการใช้การสื่อสารผ่านวิดีโอดิจิทัล

3. วัตถุประสงค์

คาดการณ์รูปแบบอันเหมาะสมและการใช้การสื่อสารผ่านวิดีโอดิจิทัล (DVC) โดยทางการสื่อสารระบบ อินเทอร์เน็ตที่ฟ

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 2 แบบ ระบุแบบที่แนะนำให้ใช้ด้วย

6. เทคนิค

Scenario

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

Scenario ด้านเทคโนโลยีสื่อสาร ห่วงเวลา 5 – 10 ปี

Scenario 1 -- Conventional Age

อนาคตขับเคลื่อนโดยมีพื้นฐานมาจากลัทธิบริโภคนิยมและการแบ่งสรรทางเศรษฐกิจ

Scenario 2 - Communicative Age (เป็น Scenario ที่แนะนำให้ทำ)

อนาคตที่เป็นการสื่อสารโต้ตอบกัน มีวิวัฒนาการ เน้นด้าน “มนุษย์และสังคม” มีพื้นฐานจากระบบสังคมเศรษฐกิจที่มีนิเวศวิทยาที่ยั่งยืน กระบวนการสื่อสารแบบอินเทอร์เน็ตจะทำให้มนุษย์สื่อสารถึงกันได้ ทั้งที่มีภูมิหลังต่างกัน เพื่อที่จะทำให้อนาคตออสเตรเลีย สดใสขึ้นจึงควรร่วมมือทางยุทธศาสตร์กับเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (ญี่ปุ่น จีน เกาหลี)

Salvador Galico. *Three Scenarios for Mexico's Future in The Futurist* 23 : 4; July August 1989, pp 17 – 19.

1. ความเป็นมา / เหตุผลที่ทำ

ต้องการภาพอนาคตของเม็กซิโก 3 แบบ

2. ปัญหาวิจัย

3 ภาพสถานการณ์อนาคตของเม็กซิโก

3. วัตถุประสงค์

วาดภาพสถานการณ์เม็กซิโก เมื่อเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ห้วงเวลา 12 ปี (1989 – 2000) เน้นแนวโน้มด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

4. กรอบแนวคิด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

Scenario 3 แบบ และให้ความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดขึ้น

6. เทคนิควิธีที่ใช้

Scenario

7. ตัวแปร

8. ผลที่ได้รับ

Scenario 1 – ก้าวหน้าอย่างแท้จริง มีโอกาส 20 %

รัฐบาลมีการปรับปรุงประสิทธิภาพ อาชญากรรมลด ปฏิรูปเกษตรกรรมด้วยการเพิ่มผลผลิตอาหาร การท่องเที่ยวเติบโตขึ้น ล้างหนี้ต่างประเทศได้

Scenario 2 – ปฏิวัติแนวทาง Populist มีโอกาส 30 %

นัก Populist ได้ครองอำนาจโดยการก่อกบฏ หรืออินโด นำไปสู่การยกเลิกการปฏิรูปเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความโกลาหลวุ่นวาย

Scenario 3 - วงจรวิกฤตย้อนกลับมา มีโอกาส 50 %

เศรษฐกิจฟื้นตัวน้อย ภาวะชะงักงันมากขึ้น ระบบราชการไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง